

DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA E HISTORIA

**Programación didáctica
curso 2021-2022**

IES Plurilingüe de Ames (Ames, A Coruña)

Táboa de contidos

1	INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN	4
2	ASPECTOS XERAIS	5
2.1	O MARCO LEGISLATIVO	5
2.2	O CONTEXTO EDUCATIVO	5
2.2.1	<i>O municipio</i>	5
2.2.2	<i>A poboación</i>	6
2.2.3	<i>Centros educativos públicos de Ames</i>	7
2.3	COMPOSICIÓN DO DEPARTAMENTO	7
2.4	MATERIAS IMPARTIDAS POLO DEPARTAMENTO	7
2.5	METODOLOXÍA DIDÁCTICA	8
2.6	CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	9
2.7	CONTRIBUCIÓN AOS OBXECTIVOS XERAIS	11
2.7.1	<i>Educación secundaria obrigatoria</i>	11
2.7.2	<i>Bacharelato</i>	13
2.8	MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	15
2.9	PREVISIÓN DO DESENVOLVEMENTO DA PROGRAMACIÓN NOS ESCENARIOS DE ACTIVIDADE LECTIVA NON PRESENCIAL E SEMIPRESENCIAL	15
2.10	AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO	16
2.10.1	<i>Criterios de avaliación</i>	17
2.10.2	<i>Procedementos de avaliación</i>	17
2.10.3	<i>Instrumentos de avaliación</i>	18
2.10.4	<i>Criterios de cualificación</i>	20
2.11	SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES	22
2.11.1	<i>Temporalización</i>	22
2.11.2	<i>Atención ao alumnado</i>	22
2.11.3	<i>Materiais e recursos didácticos</i>	23
2.11.4	<i>Avaliación e cualificación</i>	23
2.11.5	<i>Datos de exames</i>	25
2.12	ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E ALUMNADO CON NECESIDADES ESPECÍFICAS DE APOIO EDUCATIVO	25
2.13	ELEMENTOS TRANSVERSAIS	26
2.14	ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	26
2.14.1	<i>Plan Proxecta</i>	26
2.14.2	<i>Proxectos de Formación Permanente do Profesorado</i>	28
2.14.3	<i>Saídas e excursións</i>	28
2.14.4	<i>Titorización de alumnado de mestrado</i>	28
2.15	ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DO PROXECTO LECTOR	29
2.16	ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DO PLAN TIC	30
2.17	ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA DO CENTRO	31
2.18	AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN E A PRÁCTICA DOCENTE	31
2.19	INFORMACIÓN AO ALUMNADO E ÁS FAMILIAS SOBRE A PROGRAMACIÓN	34
3	PROGRAMACIÓN DIDÁCTICAS	36
3.1	1º ESO: XEOGRAFÍA E HISTORIA	36
3.1.1	<i>Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación</i>	36
3.1.2	<i>Temporalización</i>	42
3.1.3	<i>Metodoloxía</i>	42
3.1.4	<i>Materiais e recursos didácticos</i>	42
3.1.5	<i>Avaliación e cualificación</i>	42

3.1.6	<i>Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial.....</i>	43
3.1.7	<i>Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC.....</i>	43
3.1.8	<i>Actividades complementarias e extraescolares .....</i>	44
3.2	2º ESO: XEOGRAFÍA E HISTORIA	44
3.2.1	<i>Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación .....</i>	44
3.2.2	<i>Temporalización.....</i>	50
3.2.3	<i>Metodoloxía.....</i>	50
3.2.4	<i>Materiais e recursos didácticos.....</i>	50
3.2.5	<i>Avaliación e cualificación .....</i>	50
3.2.6	<i>Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial.....</i>	51
3.2.7	<i>Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC.....</i>	51
3.2.8	<i>Actividades complementarias e extraescolares .....</i>	52
3.3	3º ESO: XEOGRAFÍA E HISTORIA	52
3.3.1	<i>Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación .....</i>	52
3.3.2	<i>Temporalización.....</i>	57
3.3.3	<i>Metodoloxía.....</i>	58
3.3.4	<i>Materiais e recursos didácticos.....</i>	58
3.3.5	<i>Avaliación e cualificación .....</i>	58
3.3.6	<i>Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial.....</i>	59
3.3.7	<i>Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC.....</i>	60
3.3.8	<i>Actividades complementarias e extraescolares .....</i>	60
3.4	4º ESO: XEOGRAFÍA E HISTORIA	60
3.4.1	<i>Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación .....</i>	60
3.4.2	<i>Temporalización.....</i>	68
3.4.3	<i>Metodoloxía.....</i>	68
3.4.4	<i>Materiais e recursos didácticos.....</i>	71
3.4.5	<i>Avaliación e cualificación .....</i>	72
3.4.6	<i>Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial.....</i>	74
3.4.7	<i>Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC.....</i>	74
3.4.8	<i>Actividades complementarias e extraescolares .....</i>	74
3.5	1º ESO: PAISAXE E SUSTENTABILIDADE	75
3.5.1	<i>Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación .....</i>	75
3.5.2	<i>Temporalización.....</i>	78
3.5.3	<i>Metodoloxía.....</i>	79
3.5.4	<i>Materiais e recursos didácticos.....</i>	82
3.5.5	<i>Avaliación e cualificación .....</i>	83
3.5.6	<i>Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial.....</i>	84
3.5.7	<i>Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC.....</i>	84
3.5.8	<i>Actividades complementarias e extraescolares .....</i>	87
3.6	1º BACHARELATO: HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO.....	87
3.6.1	<i>Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación .....</i>	87
3.6.2	<i>Temporalización.....</i>	102
3.6.3	<i>Metodoloxía.....</i>	103
3.6.4	<i>Materiais e recursos didácticos.....</i>	104
3.6.5	<i>Avaliación e cualificación .....</i>	104

3.6.6	<i>Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial.....</i>	106
3.6.7	<i>Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC.....</i>	106
3.6.8	<i>Actividades complementarias e extraescolares .....</i>	106
3.7	2º BACHARELATO: HISTORIA DE ESPAÑA.....	107
3.7.1	<i>Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación .....</i>	107
3.7.2	<i>Temporalización.....</i>	131
3.7.3	<i>Metodoloxía.....</i>	132
3.7.4	<i>Materiais e recursos didácticos.....</i>	133
3.7.5	<i>Avaliación e cualificación .....</i>	133
3.7.6	<i>Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial.....</i>	136
3.7.7	<i>Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC.....</i>	136
3.7.8	<i>Actividades complementarias e extraescolares .....</i>	136
3.8	2º BACHARELATO: HISTORIA DA ARTE	136
3.8.1	<i>Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación .....</i>	136
3.8.2	<i>Temporalización.....</i>	157
3.8.3	<i>Metodoloxía.....</i>	158
3.8.4	<i>Materiais e recursos didácticos.....</i>	159
3.8.5	<i>Avaliación e cualificación .....</i>	159
3.8.6	<i>Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial.....</i>	160
3.8.7	<i>Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC.....</i>	160
3.8.8	<i>Actividades complementarias e extraescolares .....</i>	160
3.9	2º BACHARELATO: XEOGRAFÍA.....	161
3.9.1	<i>Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación .....</i>	161
3.9.2	<i>Temporalización.....</i>	179
3.9.3	<i>Metodoloxía.....</i>	180
3.9.4	<i>Materiais e recursos didácticos.....</i>	180
3.9.5	<i>Avaliación e cualificación .....</i>	181
3.9.6	<i>Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial.....</i>	184
3.9.7	<i>Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC.....</i>	184
3.9.8	<i>Actividades complementarias e extraescolares .....</i>	185

1 Introducción e contextualización

O presente texto recolle a programación didáctica do Departamento de Xeografía e Historia para o curso 2020-2021.

Esta programación organízase en dúas partes: aspectos xerais e programacións por materia.

A **primeira parte** recolle os aspectos comúns para todo o departamento tales como: marco lexislativo, contexto educativo, composición do departamento, materias impartidas polo departamento, metodoloxía didáctica, materiais e recursos didácticos, previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva, non presencial e semipresencial, avaliación e cualificación, o programa de reforzo para a recuperación de materias pendentes, medidas de atención á diversidade, atención á diversidade e ao alumnado con necesidades de apoio educativo, elementos transversais, actividades complementarias e extraescolares, accións previstas para o desenvolvemento do proxecto lector do centro, accións previstas para o desenvolvemento do plan de integración das TICs no centro, accións previstas para o desenvolvemento do plan de convivencia do centro, criterios para avaliar a propia programación, programa do departamento, e información ao alumnado e ás familias sobre a programación.

A **segunda parte** recolle información de detalle para cada unha das materias impartidas polo *Departamento* de Xeografía e Historia.

2 Aspectos xerais

2.1 O marco lexislativo

O contexto lexislativo global vén determinado pola *Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro para a Mellora da Calidade Educativa* (LOMCE) que a nivel autonómico se concreta no *Decreto 86/2015 do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia*.

A programación tamén se axusta ao especificado na *Orde do 19 de maio de 2021 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2021/22 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia*.

Por último, tamén se incorpora o novo marco da *Ley Orgánica 3/2020, de 29 de decembro, pola que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación* (LOMLOE), na *Orde do 2 de marzo de 2021 pola que se regula o dereito do alumnado á obxectividade na avaliación e se establece o procedemento de reclamación das cualificacións obtidas e das decisións de promoción e obtención do título académico que corresponda, en educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato e*

2.2 O contexto educativo

2.2.1 O municipio

O municipio de Ames, pertence á provincia de A Coruña, e á comarca de Santiago de Compostela, e limita cos municipios de Santiago de Compostela, Teo, Brión, A Baña e Val do Dubra. Desde o punto de vista natural, sitúase na paisaxe do val da amaía. Ten unha extensión de 94 km sobre a que se distribúen as súas 116 entidades de poboación e 11 parroquias. O municipio ten un total de 31,267 habitantes segundo datos de 2018. Os dous núcleos de poboación principais son Bertamiráns, capital do concello, e O Milladoiro, que concentran entre os dous máis do 60% da poboación.

Ata os anos 1990 Ames foi un municipio estrutura económica e demográfica tradicional rural, cunha presenza do comercio en Bertamiráns e Milladoiro pola súa vinculación coas vías de comunicación Santiago-Noia e Santiago-Pontevedra e camiño portugués repectivamente. As características urbanas actuais do concello son relativamente recentes pois datan de finais da década dos 80 e comezos dos 90. A partir desa data, o concello vese afectado por un proceso de metropolización con orixe en Santiago de Compostela: a proximidade a esta cidade xunto co menor prezo do solo, fixo que Ames absorbese parte do crecemento da capital, que se dirixiu principalmente aos núcleos de Bertamiráns e O Milladoiro. A expansión da urbanización fai o municipio presente características urbanas, rururbanas e rurais en diferentes partes do seu territorio.

2.2.2 A poboación

A situación de Ames na área urbana de Santiago de Compostela explica en grande medida o enorme crecemento de poboación desde a década dos 90, que pasa de apenas 10.000 hab. en 1991 a máis do triplo no 2018. Nos últimos catro anos, a taxa de crecemento diminuíu pero segue a manter números positivos, que o sitúan como un dos municipios galegos máis dinámicos en termos demográficos.

A maior parte dos habitantes do municipio son inmigrantes representados numericamente por esta orde: autonómicos, nacionais e internacionais. Isto fai que o alumnado teña escaso arraigo e coñecemento do municipio pois os seus avós residen e teñen as súas orixes noutros lugares.

Con respecto ao nivel académico dos pais e nais, predominan as ensinanzas universitarias que no caso das mulleres case acadan o 50% e no caso dos homes o 40%. Existe, polo tanto, un maior nivel académico por parte das nais, froito do incremento das mulleres na educación superior nas últimas décadas. Polo que fai á Formación Profesional, a porcentaxe representada polos pais é sensiblemente maior á das nais cun 22,1% fronte un 16,52%.

Un 12,19% dos homes e un 9,13% das mulleres remataron os seus estudos na Educación Primaria.

Así pois, o nivel educativo dos pais e nais é relativamente alto, debido, en parte á chegada nos últimos anos de poboación nova vinculada a traballos cualificados na capital de Galicia.

2.2.3 Centros educativos públicos de Ames

A oferta educativa municipal de Ames contempla dúas escolas infantís (O Bosque e a Madalena); unha escola de educación infantil (EEI Milladoiro); dúas escolas unitarias (A Igrexa e Covas); tres centros educativos de infantil e primaria (CEIP Barouta, CEIP Agro do Muíño e CEIP A Maía); un centro educativo de primaria (CEP Ventín) e dous institutos de ensino secundario (IESP de Ames e IES de Milladoiro.)

O IESP de Ames ten adscritos os seguintes centros: CEIP Barouta, CEIP Agro do Muíño e o CEIP a Maía.

2.3 Composición do departamento

Durante o curso 2021-2022 o Departamento de Xeografía e Historia estará composto por sete profesores: Sonia Barreiro Martínez, Isabel Cobas Fernández (xefa de departamento), María José Costa Alcalde, Miguel Fernández Blanco, María Dolores Suárez Denis, Alfonso Villar Agra (profesor do Departamento de Lengua Galega e Literatura, con afín de Xeografía e Historia) e Cristina Yáñez Calviño.

2.4 Materias impartidas polo departamento

O Departamento de Xeografía e Historia imparte materias nas dúas etapas da Educación Secundaria: educación secundaria obrigatoria (ESO) e educación secundaria postobrigatoria (bacharelato).

En ESO impártense cinco materias: Paisaxe e Sustentabilidade de 1º de ESO, Xeografía e Historia de 1º de ESO, Xeografía e Historia de 2º de ESO, Xeografía e Historia de 3º de ESO e Xeografía e Historia de 4º de ESO.

En bacharelato impártense cinco materias: Historia do Mundo Contemporáneo en 1º de bacharelato, Historia de España en 2º de bacharelato,

Historia da Arte en 2º de bacharelato, e Xeografía de España, en 2º de bacharelato.

O departamento imparte **dúas materias en lingua estranxeira (inglés)**: Paisaxe e Sustentabilidade de 1º de ESO, e Xeografía e Historia de 4º de ESO.

Estas materias distribúense da seguinte maneira entre o profesorado do departamento:

- Sonia Barreiro Martínez: Xeografía e Historia, de 3º de ESO, Xeografía e Historia, de 4º de ESO, e Historia da Arte ,de 2º de bacharelato.
- Mª Isabel Cobas Fernández: Paisaxe e Sustentabilidade, de 1º de ESO, Xeografía e Historia, de 4º de ESO, e Xeografía de España, de 2º de bacharelato.
- Mª José Costa Alcalde: Historia do Mundo Contemporáneo, de 1º de bacharelato, e Historia de España, de 2º de bacharelato.
- Miguel Fernández Blanco: Xeografía e Historia, de 1º de ESO, Reforzo de Xeografía e Historia, de 2º de ESO, Xeografía e Historia, de 4º de ESO.
- Alfonso Villar Agra: Xeografía e Historia, de 1º de ESO.
- Cristina Yáñez Calviño: Xeografía e Historia, de 2º de ESO, e Xeografía e Historia, de 3º de ESO.
- Mª Dolores Suárez Denis: Xeografía e Historia, de 2º de ESO, e Historia de España, de 2º de bacharelato.

2.5 Metodoloxía didáctica

A metodoloxía didáctica desenvolvida polo departamento enmárcase na **teoría constructivista** e na **teoría da aprendizaxe significativa**. Trátase dunha metodoloxía centrada no alumnado, activa, participativa e investigativa, que favorece o traballo individual e cooperativo dos alumnos e alumnas, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes (artigo 11.2 do decreto 86/2015).

No caso das materias impartidas en lingua estranxeira, inglés, seguirase ademais a metodoloxía de Aprendizaxe Integrada de Contidos e Linguas Estranxeiras (AICLE/CLIL).

Seguiranse as indicacións sobre principios metodolóxicos recollidas no artigo 11 do decreto 86/2015, en relación coa organización do traballo na aula, a coordinación entre profesores, a atención á diversidade, a adquisición das competencias, o fomento da lectura e do uso das TIC, e o desenvolvemento da comunicación plurilingüe.

2.6 Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Seguindo o Decreto 86/2015 (artigo 3), a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato contribuirán a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- **Comunicación lingüística (CCL):** Na medida en que a linguaxe é un vehículo imprescindible de comunicación no proceso de ensinanza-aprendizaxe, a competencia en comunicación lingüística resulta imprescindible. A través das materias do departamento o alumnado desenvolverá técnicas para expresar coñecemento e opinións críticas tanto por escrito como oralmente mediante a realización de definicións, resposta a preguntas curtas, elaboración de resumos, esquemas, mapas conceptuais, recensións, comentarios de diferentes fontes históricas, xeográficas e artísticas, presentacións e debates, entre outras actividades. Consideraranse elementos de ponderación da cualificación do alumnado a calidade e coherencia da redacción, a puntuación e a corrección gramatical e ortográfica.
- **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT):** Desenvólvese a través de todas as materias do Departamento mediante o uso da dimensión temporal (números romanos, relacións de diacronía e sincronía, relacións entre anos, séculos e milenios, etc.) e comentarios de fontes que conteñan datos numéricos (gráficos, cartografía, fusos horarios, mapas de superficie, climogramas, pirámides de poboación, etc.). Asímesmo, trátanse os desenvolvementos científicos e tecnolóxicos ao longo do tempo e do espazo nas diferentes materias.
- **Competencia dixital (CD):** A competencia dixital resulta imprescindible na sociedade da información en que vivimos, aumentan as posibilidades de comunicación e axilizan os intercambios, mesmo poden propiciar formas de

traballo cooperativo que abarquen espazos físicos e sociais cada vez máis amplos. No apartado 2.16 *Accións de contribución ao desenvolvemento do Plan TIC* recóllese o modo no que o departamento contribuirá ao mellorar esta competencia no alumnado.

- **Aprender a aprender (CAA):** Incentivarase a adquisición desta competencia mediante a realización de actividades que fomenten a investigación e a capacidade de relacionar os contidos estudados na aula coa realidade do alumnado fóra dela.
- **Competencias sociais e cívicas (CSC):** A área de ciencias sociais resulta fundamental para o desenvolvemento desta competencia, posto que facilita as relacións dentro dun modelo de sociedade cada vez máis plural, e así mesmo a comprensión da realidade social.

As ciencias sociais xogan un importante papel na conformación das identidades sociais e territoriais, pois na medida en que constrúen as categorías de tempo e espazo social, permiten tamén a construción de tempo e espazo persoal no alumnado. O estudo histórico permitirá que o alumnado comprenda que o mundo en que vivimos é froito de accións e decisións dos nosos antepasados e que adquira a conciencia de que o seu futuro estará condicionado polas nosas decisións e actuacións, polo que debe adoptar unha posición comprometida e responsable ante este.

O desenvolvemento desta competencia require ademais o tratamento das diferentes materias desde unhas metodoloxías participativas, interactivas e dialóxicas, que propicien habilidades para participar activamente e de xeito crítico na vida cívica, para asumir e reivindicar os valores democráticos e para coñecer os seus dereitos e deberes.

- **Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE):** As actividades deseñadas e os instrumentos de avaliación están enfocados a desenvolver a iniciativa persoal e a diminuír a dependencia do alumnado con respecto do profesorado. A metodoloxía activa e investigativa favorece o desenvolvemento da iniciativa persoal e o emprendedorismo.
- **Conciencia e expresións culturais (CCEC):** A competencia cultural e artística supón apreciar, comprender e valorar as diferentes manifestacións culturais e artísticas materiais e inmateriais, utilízalas para o

enriquecemento persoal e estimalas como elementos do patrimonio cultural de que dispoñemos e que resulta necesario preservar.

A contribución da área concrétase situando os diferentes estilos artísticos e obras no seu contexto histórico e xeográfico, fomentando o coñecemento do patrimonio cultural e artístico da contorna e propiciando actividades que contribúan ao desenvolvemento das súas capacidades culturais e artísticas.

2.7 Contribución aos obxectivos xerais

Diferenciamos entre os obxectivos xerais de ESO e de bacharelato, tal e como vén recollido no Decreto 86/2015.

2.7.1 Educación secundaria obrigatoria

Seguindo o artigo 10 do decreto 86/2015, a educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o

coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

2.7.2 Bacharelato

Segundo o artigo 26, do decreto 86/2015, o bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición

ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

2.8 Materiais e recursos didácticos

Todas as materias disporán de aulas virtuais na plataforma **Moodle** ofrecida pola *Consellería de Cultura, Educación e Universidade*, na que se ofrecerán materiais e recursos diversos en relación coas necesidades, oportunidades e características de cada materia, así como do alumnado (temario, información complementaria ou alternativos ao libro de texto, vocabularios específicos, enlaces a diferentes materiais online, etc.).

Tamén se poderán usar outros recursos e ferramentas corporativos que ofrece a *Consellería de Cultura, Educación e Universidade*, como o correo electrónico ou a aplicación Cisco Webex Meeting para videoconferencias e reunións online.

Non en todas as materias se usa libro de texto como recurso, polo que este aspecto será especificado na programación didáctica de cada materia na segunda parte deste documento.

1º de ESO: Dentro do programa E-Dixgal. Non hai libro de texto senón que se utilizará materia preparado polo profesorado, dispoñible na aula virtual.

2.9 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial

A metodoloxía empregada no departamento busca asegurar a continuidade da actividade de ensino-aprendizaxe nas diferentes modalidades (presencial, semipresencial e non presencial) co menor impacto para o alumnado.

Por esta razón, desde comezo de curso xa se empregarán as novas tecnoloxías como unha ferramenta do ensino presencial. Os alumnos e alumnas daranse de alta nos **cursos virtuais de cada materia** e outros sistemas complementarios que poida usar o profesorado do departamento (Ver apartado 3. *Programacións didácticas específicas*), que serán as ferramentas que se utilicen en caso de ensino semipresencial e a distancia tanto para que o alumnado teña acceso aos contidos da materia como para que poidan facer as actividades e proxectos de investigación tanto individualmente como en grupo.

Empregarase de xeito regular o **correo electrónico** como medio de comunicación fóra da aula e, no caso de docencia semipresencial e non

presencial, también se utilizará a plataforma de vídeo conferencia Cisco Webex Meeting, proposta pola Consellería de Educación.

Prestaremos especial atención ao alumnado con necesidades especiais de apoio educativo e ao alumnado que tivese dificultades derivadas da fenda dixital. No primeiro caso potenciaremos unha educación personalizada propoñendo actividades de reforzo, aclaracións e aprendizaxes significativas. No segundo caso, realizaremos unha atención telefónica e enviaremos material por correo ordinario, e informaremos á dirección do centro para podermos tomar as medidas oportunas

---

2.10 Avaliación, cualificación e promoción do alumnado

Neste apartado recóllense os principios comúns do departamento de Xeografía e Historia en relación a avaliación e cualificación. Nas programacións específicas matizaranse estes principios, de ser o caso, segundo as características e necesidades de cada materia (ver apartado 3, *Programacións didácticas*).

A avaliación realizarase sobre os tres elementos involucrados no proceso de ensino-aprendizaxe (proposta de ensino, práctica docente do profesorado e aprendizaxe do alumnado) e será sempre orientativa, construtiva e continua, co obxectivo de corrixir erros, mellorar resultados e lograr unha experiencia educativa o máis proveitosa posible. Centrémonos neste apartado na avaliación do alumnado (ver *Avaliación da programación* para a avaliación da proposta de ensino e da práctica docente).

A avaliación e cualificación do alumnado, ten en conta catro aspectos coherentes cos obxectivos e contidos das materias: os criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe, os procedementos, os instrumentos e os criterios de cualificación. Os primeiros definen o progreso do alumnado con respecto ao currículo de cada materia, os segundos determinan o modo no que o profesorado avalía dito progreso, os terceiros indican os mecanismos para realizar esa avaliación e os cuartos determinan como se puntuará o progreso do alumnado. Todos eles terán en conta a diversidade do alumnado e serán dados a coñecer aos alumnos e alumnas.

2.10.1 Criterios de avaliación

Os criterios de avaliación veñen determinados no decreto 86/2015 para cada unha das materias (criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave). Esta información vén especificada nas táboas de cada programación específica.

2.10.2 Procedementos de avaliación

A avaliación debe ser orientativa, construtiva e continua, e debe ter como finalidade a aprendizaxe do alumnado en lugar da superación de probas, sendo acompañada, na medida do posible, dado o elevado número de alumnado e escaseza de recursos, dunha seguimento cotiá con atención á diversidade do alumnado para detectar e corrixir canto antes calquera problema de aprendizaxe que poida existir.

Darase importancia ao progreso do alumnado ao longo do proceso de ensino-aprendizaxe (**avaliación relativa**) e non só aos resultados de probas puntuais (**avaliación absoluta**) aínda que a implementación deste principio variará dependendo das materias (ver apartado 3, *Programacións específicas*). Realizaranse catro tipos de avaliación: **inicial, formativa ou continua, sumativa ou final e extraordinaria**.

- **Aviación inicial:** É imprescindible para posibilitar unha avaliación relativa e avaliar a proposta de ensino e da práctica docente, pois informa sobre os coñecementos previos e os intereses e motivacións do alumnado, e serve como marco de comparación do progreso do alumnado ao longo do curso.

A avaliación inicial axuda a coñecer as características globais do grupo e tamén a diversidade individual, posibilitando o axuste da programación didáctica e a práctica docente en función dos resultados da mesma.

O resultado da avaliación inicial no se terá en conta para a cualificación do alumnado.

As avaliacións iniciais serán, segundo información da xefatura de estudos, a primeira semana de outubro.

- **Avaliación formativa ou continua:** Posibilita a detección por parte do profesorado de problemas no progreso do alumnado, así como o coñecemento da orixe destes problemas e á súa corrección. Tamén facilita a comprensión e asimilación da materia por parte do alumnado.

Este procedemento dividirase en tres períodos (coñecidos como trimestres), ao final dos que se realizarán as respectivas sesións de avaliacións.

As datas das diferentes avaliacións, segundo a información facilitada pola xefatura de estudos, serán as seguintes:

- 1ª avaliación: semana do 13 ao 17 de decembro.
  - 2ª avaliación: semana do 14 ao 18 de marzo.
  - 3ª avaliación: semana do 21 de marzo ao 3 de xuño. O período desta avaliación é moi amplo pois falta definir a data de avaliación de 2º de bacharelato pola CIUG.
- **Avaliación final ou sumativa:** Realizarase ao final do curso para valorar en conxunto o progreso do alumnado ao longo do mesmo e establecer a súa cualificación. O alumnado que non consiga o aprobado por medio deste proceso terá dereito a unha recuperación ordinaria ao final de curso.

A avaliación final ordinaria de ESO e 1º de bacharelato serán a partir do 6 de xuño. A data da avaliación final ordinaria para 2º de bacharelato será fixada pola CIUG.

- **Avaliación extraordinaria:** Está dirixida ao alumnado que non acadara o aprobado na avaliación final ou sumativa. Esta avaliación realizarase en xuño.
- **A avaliación extraordinaria de ESO e 1º de bacharelato realizarase entre o 20 e o 22 de xuño.** A data da avaliación extraordinaria para 2º de bacharelato será fixada pola CIUG.

2.10.3 Instrumentos de avaliación

Os instrumentos de avaliación variarán en relación co procedemento de avaliación que se realice ao longo do curso:

1. **Avaliación inicial:** Teranse en conta os informes do profesorado do curso anterior e realizarase unha probapor escrito ou oralmente, dependendo das características da materia e do alumnado dentro da primeira quincena do curso.

Como parte da avaliación inicial realizarase tamén un seguimento de cada alumno e alumna na aula respecto a súa actitude cara á aprendizaxe, a organización coidado dos materias, nivel de comunicación oral e escrita, autonomía e iniciativa persoal e integración no grupo. Esta información será completada coas aportacións da persona titora, o equipo docente e do Departamento de Orientación.

2. **Avaliación formativa ou continua:** A avaliación continua terá en conta os **contidos conceptuais e procedimentais e os estándares de aprendizaxe e as competencias chave relacionadas**, nomeadamente comunicación lingüística, competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, competencia dixital, conciencia e expresións culturais e competencias sociais e cívicas. Estes contidos valoraranse por medio de exames periódicos e liberatorios de materia ou mixtos, que liberan parte da materia e avalían de xeito continuo outra parte; e actividades variadas para atender á diversidade do alumnado: caderno do alumnado, traballo cotiá, participación, realización de actividades e traballos individuais ou en grupo, participación en proxectos, etc.

Tamén se terán en conta **contidos actitudinais relacionados cos estándares de aprendizaxe e as competencias chave relacionadas**, nomeadamente aprender a aprender, competencias sociais e cívicas, sentido da iniciativa e espírito emprendedor e conciencia e expresións culturais. Terase en conta a participación nas diferentes actividades propostas, o cumprimento dos prazos, a atención e participación na aula, o respecto aos compañeiros e ao profesorado, etc.

Realizarase como mínimo un exame escrito por avaliación (ver apartado 3, *Programacións didácticas*).

3. **Avaliación final ou sumativa:** Avaliará os contidos conceptuais, procedimentais e actitudinais por medio do resultado dos exames, os

diferentes traballos e actividades, e a participación ao longo do curso, así como a progresión xeral do alumnado.

En relación coas **probos e a avaliacións non superadas**, realizarase un seguimento cotiá do alumnado, atendendo á diversidade, para detectar e corrixir os problemas de aprendizaxe que se vaian detectando. Cada profesor ou profesora decidirá o sistema de recuperación máis axeitado para as características do alumnado e da materia, e será concretado en cada programación específica (ver apartado 3, *Programacións didácticas*)

4. **Avaliación extraordinaria:** Consistirá nunha proba, co formato que se considere axeitado en relación ás características do alumnado e da materia, e que será concretado en cada programación específica (ver apartado 3, *Programacións didácticas*).

2.10.4 Criterios de cualificación

Como xa sinalamos para todo o apartado de avaliación e cualificación, neste subapartado só recolleamos os criterios comúns a todo o departamento, mentres que os aspectos específicos serán tratados de xeito individual nas programacións de cada materia.

- O alumnado precisará obter un **5** para aprobar a materia.
- Cada profesor ou profesora poderá decidir, atendendo ás características do alumnado e a materia, se exige unha nota mínima para que o alumnado non teña que repetir unha proba non superada. De existir ese mínimo, aparecerá especificado na programación didáctica específica da materia (ver apartado 3, *Programacións didácticas*).
- En todas as probas, formarán parte da cualificación a presentación, a calidade e coherencia da redacción, a puntuación, e a corrección gramatical e ortográfica.
- **Nota final da avaliación ordinaria:** A nota da avaliación ordinaria obtense de sumar a media de cada unha das tres avaliacións, sen redondeo, e dividir esta cifra entre tres. No caso de que esa cifra sexa inferior a 5 realizarase unha recuperación tal e como se indicou no apartado 2.10.3

Instrumentos de avaliación, e se concreta en cada programación didáctica específica por materias do apartado 3. *Programacións didácticas*.

Independentemente do modelo de proba que designe cada profesor ou profesora en relación coas características do alumnado e a materia, a nota de recuperación obtida nunha proba de recuperación dentro da avaliación ordinaria fará media co resto das probas que non foron obxecto de recuperación.

- **Nota da avaliación extraordinaria:** A cualificación final do alumnado que precise realizar a avaliación extraordinaria será a nota obtida na proba realizada nesa avaliación extraordinaria.
- **Cálculo da cualificación de cada avaliación para que apareza nas actas:** As notas da avaliación que aparecen no Xade e nos boletíns do alumnado, só admiten números enteiros, polo que se aplicará o seguinte criterio de redondeo:

Se o alumno ou alumna obtivo como promedio unha cifra enteira, a nota coincidirá coa cifra do promedio.

Se o alumno obtivo como promedio unha nota con décimas, nas actas da avaliación redondearase ou ben á cifra enteira superior ou inferior, dependendo das décimas obtidas: Redondearase á cifra enteira superior se as décimas teñen un valor igual ou maior de cinco. Redondearase á cifra enteira inferior se as décimas teñen un valor inferior a cinco.

- O alumno ou alumna do que se demostre, xa sexa durante a realización do exame por parte do alumnado como durante a corrección do mesmo polo profesorado, que copiou nun exame, será cualificado cun 0 nesa proba. Así mesmo, o alumno ou alumna do que se demostre que entregou un traballo con información plaxiada será cualificado cun 0 no mesmo.
- Durante as probas escritas todo o **material de estudio e os teléfonos móbiles** estará gardado fóra do alcance do alumnado.
- Cando un alumno ou alumna non se presente a unha proba, deberá xustificar oficialmente as causas da súa ausencia, sendo a súa nai, pai ou responsable legas as persoas que teñen que facer constar a causa xustificada. De non ser así, deberá presentarse a proba de recuperación ou

ao exame final segundo o caso, xa que non terá dereito a repetición de dito exame.

2.11 Seguimento, recuperación e avaliación de materias pendentes

Segundo o artigo 28.4 da LOMCE “Quen promocionen sen ter superado todas as materias deberán matricularse das materias non superadas, seguirán os programas de reforzo que estableza o equipo docente e deberán superar as avaliacións correspondentes a ditos programas de reforzo (...)”.

Para facilitar ao máximo a recuperación das materias pendentes o Departamento de Xeografía e Historia levará a cabo un procedemento de organización da materia, seguimento, reforzo e avaliación do alumnado.

2.11.1 Temporalización

O total da materia dividirase en dous grandes bloques que serán avaliados en dúas convocatorias (ordinaria e extraordinaria) con datas fixadas pola xefatura de estudos e que aínda están por definir no momento de redacción desta programación.

Unha vez que coñezamos as datas de cada avaliación poderemos concretar a temporalización dos contidos e finalizar o deseño dos boletíns de actividades.

Durante o primeiro trimestre facilitarase ao alumnado un boletín con actividades relacionadas co primeiro e segundo bloque da materia e indicacións sobre os criterios de avaliación e cualificación.

2.11.2 Atención ao alumnado

Unha vez que a xefatura de estudos comunique as datas das avaliacións, concretarase a temporalización dos contidos, finalizarase o deseño dos boletíns de actividades e convocarase ao alumnado a unha reunión informativa sobre procedementos, instrumentos e criterios de avaliación, así como das datas de avaliación.

Nesta reunión tamén se entregará ao alumnado os boletíns de actividades que deben realizar ao longo do curso e serán informados de que profesor ou profesora realizará o seguimento do seu progreso cotiá, que se corresponderá

coa persoa do departamento que imparta clases a ese alumnado durante o curso actual.

Durante a realización dos exames, o alumnado estará supervisado e atendido pola xefa de departamento.

2.11.3 Materiais e recursos didácticos

Todos os alumnos con materias pendentes usarán como base de traballo a aula virtual. Ademais, os alumnos e alumnas tamén poderán utilizar o libro de texto como complemento se así o prefiren.

- **Libro de texto de 1º ESO:** Xeografía e Historia 1º ESO. 2016. Serie Descubre. Proxecto Saber Facer. 978-84-9972-356-3
- **Libro de texto de 2º ESO:** Xeografía e Historia 2º ESO. 2017. Serie Avanza. Proxecto Saber Facer. 978-84-9972-598-7
- **Libro de texto de 3º ESO:** Mas, A. et al. (2015): Xeografía e Historia 3º ESO. Editorial Vicens Vives. 978-84-682-3123-5
- **Libro de texto de 1º de bacharelato:** Fernández, J. M. et al. (2015): Historia do Mundo Contemporáneo. Editorial Santillana. 978-84-9972-286-3

O profesorado que imparta clases durante o curso actual ao alumnado con materias pendentes será quen realice o seguimento cotiá deste.

Durante a realización dos exames, o alumnado estará supervisado pola xefa de departamento.

2.11.4 Avaliación e cualificación

- Criterios de avaliación: Seguiranse os criterios de avaliación especificados para cada materia no Decreto 86/2015 e recollidos nas distintas programacións específicas.
- Instrumentos de avaliación: O progreso do alumnado avaliarase por medio de **dous instrumentos**: boletín de actividades e exames escritos.

Durante o primeiro trimestre facilitarase ao alumnado un boletín con actividades relacionadas co primeiro e segundo bloque da materia e indicacións sobre os criterios de avaliación e cualificación.

O alumnado cumprimentará correctamente os boletíns e entregaraos ao profesor ou profesora do departamento de Xeografía e Historia que lle imparta clase no curso actual nas datas fixadas polo Departamento en coordinación coa Xefatura de estudos.

O alumnado de ESO con materias pendentes terá aprobada a materia se completa adecuadamente os boletíns de actividades. Se non completa correctamente o boletín de actividades deberá realizar un exame sobre os contidos traballados no boletín de actividades na data sinalada por Xefatura de estudos para a recuperación ordinaria.

O alumnado de 2º bacharelato con materias pendentes deberá completar o boletín de actividades e realizar un exame con preguntas relacionadas cos contidos traballados no boletín de actividades na data marcada pola Xefatura de estudos para cada unha das dúas avaliacións. Se non consegue aprobar a materia deste xeito, deberá facer o exame de recuperación ordinaria na data marcada por Xefatura de estudos.

O alumnado tanto de ESO como de 2º de bacharelato que non consegue aprobar as materias pendentes na convocatoria ordinaria, deberá realizar un exame sobre toda a materia na convocatoria extraordinaria en xuño.

- Criterios de cualificación: Aplícanse os criterios detallados no apartado de *avaliación e cualificación*, polo que só especificamos a continuación os aspectos relativos ás porcentaxes na cualificación.

Os alumnos e alumnas de ESO que superen a materia coa entrega de boletíns non poderán obter máis dun 6 de cualificación final. O alumnado que non entregue o boletín de actividades e se presente ao exame de recuperación será puntuado coa nota que obteña no exame.

Para os alumnos e alumnas de bacharelato o exame supora un 60% da nota total e o boletín de actividades un 40% da nota total. O alumnado que non entregue o boletín de actividades e se presente ao exame de recuperación será puntuado facendo media entre a nota do exame, que supón un 60% da nota total, e a nota correspondente ao boletín, que constitúe o 40% da nota total.

2.11.5 Datas de exames

As datas dos exames para o curso 2021-2022 aínda non foron designadas. Serán incorporadas á programación en canto sexan dadas a coñecer pola xefatura de estudos.

2.12 Atención á diversidade e alumnado con necesidades específicas de apoio educativo

A LOMCE (artigo 17) recolle que lle corresponde á consellería con competencias en materia de educación regular as medidas de atención á diversidade, organizativas e curriculares, incluídas as medidas de atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, que permitan aos centros docentes, no exercicio da súa autonomía, unha organización flexible das ensinanzas.

Con respecto á atención á diversidade, a flexibilidade da programación didáctica para atender ás necesidades dos alumnos e alumnas obsérvase tanto nos contidos, como na metodoloxía e no sistema de avaliación e cualificación.

- **Contidos:** Adaptaranse os contidos para asegurar o seguimento por parte de todo o alumnado e o axuste aos diferentes ritmos e características de aprendizaxe.
- **Metodoloxía didáctica:** Propóranse actividades de aprendizaxe variadas que teña diferentes estilos, ritmos e capacidades de aprendizaxe; levaranse a cabo distintas formas de agrupamento do alumnado (individual, por parellas, en grupo), sempre que o permita o protocolo de pandemia, que fomente tanto a autonomía como o traballo cooperativo, e realíza-se unha avaliación inicial e seguimento continuo da progresión do alumnado.
- **Avaliación:** Levarase a cabo unha avaliación relativa que teña en conta a progresión de cada alumno e alumna e ofreceranse diferentes instrumentos de avaliación para asegurar a atención á diversidade (probos escritos e orais, traballos individuais e en grupos, participación na clase, uso de novas tecnoloxías, etc.).

Polo que respecta ao alumnado con necesidades de apoio educativo, o Departamento de Xeografía e Historia traballará en coordinación co

Departamento de Orientación, Dirección e o equipo docente para identificar necesidades de apoio educativo e tomar as medidas oportunas.

2.13 Elementos transversais

O decreto 86/2015 (artigo 4) recolle que a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional será traballada en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.

Tamén indica que a consellería correspondente porá os medios para que se traballen a igualdade de xénero, igualdade de trato e non discriminación, prevención da violencia de xénero e da violencia contra persoas con discapacidade, prevención e resolución pacífica de conflitos liberdade, xustiza, pluralismo político, paz, democracia, dereitos históricos, estado do dereito, prevención do terrorismo, xenofobia e homofobia, competencia viaria, creatividade, autonomía, iniciativa, traballo en equipo, sentido crítico e autoconfianza.

Estes elementos transversais serán traballados nas distintas materias impartidas polo departamento.

2.14 Actividades complementarias e extraescolares

Recóllese a continuación a proposta de actividades complementarias e extraescolares provisional. Esta proposta será concretada en posterior xuntanza do Departamento, unha vez que se resolvan as diferentes convocatorias de participación en proxectos e coñezamos as características concretas do alumnado. A programación definitiva de actividades extraescolares será posta en coñecemento da Vicedirección para a súa posterior aprobación polo Claustro e o Consello Escolar, e estará suxeita á progresión da pandemia de Covid-19.

2.14.1 Plan Proxecta

O departamento participará no *Plan Proxecta* organizado pola *Consellería de Cultura, Educación e Universidade*, a través de dous proxectos:

Proxecto Terra: Levarase a cabo co alumnado de Paisaxe e Sustentabilidade, de 1º de ESO, e puntualmente na materia de Xeografía e Historia, de 4º de ESO, e Xeografía de España, de 2º de bacharelato.

Este proxecto estará coordinado por Mª Isabel Cobas Fernández e incluírá as seguintes actividades:

- **Patio con(vida):** Estudo do patrimonio natural do instituto e propostas de mellora do patio desde o punto de vista medioambiental e social. Realizarase unha exposición coa información obtida e visitas guiadas ao patio. O alumnado participará en diferentes obradoiros e charlas. Retomarase o proxecto no que colabora a Aula de Natureza do Concello de Ames para agrandar a charca, publicar o catálogo de plantas, facer un seguimento fenotípico dunhas árbores, elaborar caixas aniñadoiras
- **Estudo do patrimonio natural e cultural de Ames** e realización dun roteiro.
- Como parte da participación neste proxecto, e dependendo da progresión da situación de pandemia, poderase realizar unha saída dunha mañá ou un intercambio territorial de dous días dos que ofrece o Proxecto Terra.

Educación patrimonial: Levarase a cabo co alumnado da materia de Xeografía e Historia, de 4º de ESO, e puntualmente co alumnado da materia de Paisaxe e Sustentabilidade, de 1º de ESO. Este proxecto estará coordinado por Mª Isabel Cobas Fernández e incluírá as seguintes actividades:

- **Historia do IESP de Ames:** O alumnado continuará co estudo da historia do centro xa comezada o curso pasado, levará a cabo unha exposición no centro sobre os datos obtidos e realizará visitas guiadas ao centro e ao seu eido.
- **O patrimonio de Ames:** O alumnado analizará a paisaxe cultural de Ames e do seu contorno máis próximo, incluíndo tamén elementos inmateriais como as festas e a danza. Realizaranse diferentes obradoiros de danza histórica ao longo do curso.

- Como parte da participación neste proxecto poderá ser solicitado e concedido unha **saída do centro en horario lectivo** para coñecer o patrimonio do municipio.

2.14.2 Proxectos de Formación Permanente do Profesorado

O departamento participa en dous *Proxectos de Formación Permanente do Profesorado* (PFPP), organizados polo *Centro Autonómico de Formación e Innovación* (CAFI) e a *Consellería de Cultura, Educación e Universidade*. Ambos proxectos están coordinados por profesores doutros departamentos do centro.

- **O IESP de Ames, un espazo sostible e seguro:** Levarase a cabo co alumnado de Paisaxe e Sustentabilidade, de 1º de ESO, Xeografía e Historia, de 4º de ESO, e, puntualmente, Xeografía de España, de 2º de Bacharelato. Neste proxecto participan as profesoras Sonia Barreiro Martínez e Mª Isabel Cobas Fernández.
- **Redes de Cooperación para o traballo da Memoria Democrática e os Dereitos Humanos:** Levarase a cabo co alumnado de Xeografía e Historia, de 4º de ESO, Historia do Mundo Contemporáneo, de 1º de bacharelato, e, puntualmente, Xeografía de España, de 2º de Bacharelato. Neste proxecto participan as profesoras Sonia Barreiro Martínez, Mª José Costa Alcalde e Mª Isabel Cobas Fernández.

2.14.3 Saídas e excursións

Dependendo da progresión da situación de pandemia, poderá levarse a cabo unha saída a Santiago de Compostela ou unha excursión a Madrid, París ou Roma, do alumnado de Historia da Arte, de 2º de bacharelato. A responsable destas saídas será a profesora Sonia Barreiro Martínez.

2.14.4 Titorización de alumnado de mestrado

O departamento solicitará, como xa fixo en cursos anteriores, a súa participación no programa de titorización de alumnado do mestrado en educación. Polo de agora descoñécese se haberá ou non alumnado asignado ao departamento.

2.15 Accións de contribución ao desenvolvemento do proxecto lector

O Plan de Fomento da Lectura constitúe unha das liñas fundamentais da filosofía LOMCE, polo recoñecemento que a lectura ten como ferramenta básica na aprendizaxe e na formación integral do noso alumnado, así como a principal vía de acceso ao coñecemento e a cultura.

A lectura comprensiva é fundamental para asimilar a información de forma crítica e convertila en coñecemento, e contribúe enormemente á formación do individuo e da sociedade.

Dada a transcendencia da lectura na conformación do individuo e, polo tanto, da sociedade; a adquisición e consolidación do hábito lector debe ser un obxectivo prioritario do centro (particularmente na etapa da ESO tal e como recolle o artigo 38 do decreto 86/2015).

O Departamento de Xeografía e Historia realizará as seguintes accións para contribuír ao desenvolvemento do proxecto lector:

- Inclusión da lectura en voz alta como parte das actividades das materias para poder detectar problemas de lectura, comprensión e pronunciación.
- Recomendación e emprego de libros, ou fragmentos de libros, en papel ou electrónicos, xa sexan ensaio ou ficción, como parte dos recursos didácticos.
- Aplicación de estratexias para mellorar tanto a mecánica lectora como a comprensión (resumo, esquema, mapa conceptual, parafraseo, recensión, comentario, lectura dirixida, etc.) mediante o emprego de diferentes textos completos ou adaptados tanto en soporte de papel como dixitais (novas de xornal, textos, artigos, letras de cancións, blogs, etc.).
- Achegamento do alumnado á biblioteca do centro para o coñecemento dos seus fondos e a utilización destes recursos na elaboración de traballos e tarefas.
- Realización de escolmas bibliográficas e audiovisuais relevantes para os diferentes proxectos de investigación que se vaian realizando ao longo do curso e reserva dun espazo de consulta dese material na biblioteca.

- Educación do alumnado no respecto ao material de lectura e audiovisual do centro.

O Departamento de Xeografía e Historia continuará a participar na dinamización da biblioteca do centro coa súa participación no **Club de Lectura**. Tamén participará un ano máis no **Programa Prensa-Escola**, de La Voz de Galicia co alumnado de Xeografía e Historia de 4º de ESO e Xeografía de España, de 2º de bacharelato.

Nas programacións específicas de cada materia detállanse as contribucións máis concretas, se houber, de cada materia ao desenvolvemento do proxecto lector (Ver apartado 3. *Programacións didácticas*)

2.16 Accións de contribución ao desenvolvemento do plan TIC

As características da sociedade e do mercado laboral actuais fan imprescindible que o alumnado reciba unha boa educación no uso das tecnoloxías da Información e da Comunicación (TIC). Desde o Departamento de Xeografía e Historia contribuírase ao desenvolvemento do Plan TIC do seguinte xeito:

- O profesorado utilizará, na medida do posible, as TIC no seu labor docente e nas súas actividades no centro (Participación no programa E-Dixgal, uso das aulas virtuais, uso da aplicación Cisco Webex Meeting, elaboración de PowerPoints, uso de aulas virtuais, uso de material multimedia, uso das redes sociais, elaboración de programacións, elaboración de actividades, coordinación co resto do claustro, utilización do sistema XADE e Abalar, etc.).
- Utilizaranse sitios webs e contornos educativos no que o alumnado poida facer un mellor proveito da información disponible e desenvolver habilidades de busca e selección de información dun xeito máis dirixido (Google Maps, Google Docs, Vimeo, Audacity, Movie Maker, blogues, aplicacións de elaboración propia do profesorado, como KaleidoScapes [Bienvenidos - KaleidoScapes](#)).
- Educarase ao alumnado no respecto ao material do centro e na necesidade de utilizar as TIC de xeito ético e respectuoso cos demais.

- Relacionarase o uso das TIC co fomento da lectura, axudando aos alumnos a teren unha visión crítica para poder seleccionar e comprender adecuadamente a información disponible en Internet.
- Estimularase o uso activo das TIC para buscar, obter e procesar información, de xeito que poida comprendela, integrala en esquemas previos de coñecemento e transmitila de xeito eficaz. O alumnado tamén será animado a utilizar as TIC para elaborar e presentar información e tarefas, actividades e proxectos de investigación.
- O profesorado preparará as actividades relacionadas coas TIC con antelación de xeito que o seu uso se axuste claramente a uns contidos e obxectivos pedagóxicos e seguirá as instrucións do profesorado coordinador TIC na habilitación ou emprego dos recursos TIC polo alumnado.
- Estimularase o uso dos medios e do formato dixital na realización e presentación das actividades e tarefas do alumnado.

2.17 Accións de contribución ao plan de convivencia do centro

Desde as materias impartidas polo departamento pódese contribuír a mellorar a convivencia do alumnado do centro poñendo especial énfase nos contidos transversais de educación para a paz, educación para o consumo, educación para a igualdade de oportunidades e educación para a diversidade cultural (tal e como se recolle no apartado *Elementos transversais*).

2.18 Avaliación da programación e a práctica docente

A **avaliación da proposta de ensino e da práctica docente** é fundamental para adecuala á realidade e ás necesidades que presenta o alumnado tendo en conta a atención á diversidade, posto que no momento de entrega da programación aínda non coñecemos aos alumnos e alumnas do curso. Tamén permitirá incorporar melloras para a programación do vindeiro curso. A avaliación realizarase por parte do profesorado e do alumnado.

A avaliación do profesorado basearase na autoavaliación e na observación e avaliación das características e progreso do **alumnado** por parte do

profesorado e a necesidade de adaptación a aspectos de organización do curso como variacións na temporalización, desenvolvemento da pandemia ou outros imprevistos.

A proposta de ensino e a práctica docente avaliarase de xeito continuo e progresivo, **polo profesorado** en primeiro lugar de xeito individual, a continuación por grupos de profesores que imparten o mesmo nivel e, por último, por todos os membros do departamento, que, polo menos unha vez ao mes, analizarán o desenvolvemento da programación didáctica e establecerán medidas correctoras se é o caso. Logo da realización de cada unha das sesións de avaliación realizarase unha nova valoración da proposta de ensino e da práctica docente e, por último, ao remate do curso farase unha avaliación global do cumprimento da programación. Tamén se terán en conta os informes das **xuntas avaliadoras** e do **Departamento de Orientación**.

A avaliación da proposta e da práctica docente **por parte do alumnado** terá en conta a avaliación e propostas realizadas polo propio alumnado ao longo do curso, quer a través de comentarios informais ou quer por medio de cuestionarios de avaliación.

Nas actas correspondentes e na memoria do curso documentaranse as modificacións motivadas introducidas durante o ano académico na programación didáctica, así como as propostas de mellora para seren incorporadas na programación do curso seguinte.

Entendemos que para avaliar o proceso de ensino do profesorado e a práctica docente, intentar corrixir os desaxustes e as carencias que poden xurdir do propio proceso, sería necesario deseñar uns indicadores de logro que servirán de elemento de partida para esa análise de autoavaliación da función docente.

A seguir presentamos unha posible enquisa de avaliación para repartir ao alumnado para responder. O alumnado usará unha escala de puntuación de 1 a 4 (Deficiente, Apto, Satisfactorio e Excelente).

Os resultados serán analizados para reflexionar, debater e adoptar as medidas correctoras ou complementarias nos aspectos que se considere necesarios.

Indicadores de logro do proceso de ensino

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado. avaliación.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Indicadores de logro da práctica docente

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				

6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécese ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

2.19 Información ao alumnado e ás familias sobre a programación

O departamento realizará as seguintes accións para asegurar que o alumnado e as familias coñecen o contido da programación e os criterios de avaliación seguindo as indicacións da Orde de 2 de marzo de 2021.

- O departamento enviará a programación didáctica á Dirección do centro no prazo requerido para que esta poida incorporar a concreción dos currículos establecidos pola Administración educativa, así como o tratamento transversal da educación en valores, ao proxecto educativo do centro, que será fixado e aprobado polo claustro (segundo se especifica no artigo 3.1).
- O profesorado do departamento manterá unha comunicación fluída, no relativo ao proceso de aprendizaxe, co alumnado, as súas persoas proxenitoras ou persoa que desempeñe a representación legal (segundo o especificado no artigo 3.3).

- O profesorado do departamento transmitirá ao seu alumnado a información relevante sobre a programación correspondente (contidos, procedementos e criterios de avaliación e cualificación, etc.) a comezos de curso e poderá facer recordatorios sobre a mesma en cada avaliación.

3 Programacións didácticas

3.1 1º ESO: Xeografía e Historia

Esta materia desenvolverase segundo o estipulado no decreto 86/2015 e será impartida polos profesores Miguel Fernández Blanco e Alfonso Villar Agra.

3.1.1 Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación

No decreto 86/2015 especificanse os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave. Na táboa a seguir recollemos esa información e engadimos o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 1º curso						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo	Instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 1. O medio físico						
b e f g	B1.1. A Terra: a Terra no Sistema Solar.	B1.1. Coñecer o Sistema Solar e establecer as relacións entre os movementos da terra e a existencia das estacións e do día e da noite, e comprender a súa importancia na distribución dos climas e da Biota.	XHB1.1.1. Interpreta como inflúen os movementos astronómicos na distribución da radiación solar e nas zonas bioclimáticas do planeta.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD
			XHB1.1.2. Analiza un mapa de fusos horarios e diferenza zonas do planeta de similares horas.	40%	Proba oral ou escritas Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD
b e f g	B1.2. Representación da Terra. Escala e linguaxe cartográfica.	B1.2. Identificar e distinguir os sistemas de representación cartográfica, en soporte analóxico e dixital, e as súas escalas	XHB1.2.1. Clasifica e distingue proxeccións, e compara unha proxección de Mercator con unha de Peters.	50%	Proba escrita ou oral. Traballo do alumnado	CCA CMCCT CD

b e f g	B1.3. Proxeccións e sistemas de coordenadas. Imaxes de satélite e os seus principais usos.	B1.3. Analizar e identificar o mapa, e coñecer as imaxes de satélite e os seus usos principais.	XHB1.3.1. Clasifica e distingue tipos de imaxes de satélite e mapas.	50%	Proba escrita ou oral. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD
b e f g	B1.4. Localización. Latitude e lonxitude.	B1.4. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.4.1. Localiza un punto xeográfico nun planisferio e distingue os hemisferios da Terra e as súas principais características.	50%	Proba escrita ou oral. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD
			XHB1.4.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	50%	Proba escrita ou oral. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD
b e f g h	B1.5. Trazos principais do relevo do mundo. Clima: elementos e factores. Diversidade climática no planeta.	B1.5. Localizar no mapamundi físico as principais unidades do relevo mundiais, os grandes ríos e as grandes zonas climáticas, e identificar as súas características.	XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo europeo e mundial.	50%	Proba oral ou escrita. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD
b e f g h	B1.6. Medio físico do mundo e de Europa: relevo e hidrografía.	B1.6. Ter unha visión global do medio físico europeo e mundial, e das súas características xerais.	XHB1.6.1. Localiza nun mapa físico mundial os elementos e as referencias físicas principais: mares e océanos, continentes, illas e arquipélagos máis importantes, ríos e cadeas montañosas principais.	50%	Proba oral ou escrita. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD CCL
			XHB1.6.2. Elabora climogramas e mapas que sitúen os climas do mundo e reflectan os elementos máis importantes.	50%	Proba oral ou escrita. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD CCL
b e f g h m	B1.7. Medio natural europeo: principais trazos.	B1.7. Ser capaz de describir as peculiaridades do medio físico europeo.	XHB1.7.1. Explica as características xerais do relevo europeo.	50%	Proba oral ou escrita. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD CCL CAA
b e f g	B1.8. Unidades do relevo do espazo xeográfico europeo.	B1.8. Situar no mapa de Europa as unidades e os elementos principais do relevo continental.	XHB1.8.1. Localiza no mapa as unidades e os elementos principais do relevo europeo.	50%	Proba oral ou escrita. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD
b e f h m	B1.9. Conxuntos bioclimáticos do espazo xeográfico europeo.	B1.9. Coñecer, comparar e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico europeo.	XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun mapa os tipos de clima de Europa.	50%	Proba oral ou escrita. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD CCL
			XHB1.9.2. Distingue e localiza nun mapa as zonas bioclimáticas do noso continente.	50%	Proba oral ou escrita. Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD

b e f m	B1.10. Diversidade de espazos naturais europeos.	B1.10. Coñecer os principais espazos naturais do noso continente.	XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en imaxes de satélite de Europa os principais espazos naturais.	50%	Proba oral ou escrita- Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD
b e f g h m	B1.11. Medio natural: áreas e problemas ambientais.	B1.11. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente e as súas consecuencias.	B1.11.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CAA CMCCT CD CCL
Bloque 3. A Historia						
g l ñ	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC
g l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
			XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, sexan estas restos materiais ou textuais.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
			XHB3.2.3. Compara dous relatos a distintas escalas temporais sobre as conquistas de Alexandre.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
l ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CMCCT

f l ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CMCCT
h l ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCL
f l	B3.6. Evolución das especies e a hominización.	B3.6. Entender o proceso de hominización.	XHB3.6.1. Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie humana.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CMCCT
f l	B3.7. Periodización da Prehistoria e a Idade Antiga.	B3.7. Datar a Prehistoria e a Idade Antiga, e distinguir a escala temporal de etapas como estas.	XHB3.7.1. Distingue etapas dentro da historia antiga.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CMCCT
f g l	B3.8. Prehistoria e Idade Antiga: visión global.	B3.8. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e os acontecementos históricos máis salientables da Prehistoria e da Idade Antiga, para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.	XHB3.8.1. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CMCCT CAA
c g h l ñ	B3.9.1. Paleolítico: etapas; características das formas de vida; cazadores colectores.	B3.9. Coñecer as características da vida humana correspondentes aos dous períodos en que se divide a Prehistoria: Paleolítico e Neolítico.	XHB3.9.1. Explica a diferenza entre os dous períodos en que se divide a prehistoria e describe as características básicas da vida en cada un.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCL CAA
	B3.9.2. Neolítico: revolución agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social.		XHB3.9.2. Analiza a transcendencia da revolución neolítica e o papel da muller nela.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
	B3.9.3. Prehistoria galega: megalitos e petróglifos.					

l n	B3.10. Aparición dos ritos: restos materiais e artísticos; pintura e escultura.	B3.10. Identificar os primeiros ritos relixiosos.	XHB3.10.1. Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos como os da "deusa nai".	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC
a c d g h l	B3.11. Idade Antiga: primeiras civilizacións urbanas. Mesopotamia e Exipto. Sociedade, economía e política.	B3.11. Coñecer algunhas características da vida humana neste período, así como o establecemento e a difusión de diferentes culturas urbanas, despois do neolítico.	XHB3.11.1. Describe formas de organización socio-económica e política, novas ata entón, como os imperios de Mesopotamia e de Exipto.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA CCL
g h l	B3.12. Idade Antiga: invención da escritura.	B3.12. Recoñecer a importancia da descuberta da escritura.	XHB3.12.1. Diferencia entre as fontes prehistóricas (restos materiais e ágrafos) e as fontes históricas (textos).	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
f g h l	B3.13. Idade Antiga: historia de Exipto.	B3.13. Explicar as etapas en que se divide a historia de Exipto.	XHB3.13.1. Interpreta un mapa cronolóxico-xeográfico da expansión exipcia.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CMCCT CAA
			XHB3.13.2. Describe as principais características das etapas históricas en que se divide Exipto.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCL
g h l	B3.14. Idade Antiga: relixión exipcia.	B3.14. Identificar as principais características da relixión exipcia.	XHB3.14.1. Explica como materializaban os exipcios a súa creenza na vida do alén.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC CCL
			XHB3.14.2. Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do panteón exipcio.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC CAA
g h l	B3.15. Idade Antiga: arte en Mesopotamia e Exipto.	B3.15. Localizar e describir algúns exemplos arquitectónicos de Exipto e de Mesopotamia.	XHB3.15.1. Localiza nun mapa os principais exemplos da arquitectura exipcia e da mesopotámica.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC CAA
a c d g h l	B3.16. Mundo clásico. Grecia: as "polis" gregas e a súa expansión.	B3.16. Coñecer os trazos principais das polis gregas e a transcendencia do concepto de democracia.	XHB3.16.1. Identifica trazos da organización socio-política e económica das polis gregas a partir de fontes históricas de diferentes tipos	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
			XHB3.16.2. Describe algunhas das diferenzas entre a democracia grega e as democracias actuais.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCL CAA
g l	B3.17. Mundo clásico. Grecia: expansión comercial e política das polis gregas.	B3.17. Entender a transcendencia do concepto de colonización.	XHB3.17.1. Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do Mediterráneo.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA

a c d g l	B3.18. Mundo clásico. Imperio de Alexandre Magno e os seus sucesores: helenismo.	B3.18. Distinguir entre o sistema político grego e o helenístico.	XHB3.18.1. Elabora un mapa do imperio de Alexandre.	40%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
			XHB3.8.2. Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co imperio de Alexandre Magno.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
f g h l n	B3.19. Mundo clásico. Grecia e o helenismo: arte, ciencia, teatro e filosofía.	B3.19. Entender o alcance do clásico na arte e na cultura occidentais.	XHB3.19.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC CCL
			XHB3.19.2. Dá exemplos representativos das áreas do saber grego, e discute por que se considera que a cultura europea parte da Grecia clásica.	40%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC CMCCT CAA CCL
a c d g l	B3.20. Mundo clásico: orixe e etapas da historia de Roma. República e imperio: organización política e expansión colonial polo Mediterráneo. Cristianismo.	B3.20. Caracterizar os trazos principais da sociedade, a economía e a cultura romanas, e recoñecer os conceptos de cambio e continuidade na historia da Roma antiga.	XHB3.20.1. Confecciona un mapa coas etapas da expansión de Roma.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
			XHB3.20.2. Identifica diferenzas e semellanzas entre as formas de vida republicanas e as do imperio na Roma antiga.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
g l n ñ	B3.21. Mundo clásico. Arte romana: arquitectura, escultura e pintura.	B3.21. Identificar e describir os trazos característicos de obras da arte grega e romana, diferenciando entre os que son específicos.	XHB3.21.1. Compara obras arquitectónicas e escultóricas de época grega e romana.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC CAA
g l n ñ	B3.22. Península Ibérica: pobos prerromanos; Hispania romana; Gallaecia. Proceso de romanización. A cidade e o campo.	B3.22. Establecer conexións entre o pasado da Hispania romana e o presente.	XHB3.22.1. Fai un mapa da Península Ibérica onde se reflicten os cambios administrativos en época romana.	40%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CAA
			XHB3.22.2. Analiza exemplos do legado romano que sobreviven na actualidade.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC CAA
			XHB3.22.3. Entende o que significou a romanización en distintos ámbitos sociais e xeográficos.	50%	Proba escrita ou oral Traballo alumnado	CSC CCEC

3.1.2 Temporalización

- 1ª avaliación: A Terra e a súa representación, O relevo terrestre, As sugas, O clima.
- 2ª avaliación: As paisaxes da Terra, Atlas da Terra, A Prehistoria, As civilizacións fluviais: Mesopotamia e Exipto.
- 3ª avaliación: A civilización grega, A civilización romana, O territorio de Española e Galicia na Antigüidade.

3.1.3 Metodoloxía

A metodoloxía é coherente coa información recollida no apartado 2.5 Metodoloxía didáctica.

3.1.4 Materiais e recursos didácticos

Esta materia forma parte do programa E-Dixgal, polo que non se utiliza libro de texto de papel.

Seguirase a metodoloxía indicada no apartado 2.5.

3.1.5 Avaliación e cualificación

Os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación, son coherentes cos principios comúns especificados no apartado, *avaliación, cualificación e promoción do alumnado*. Neste apartado trataremos unicamente aqueles aspectos que son específicos desta materia.

3.1.5.1 Instrumentos de avaliación

- **Exames:** Realizaranse un mínimo de dous exames por trimestre. Nas probas escritas poderán incluírse: análise guiada de textos, gráficos, mapas, imaxes; localizacións en mapas; preguntas breves e longas; definicións; ubicación espazo-temporal de acontecementos e personaxes. As probas puntuarase cunha nota numérica sobre 10.
- **Traballo:** Relizaranse actividades individuais e/ou en equipo. Farase un seguimento dese traballo a través do caderno das/os alumnas/os no que se valorará a realización e entrega puntual das tarefas, así como a realización das correccións indicadas polo profesor/a nas diversas actividades. Entre as

actividades que poden traballar as/os alumnos/as, caben subliñar: eixes cronolóxicos, esquemas, resumos, mapas conceptuais; análise de forma guiada de documentos como gráficos, mapas, textos, imaxes...; pequenas investigacións individuais ou grupais, etc.

- **Proba de recuperación:** Será realizada ao final da terceira avaliación polo alumnado que non acadara un 5 de media entre as tres avaliacións. A recuperación consistirá nunha proba escrita sobre os contidos das avaliacións que cada alumno e alumna teña suspensas.

3.1.5.2 Criterios de cualificación

- **Nota mínima necesaria nos exames para non ter que repetir a proba:** Non se exixirá puntuación mínima para non ter que repetir unha proba non superada, senón que se fará media con todas as puntuacións do alumnado.
- **Porcentaxes nos que se divide a cualificación global:** A cualificación global de cada avaliación divídese nas seguintes porcentaxes: resultado dos exames escritos, 80% da puntuación total, e traballo e participación cotiá, 20% da puntuación total.
- **Cualificación final:** A cualificación final obterase da suma da cualificación global de cada avaliación (segundo as porcentaxes explicadas anteriormente) e a división desta cifra entre tres (correspondentes ás tres avaliación do curso escolar).
- **Recuperación dentro da recuperación da avaliación ordinaria:** A cualificación final da recuperación obterase de facer media entre a nota obtida na proba de recuperación, que substituirá á nota do bloque dos exames, e a nota obtida no bloque de traballo durante o curso.

3.1.6 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividad lectiva non presencial e semipresencial

Ver apartado 2.9.

3.1.7 Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC

Ver apartados 2.15 e 2.16.

3.1.8 Actividades complementarias e extraescolares

Por mor da situación de pandemia, non se propón polo de agora ningunha actividade complementaria ou extraescolar. No caso de mellorar a situación de pandemia, propóranse as actividades para a súa aprobación polo Claustro e Consello escolar.

3.2 2º ESO: Xeografía e Historia

Esta materia desenvolverase segundo o estipulado no decreto 86/2015 e será impartida polas profesoras Mª Dolores Suárez Denis e Cristina Yáñez Calviño.

3.2.1 Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación

No decreto 86/2015 especificáanse os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave. Na táboa a seguir recollemos esa información e engadimos o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo	Instrumentos de avaliación	Competencias clave
	Bloque 1. O medio físico					
b e f g	B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.	B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CD
b e f g h	B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia.	B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais.	XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CD CCL
b e f	B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía.	B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como	XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CD

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso					
Objec-tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo	Instrumentos de avaliación	Competencias clave
g h		os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CMCCT CD CCL
b e f g h	B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía.	B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CD
			•XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CD CCL
b e f g h	B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia.	B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.	XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CD CCL
			XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	50%	Proba escrita e/ou oral Traballo alumnado	CAA CMCCT CD
			XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CD
b e f g m	B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia.	B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia.	XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CD
b e f g h m ñ	B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.	B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.	XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CD CCL
	Bloque 2. O espazo humano					
b c e f	B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios.	B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo	Instrumentos de avaliación	Competencias clave
g			XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD
b c e f g h	B2.2. Poboación europea: distribución e evolución.	B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.	XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CCL CSC CD
			XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g h	B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios.	B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios.	XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
			XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g h	B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios.	B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios	XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g h	B2.5. Proceso de urbanización no planeta.	B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.	XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
			XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo	Instrumentos de avaliación	Competencias clave
b c e f g h	B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo.	B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa.	XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
			XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g h ñ	B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.	B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano.	XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
b c e f g h m ñ	B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia.	B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.	XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
			XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CCL CD
b c e f g h m ñ	B2.9. Paisaxes no territorio español e galego.	B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas.	XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso					
Objec-tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo	Instrumentos de avaliación	Competencias clave
b c e f g h m ñ	B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España.	B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas.	XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CAA CMCCT CSC CD CCL
	Bloque 3. A historia					
f l ñ	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CCEC
g l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CAA
			XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CAA
l ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CMCCT
			XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CMCCT
f l ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CMCCT
l h ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CCL

	Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso					
Objec-tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo	Instrumentos de avaliación	Competencias clave
g l	B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media).	B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.	XHB3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CAA
a c d g l	B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos.	B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.	XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CAA
a c d g l	B3.8. Feudalismo.	B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.	XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC
a c d f h l n	B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns.	B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CCEC
			XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CCEC CMCCT CCL
g h l n ñ	B3.10. Reconquista e repoboación.	B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Andalus.	XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CAA
			XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CCEC CCL
l	B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.	B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.	XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC
l h n ñ	B3.12. Arte románica, gótica e islámica.	B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica.	50%	Proba escrita e/ou oral . Traballo alumnado	CSC CCEC CCL

3.2.2 Temporalización

- 1ª avaliación: Bloque 1 O medio físico e Bloque 2 O espazo humano.
- 2ª avaliación: Primeira parte do Bloque 3: Introducción á Historia e á metodoloxía histórica. Alta Idade Media e primeira parte de Idade Media Plena. Arte prerrománica, arte románica e arte islámica.
- 3ª avaliación: Segunda parte do Bloque 3: segunda parte da Idade Media plena e arte gótica.

3.2.3 Metodoloxía

Seguirase a metodoloxía recollida no apartado 2.5 Metodoloxía didáctica.

3.2.4 Materiais e recursos didácticos

Poderá usarse como libro de texto obrigatorio: *Xeografía e Historia 2º ESO*. Saber Facer. Obradoiro Santillana.

Seguirase a metodoloxía indicada no apartado 2.5

3.2.5 Avaliación e cualificación

Os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación, son coherentes cos principios comúns especificados no apartado, *avaliación, cualificación e promoción do alumnado*. Neste apartado trataremos unicamente aqueles aspectos que son específicos desta materia

3.2.5.1 Instrumentos de avaliación

- **Exames:** Realizaranse un mínimo de dous exames por trimestre. Nas probas escritas poderán incluírse: análise guiada de textos, gráficos, mapas, imaxes; localizacións en mapas; preguntas breves e longas; definicións; ubicación espazo-temporal de acontecementos e personaxes. As probas puntuarase cunha nota numérica sobre 10.
- **Traballo:** Relizaranse actividades individuais e/ou en equipo. Farase un seguimento dese traballo a través do caderno das/os alumnas/os no que se valorará a realización e entrega puntual das tarefas, así como a realización das correccións indicadas polo profesor/a nas diversas actividades. Entre as actividades que poden traballar as/os alumnos/as, caben subliñar: eixes

cronolóxicos, esquemas, resumos, mapas conceptuais; análise de forma guiada de documentos como gráficos, mapas, textos, imaxes...; pequenas investigacións individuais ou grupais, etc.

- **Proba de recuperación:** Será realizada ao final da terceira avaliación polo alumnado que non acadara un 5 de media entre as tres avaliacións. A recuperación consistirá nunha proba escrita sobre os contidos das avaliacións que teña suspensas cada alumno ou alumna.

3.2.5.2 Criterios de cualificación

- **Nota mínima necesaria nos exames para non ter que repetir a proba:** Non se exixirá puntuación mínima para non ter que repetir unha proba non superada, senón que se fará media con todas as puntuacións do alumnado.
- **Porcentaxes nos que se divide a cualificación global:** A cualificación global de cada avaliación divídese nas seguintes porcentaxes: resultado dos exames escritos, 80% da puntuación total, e traballo e participación cotiá, 20% da puntuación total.
- **Cualificación final:** A cualificación final obterase da suma da cualificación global de cada avaliación (segundo as porcentaxes explicadas anteriormente) e a división desta cifra entre tres (correspondentes ás tres avaliación do curso escolar).
- **Recuperación dentro da recuperación da avaliación ordinaria:** A cualificación final da recuperación obterase de facer media entre a nota obtida na proba de recuperación, que substituirá á nota do bloque dos exames, e a nota obtida no bloque de traballo durante o curso.

3.2.6 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividad lectiva non presencial e semipresencial

Seguirase o indicado no apartado 2.9.

3.2.7 Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC

Seguirase o indicado nos apartados 2.15 e 2.16.

3.2.8 Actividades complementarias e extraescolares

Por mor da situación de pandemia, non se propón polo de agora ningunha actividade complementaria ou extraescolar. No caso de mellorar a situación de pandemia, propóranse as actividades para a súa aprobación polo Claustro e Consello escolar.

3.3 3º ESO: Xeografía e Historia

Esta materia desenvolverase segundo o estipulado no decreto 86/2015 e será impartida polas profesoras Sonia Barreiro Martínez e Cristina Yáñez Calviño.

3.3.1 Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación

No decreto 86/2015 especificáanse os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave. Na táboa a seguir recollemos esa información e engadimos o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
	Bloque 1. O medio físico					
b e f g h	B1.1. Localización. Latitude e lonxitude	B1.1. Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite	XHB1.1.1. Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CMCCT CCL CD
			XHB1.1.2. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CMCCT CD
			XHB1.1.3. Coñece e interpreta os tipos mapas temáticos	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CMCCT CCL CD
	Bloque 2. O espazo humano					

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
a b e f g l h	B2.1. Organización política e territorial de España.	B2.1. Coñecer a organización administrativa e territorial de España.	XHB2.1.1. Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CCL CMCCT CD CAA CSC
b e c f g h	B2.2. Sectores de actividade económica.	B2.2. Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións.	XHB2.2.1. Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CCL CMCCT CD CAA CSC
b c e f g h	B2.3. Sectores económicos en Europa, en España e en Galicia.	B2.3. Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.	XHB2.3.1. Diferencia os sectores económicos europeos.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CCL CMCCT CAA CSC
b e f g h	B2.4. Sistemas económicos do mundo.	B2.4. Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos	XHB2.4.1. Diferencia aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CCL CSIEE CCL CAA CSC
b c e f g h l m ñ	B2.5. Aproveitamento e futuro dos recursos naturais. Desenvolvemento sustentable.	B2.5. Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións.	XHB2.5.1. Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CCL CMCCT CD CAA CSC
b e f	B2.6. Recursos naturais e actividades agrarias.	B2.6. Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial.	XHB2.6.1. Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CD CMCCT

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
g h			XHB2.6.2. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CSIEE CD CMCCT
			XHB2.6.3. Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CD CAA CSIEE CMCCT
			XHB2.6.4. Identifica e nomea algunhas enerxías alternativas.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CCL CAA CSIEE CMCCT
b c e f g h m	B2.7. Pesca: tipos e problemática.	B2.7. Explica e localiza os tipos de pesca e os seus problemas.	XHB2.7.1. Procura información sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CCL CMCCT CD CAA CSC CSIEE
b e f g h	B2.8. Sector industrial. Rexións industrializadas do mundo.	B2.8. Explicar a distribución desigual das rexións industrializadas no mundo.	XHB2.8.1. Localiza nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CCL CAA CSIEE
b e f g h	B2.9. Actividades terciarias: transporte.	B2.9. Analizar o impacto dos medios de transporte no seu contorno.	XHB2.9.1. Traza sobre un mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extrae conclusións.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CD CAA CSC CSIEE
b e f g h	B2.10. Actividades terciarias: comercio.	B2.10. Entender os fluxos e os bloques comerciais.	XHB2.10.1. Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CD CCL CMCCT CSIEE
			XHB2.10.2. Describe as características do comercio internacional na actualidade.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CCL CSC CSIEE

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			XHB2.10.3. Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CCL CSC CSIEE
b e f g h	B2.11. Turismo.	B2.11. Analizar o desenvolvemento do turismo e a súa importancia económica.	XHB2.11.1. Identifica os tipos de turismo e os seus efectos	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CCL CCEC CSIEE CD
			XHB2.11.2. Valora a importancia do turismo na economía española e galega.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CCL CCEC CSIEE CD
b c e f g h m	B2.12. Causas do desenvolvemento desigual no mundo. Débeda externa.	B2.12. Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflictan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.	XHB2.12.1. Comparar as características do consumo interior de países como Brasil e Francia.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CCL CSC CSIEE CD
			XHB2.12.2. Crea mapas conceptuais, usando recursos impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinala os organismos que agrupan as zonas comerciais.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CCL CSIEE CD
			XHB2.12.3. Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflictan as liñas de intercambio.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CMCCT CSIEE CD CCL
b c d e f g h	B2.13. Tensións mundiais e subdesenvolvemento. Solucións ao problema.	B2.13. Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores económicos.	XHB2.13.1. Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CAA CSC CSIEE CCL
			XHB2.13.2. Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relaciónaas con factores económicos.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CCL CAA CSC CSIEE
	Bloque 3. A historia					

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso						
Objec-tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competen-cias clave
f l ñ	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CAA CCEC
h l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CAA
			XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CAA
l ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CMCCT
			XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CMCCT
f l ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía)	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CMCCT
h l ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CCL
g l	B3.6. Idade Moderna: concepto e datación.	B3.6. Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	XHB3.6.1. Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CAA
f g h l n	B3.7. Renacemento e Humanismo: alcance posterior.	B3.7. Relacionar o alcance da nova ollada dos humanistas, artistas e científicos do Renacemento con etapas anteriores e posteriores.	XHB3.7.1. Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CCEC CAA CCL
l n ñ	B3.8. Arte renacentista e barroca.	B3.8. Coñecer a importancia da arte renacentista e barroca en Europa e en América.	XHB3.8.1. Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CCEC CMCCT CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 3º curso						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
g l h n ñ	B3.9. Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI e XVII.	B3.9. Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos.	XHB3.9.1. Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CCEC CAA CCL
a c d g l	B3.10. Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.	B3.10. Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.	XHB3.10.1. Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CAA
a c d g l	B3.11. Monarquías modernas: unión dinástica de Castela e Aragón. Posición de Galicia.	B3.11. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.	XHB3.11.1. Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CAA
f g h l m	B3.12. Descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.	B3.12. Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.	XHB3.12.1. Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CMCCT CAA CCL
			XHB3.12.2. Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de Castela polo mundo.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC
			XHB3.12.3. Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América.	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CAA CCL
g l	B3.13. Os conflitos europeos nos séculos XVI e XVII a través das políticas dos Austrias: reforma, contrarreforma e guerras de relixión; loita pola hexemonía e guerra dos Trinta Anos.	B3.13. Coñecer trazos das políticas internas e as relacións exteriores dos séculos XVI e XVII en Europa.	XHB3.13.1. Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos".	50%	Proba escrita e/ou oral. Traballo alumnado	CSC CAA

3.3.2 Temporalización

- 1ª avaliación: Primeira parte do Bloque III (Introdución á Historia e as fontes históricas, S. XV e parte do século XVI. Arte Renacentista.

- 2ª avaliación: Segunda parte do Bloque III (Séculos XVII e comezos do XVIII. Arte barroca).
- 3ª avaliación: Bloque I (O medio físico) e Bloque II (O espazo humano).

3.3.3 Metodoloxía

Os alumnos e alumnas poderán traballar nos Proxectos de Formación Permanente de Profesores (PFPP) *O IESP de Ames, un lugar sostible e seguro e Redes de Cooperación para o traballo da memoria democrática e os dereitos humanos*.

3.3.4 Materiais e recursos didácticos

Poderase utilizar como libro de texto obrigatorio o seguinte manual: Mas, A. et al. (2015): *Xeografía e Historia 3º ESO*. Editorial Vicens Vives. 978-84-682-3123-5.

Usarase a aula virtual do centro, cartografía e documentos audiovisuais (documentais, páxinas web) dispoñibles na rede en diferentes portais accesibles adaptados ás capacidades do alumnado.

Tamén se empregarán recursos audiovisuais dos que dispón o departamento e a biblioteca do centro e os medios TIC do centro.

Recomendaranse lecturas en diferentes soportes: libros, artigos en revistas especializadas, documentos web.

3.3.5 Avaliación e cualificación

Os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación, son coherentes cos principios comúns especificados no apartado, *avaliación, cualificación e promoción do alumnado*. Neste apartado trataremos unicamente aqueles aspectos que son específicos desta materia

3.3.5.1 Instrumentos de avaliación

- **Exames:** Realizarase como mínimo un exame por trimestre. Nas probas escritas poderán incluírse: análise guiada de textos, gráficos, mapas, imaxes; localizacións en mapas; preguntas breves e longas; definicións; ubicación espazo-temporal de acontecementos e personaxes.

- **Traballo:** Relizaranse actividades individuais e/ou en equipo. Farase un seguimento dese traballo a través do caderno das/os alumnas/os no que se valorará a realización e entrega puntual das tarefas, así como a realización das correccións indicadas polo profesor/a nas diversas actividades. Entre as actividades que poden traballar as/os alumnos/as, caben subliñar: eixes cronolóxicos, esquemas, resumos, mapas conceptuais; análise de forma guiada de documentos como gráficos, mapas, textos, imaxes...; pequenas investigacións individuais ou grupais, etc.
- **Proba de recuperación:** Será realizada á final da terceira avaliación polo alumnado que non acadara un 5 de media entre as tres avaliacións. A recuperación consistirá nunha proba escrita sobre os contidos das avaliacións que cada alumno e alumna teña suspensas.

3.3.5.2 Criterios de cualificación

- **Nota mínima necesaria nos exames para non ter que repetir a proba:** Non se exixirá puntuación mínima para non ter que repetir unha proba non superada, senón que se fará media con todas as puntuacións do alumnado.
- **Porcentaxes nos que se divide a cualificación global:** A cualificación global de cada avaliación divídese nas seguintes porcentaxes: resultado dos exames escritos, 80% da puntuación total, e traballo e participación cotiá, 20% da puntuación total.
- **Cualificación final:** A cualificación final obterase da suma da cualificación global de cada avaliación (segundo as porcentaxes explicadas anteriormente) e a división desta cifra entre tres (correspondentes ás tres avaliación do curso escolar).
- **Recuperación dentro da recuperación da avaliación ordinaria:** A cualificación final da recuperación obterase de facer media entre a nota obtida na proba de recuperación e as restantes notas do curso.

3.3.6 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividad lectiva non presencial e semipresencial

Seguirase o indicado no apartado 2.9.

3.3.7 Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC

Seguirase o indicado nos apartados 2.15 e 2.16.

3.3.8 Actividades complementarias e extraescolares

Por mor da situación de pandemia, non se propón polo de agora ningunha actividade complementaria ou extraescolar. No caso de mellorar a situación de pandemia, propóranse as actividades para a súa aprobación polo Claustro e Consello escolar.

3.4 4º ESO: Xeografía e Historia

Esta materia desenvolverase segundo o estipulado no decreto 86/2015 en cinco grupos. Catro dos grupos son da modalidade de Académicas e cursarán a materia en inglés. Un grupo é da modalidade de Aplicadas e cursarán a materia en galego).

Esta materia será impartida polos profesores Sonia Barreiro Martínez, Mª Isabel Cobas Fernández (grupos de Académicas, en Lingua extranxeira, inglés) e Miguel Fernández Blanco (grupo de Aplicadas, en galego).

3.4.1 Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación

No decreto 86/2015 especificanse os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave. Na táboa a seguir recollemos esa información e engadimos o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

Xeografía e Historia. 4º de ESO						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789						
a c d	B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das	B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico.	XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
g h l ñ	minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.		XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
f h l n ñ	B1.2. Ilustración.	B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.	50%	Exame e participación na aula	CSC CCEC CCL
f g l n	B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII.	B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII.	XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	50%	Participación na aula	CSC CMCCT CAA
			XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	50%	Participación na aula	CSC CMCCT
Bloque 2. A era das revolucións liberais						
a c d g h l	B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.	B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
			XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
a c d g h l ñ	B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español	B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.	XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.	50%	Exame e actividade na aula	CSC CAA CCL
			XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	50%	Exame e actividade na aula	CSC CAA CCL

	Xeografía e Historia. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	50%	Actividade na aula	CSC CAA CCL
Bloque 3. A Revolución Industrial						
f g h l	B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.	B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal.	XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	50%	Exame e actividade na aula	CSC CAA CCL
g h l	B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.	B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios.	XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL
			XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL
a c d h l m	B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización).	B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo.	XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	50%	Exame e actividade na aula	CSC CSIEE CCL
l ñ	B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?	B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país.	XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	50%	Exame e participación na aula	CSC
g l m	B3.5. A ciencia no século XIX.	B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais	XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	50%	Actividade na aula	CSC CAA CMCCT
Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial						
g h l	B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto.	B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX.	XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
			XHB4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
g l	B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.	B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo.	XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA
g h l	B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial.	B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.	XHB4.3.1. Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA
			XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA
			XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
a c d g h l	B4.4. Revolución Rusa.	B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa.	XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	50%	Actividade na aula	CSC CAA CCL
g h l n	B4.5. A arte no século XIX.	B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.	XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL CCEC
			XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	50%	Actividade na aula	CSC CAA CCL CCEC
Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)						50%
g h l	B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión.	B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.	XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.	50%	Actividade na aula	CSC CAA CCL
			XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	50%	Actividade na aula	CSC CAA

Xeografía e Historia. 4º de ESO						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
a c d h l	B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.	B5.2. Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.	XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	50%	Exame e participación na aula	CSC CCL
a c d g h l	B5.3. II República española e a Guerra Civil.	B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil	XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.	50%	Exame e participación na aula	CSC CCL
			XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)						50%
g l	B6.1. Orixes da II Guerra Mundial.	B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial.	XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	50%	Actividade na aula	CSC CAA
g h l	B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.	B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.	XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito.	50%	Participación na aula	CSC CAA
			XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
			XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
a d l	B6.3. O Holocausto.	B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.	XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	50%	Exame e participación na aula	CSC
g h l	B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.	B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS.	XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL
adghil	B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África.	B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.	XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	50%	Participación na aula	CSC CCL
			XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	50%	Participación na aula	CSC CAA
Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético						50%
adghil	B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State".	B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa.	XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL
			XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	50%	Participación na aula	CSC
fgilm	B7.2. Crise do petróleo (1973).	B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.	XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	50%	Actividade na aula	CSC CAA CCL
acdghilñ	B7.3. Ditadura de Franco en España.	B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975.	XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco	50%	Exame e participación na aula	CSC
			XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI						50%
adghil	B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.	B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.	XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	50%	Participación na aula	CSC CAA
			XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar.	50%	Actividade na aula	CSC

Xeografía e Historia. 4º de ESO						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
a d g h l	B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.	B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas.	XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL
a c d g h l ñ	B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982).	B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso.	XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	50%	Exame e participación na aula	CSC CAA CCL
			XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	50%	Exame e participación na aula	CSC CCL
			XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL
a c d g h l	B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.	B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea.	XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI						50%
e g h l	B9.1. A globalización económica: concepto e características.	B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.	XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	50%	Actividade na aula	CSC CD CCL CAA CSIEE

Xeografía e Historia. 4º de ESO						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	50%	Actividade na aula	CSC CAA CCL
efghil	B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización.	B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica.	XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	50%	Participación na aula	CSC CAA CCL CD
eghlmñ	B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito.	B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado.	XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.	50%	Actividade na aula	CSC CD CAA CCL CMCCT CSIEE
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía						50%
ghlmñ	B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.	B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.	50%	Actividade na aula	CSC CMCCT CAA CCL
			XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	50%	Exame e actividade na aula	CSC CAA
			XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	50%	Actividade na aula	CSC CMCCT CAA
flmñ	B10.2. Cambio e continuidade.	B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	50%	Actividade na aula	CSC CMCCT
			XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	50%	Actividade na aula	CSC CMCCT

Xeografía e Historia. 4º de ESO						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
filiñ	B10.3. Tempo histórico.	B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	50%	Actividade na aula	CSC CMCCT
hiliñ	B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.	B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	50%	Exame e participación na aula	CSC CCL

3.4.2 Temporalización

- 1ª avaliación: Bloque 10 (Introdución á historia e ás fontes históricas), Bloques 1, 2 e 3 (o século XVIII ata 1789, as revolucións liberais, a Revolución Industrial).
- 2ª avaliación: Bloques 4, 5 e 6 (Imperialismo no século XIX e a Primeira Guerra Mundial, o período de entreguerras, e a Segunda Guerra Mundial).
- 3ª avaliación: Bloques 7, 8 e 9 (A estabilización do capitalismo e o illamento económico do bloque soviético, o mundo recente entre os séculos XX e XXI, a revolución tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e o século XXI), e reflexión final sobre o curso.

3.4.3 Metodoloxía

A metodoloxía empregada nesta materia busca asegurar a continuidade da actividade de ensino-aprendizaxe nas diferentes modalidades (presencial, semipresencial e non presencial) co menor impacto para o alumnado.

Utilizaremos unha metodoloxía mixta, na que se combinen distintos enfoques pedagóxicos, botando tanto man de recursos máis clásicos como poden ser as explicacións e as lecturas na aula, coma doutros máis actuais, deixando espazos á participación do alumnado mediante a continua interacción con eles, as exposicións de traballos, etc.

Así, intentaremos favorecer diferentes tipos de aprendizaxe, procurando que o alumnado desenvolva todas as súas capacidades: memorística, constancia no traballo, creatividade, asociación de ideas, cooperación entre eles, etc.

Sempre se empregará unha metodoloxía activa do alumnado que favoreza a súa participación como cidadáns e cidadás democráticos para a consecución dun mundo máis xusto e sustentable. Neste sentido realizaranse traballos sobre a contorna do alumnado e que inclúan á comunidade educativa, na medida en que a situación de pandemia o permita.

En calquera caso, tratarase en todo momento de que os estudantes sintan verdadeiro interese e disfruten coa materia. Con este fin intentaremos coñecer ben ao grupo para poder adaptarnos na medida do posible ás súas preferencias para que poidan sacar o maior aproveitamento posible da experiencia de ensinanza-aprendizaxe.

Para os grupos que cursan a súa materia en inglés seguirase a metodoloxía **CLIL /AICLE** (Aprendizaxe Integrada de Contidos e Lingua Estranxeira).

O principal obxectivo da incorporación da lingua estranxeira ao ensino da materia é que o alumnado acade confianza no uso desa lingua, por iso se intentará que o alumnado acade un uso da lingua estranxeira axeitado ao seu nivel de coñecementos, facendo fincapé no uso vivo da lingua máis que na corrección académica da mesma.

- Mellorar a competencia lingüística do alumnado, reforzando e ampliando o coñecemento e uso da lingua inglesa.
- Formar cidadáns no contexto dun mundo globalizado, a través do achegamento e afondamento noutra cultura, da cal a lingua é un instrumento fundamental.
- Favorecer a participación do alumnado nos programas educativos europeos, tanto no ensino secundario como no universitario, favorecendo unha futura mobilidade tanto persoal como profesional.

A impartición da materia en inglés enmárcase no programa CLIL (Contents and Language Integrated Learning) ou AICLE (Aprendizaxe Integrada de Contidos e Linguas Estranxeiras). Este programa promove o uso dunha metodoloxía flexible e dinámica no que se resuman os contidos de xeito que poidan ser traballados nunha lingua estranxeira.

O estudo desta materia en inglés aumenta a dificultade da materia para o alumnado. Por este motivo, introdúcese un apoio en lingua galega para repetir

e reforzar as explicacións máis teóricas. A medida que avanza o curso e que o alumnado colle máis confianza en que pode superar a materia malia o uso da lingua inglesa irase diminuindo o apoio na lingua galega.

Levarase a cabo o seguinte procedemento ao longo do curso en relación co progreso do alumnado con respecto á materia e á lingua inglesa. **Dadas as circunstancias actuais de pandemia, realizarase a adaptación que se considere necesaria e axeitada segundo as circunstancias do curso:**

- Antes do comezo do curso, farase unha avaliación inicial dos seus coñecementos da materia así como as súas capacidades lingüísticas en inglés nas catro principais competencias: fala, escoita, escrita e lectura, para coñecer a diversidade do alumnado e poder enfocar mellor a materia e o uso da lingua estranxeira.
- Ao principio do curso introduciranse na aula temas cotiás, para que os alumnos e alumnas se sintan máis cómodos traballando en inglés e deste xeito collan máis confianza nas súas posibilidades.
- Destilaranse os contidos priorizando claramente os máis relevantes e evitando solapamentos, para posibilitar unha aprendizaxe na que teña un peso moi importante a actividade práctica. Non se trata de reducir os coñecementos adquiridos se non de asegurar que o alumnado se centra en aspectos relevantes e non en información de detalle que rematará esquecendo. Ponse o énfase na calidade e relevancia dos contidos adquiridos máis que na cantidade.
- Cando sexa posible, desde a materia de inglés realizaranse actividades relacionadas cos contidos da materia de Ciencias Sociais, Xeografía, para contribuír a reforzar o vocabulario específico.
- Durante o curso, levaranse a cabo reunións coa coordinadora de plurilingüe para avaliar o progreso do alumnado no traballo da materia usando a lingua inglesa e para definir medidas correctoras se existe algún problema.
- Sempre se atenderá á diversidade do alumnado, tanto en relación á materia como á lingua estranxeira, adaptando na medida do posible a actividade de ensino-aprendizaxe ás características do alumnado.

- Os erros producidos no uso da lingua estranxeira nunca puntuarán negativamente. O uso da lingua inglesa para responder aos exames será optativo e sempre puntuará positivamente.

3.4.4 Materiais e recursos didácticos

Poderase usar o seguinte manual como libro de texto obrigatorio para o alumnado: Barclay, B. et al. (2014): History 4° ESO. *Bilingual Secondary Education*. Editorial LinguaFrame. Granada. 978-84-939346-7-5.

Para esta materia usarase material de elaboración propia, material extraído de diferentes sitios web de información xeográfica, material información de novas xornalísticas, fichas con fragmentos de textos, capítulos de novelas, artigos de prensa ou entrevistas, documentais e películas, música, teatro, conferencias de especialistas que convidemos á aula, visitas a exposicións o lugares de interese se a evolución da pandemia o permite.

Os recursos que se poderán empregar para traballar estes materiais son os seguintes:

- **Curso virtual:** No curso virtual de Geography and History enmarcado na aula virtual do centro os alumnos e alumnas teñen ao seu dispor toda a información relativa aos temas do currículo. Presentacións de powerpoint, actividades, información adicional en relación a cada un dos bloques de contidos, etc.
- **Sistema de información KaleidoScapes:** Sistema de creación propia (xunto con César González, investigador do CSIC) que os alumnos e alumnas levan usando varios anos e que foi de grande utilidade durante o confinamento no curso anterior. Neste sistema pódense realizar actividades, traballos de investigación, tests, simulacros de exame e exames reais en caso de necesidade.
- **Vídeo-clases a través da plataforma Cisco Webex Meetings:** No caso de ensino non presencial realizaranse as conexións semana realizaranse no horario de clase marcado para o ensino presencial, non sendo que desde o centro ou a administración se indique outra cousa.
- **Correo electrónico:** Esta é unha ferramenta que se usa de xeito cotiá na materia na modalidade de ensino presencial. No caso de ensino non

presencial, os luns de cada semana enviarase un correo de saúdo e organización da semana, e manterase unha comunicación fluída segundo as necesidades durante a semana.

3.4.5 Avaliación e cualificación

3.4.5.1 Instrumentos de avaliación

- **Exames:** Realizarase como mínimo un exame por trimestre. Nas probas escritas poderán incluírse: análise guiada de documentos, preguntas breves e longas, definicións, ubicación espazo-temporal de acontecementos e personaxes, preguntas tipo test, exercicios de relacionar, exercicios de completar textos.
- **Traballo:** Engloba as actividades realizadas polo alumnado e a participación cotiá en clase. As actividades que se poderán realizar ocupando parte do tempo de clase mais tamén na casa ou fóra do centro. Consistirán en: traballos de investigación trimestrais individuais ou grupais, traballos curtos de investigación individuais ou grupais, actividades diversas individuais (exercicios do libro, exercicios con fichas e textos, elaboración de glosarios, esquemas, mapas conceptuais, comentarios de documentos escritos ou audiovisuais).
- **Proba de recuperación:** Será realizada á final da terceira avaliación polo alumnado que non acadara un 5 de media entre as tres avaliacións. A recuperación consistirá nunha proba escrita sobre os contidos das avaliacións que cada alumno e alumna teña suspensas. Tamén se poderá pedir a realización e entrega de traballos ou tarefas do curso que teñan pendentes.
- **Alternativamente,** poderase facilitar ao alumnado que teña máis dificultades en acadar un bo resultado, a posibilidade de subir a cualificación mediante a realización correcta do exame na libreta e/ou mediante a elaboración de pequenos traballos vencellados ao tema abordado.

3.4.5.2 Criterios de cualificación

- **Nota mínima necesaria nos exames para non ter que repetir a proba:** Non se exixirá puntuación mínima para non ter que repetir unha proba non superada, senón que se fará media con todas as puntuacións do alumnado.
- **Porcentaxes nos que se divide a cualificación global:** A cualificación global de cada avaliación divídese nas seguintes porcentaxes: resultado dos exames escritos, 80% da puntuación total, e traballo e participación cotiá, 20% da puntuación total.

No caso dos traballos grupais, ofreceremos pautas a seguir para a súa correcta realización e exposición, tales coma: reparto equitativo de tarefas entre os membros do grupo, consulta de diferentes fontes, adecuación do contido, estrutura do traballo equilibrada e axeitada, dominio do tema en cuestión, utilización de distintos medios de comunicación; material de elaboración propia, creatividade e orixinalidade; traballo de fondo na investigación, fluidez na exposición, carácter ameno da presentación e axeitado ao público da aula.

Na realización de tarefas individuais valorarase positivamente: adecuación do contido ao que se pedía, calidade do contido en canto a información ben comprendida, asumida e utilizada, expresión axeitada das ideas, orde e criterio na organización do discurso, achegas propias, boa redacción, ortografía, puntuación e presentación.

- **Cualificación final:** A cualificación final obterase da suma da cualificación global de cada avaliación (segundo as porcentaxes explicadas anteriormente) e a división desta cifra entre tres (correspondentes ás tres avaliación do curso escolar).
- **Recuperación dentro da recuperación da avaliación ordinaria:** A cualificación final da recuperación obterase de facer media entre a nota obtida na proba de recuperación e as restantes notas do curso.
- Se no canto de exame de recuperación o alumnado realiza un **traballo para subir nota**, este poderá subir a nota ata un máximo de dous puntos.

3.4.6 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial

Ver apartado 2.9.

3.4.7 Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC

Os alumnos e alumnas participarán no programa Prensa-escola de La Voz de Galicia e no club de lectura de novas de xornal.

A biblioteca do centro será lugar de referencia para as consultas bibliográficas necesarias para o desenvolvemento dos diferentes proxectos nos que participa o alumnado: *Proxecto Terra*, *Educación Patrimonial*, *O IESP de Ames*, *un espazo sostible e seguro*, e *Redes de Cooperación para o traballo da memoria democrática e os dereitos humanos*.

Ao longo dos diferentes cursos nos que o alumnado leva participando nestes proxectos foi formándose un fondo bibliográfico e audiovisual significativo sobre os temas de investigación. O fondo que se foi formando ao longo dos anos volverá ser utilizado polo alumnado durante este curso.

3.4.8 Actividades complementarias e extraescolares

Os alumnos e alumnas da materia participarán no *Plan Proxecta* e no *Programa de Formación Permanente do Profesorado (PFPP)*, ambos da Consellería de Cultura, Educación e Universidade.

Dentro do Plan Proxecta participarán no *Proxecto Terra* e no programa de *Educación Patrimonial*. Como parte do PFPP participarán nos proxectos *IESP de Ames*, *un espazo sostible e seguro*, e *Redes de Cooperación para o traballo da Memoria Democrática e os Dereitos Humanos*.

Os alumnos e alumnas tamén participarán no programa *Prensa-escola* de La Voz de Galicia.

Como parte da participación nestes proxectos os alumnos e alumnas asistirán a charlas (memoria histórica, patrimonio) e obradoiros (teatro, danza, historia oral).

Tamén se poderán desenvolver iniciativas que xurdan ao logo do curso, coma por exemplo: organizar un cinefórum sobre algún contido do curso,

preparar e representar un conxunto de escenas teatrais, participar ou publicar unha revista, participar nunha exposición, elaborar podcasts ou organizar algunha saída didáctica se a evolución da pandemia o permite.

3.5 1º ESO: Paisaxe e sustentabilidade

Esta materia desenvolverase segundo o estipulado no decreto 86/2015 e será impartida pola profesora Mª Isabel Cobas Fernández.

3.5.1 Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación

No decreto 86/2015 especificanse os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias chave. Na táboa a seguir recollemos esa información e engadimos o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			CC
Paisaxe e Sustentabilidade. 1º/ 2º curso						
Bloque 1. As lecturas da paisaxe. As súas dimensións e tipoloxías						
b g h n	B1.1. Dimensión perceptiva das paisaxes. As paisaxes a través dos sentidos. Paisaxes vividas: fotografadas, relatadas e as paisaxes sonoras.	B1.1. Recoñecer a capacidade das paisaxes de xerar emocións individuais e colectivas.	PSB1.1.1. Elabora bosquejos e debuxos sinxelos a partir da observación nunha saída polo contorno.	50%	Actividades	CAA CCEC
			PSB1.1.2. Expressa por escrito as sensacións experimentadas e o seu aprecio estético.	50%	Actividades	CCL
b f h	B1.2. Fisionomía da paisaxe. Elementos visuais nas paisaxes: liñas, formas, volumes, texturas e cores. A súa composición escénica. Transcendencia da escala na análise.	B1.2. Identificar e describir os atributos visuais dos elementos presentes nunha escena paisaxística e os principais trazos da súa composición, segundo a escala.	PSB1.2.1. Describe as propiedades visuais (formas, cores, texturas e volumes) que caracterizan os principais obxectos dunha escena paisaxística, tendo en conta a escala.	50%	Actividades	CCL CMCTT
b e f	B1.3. Paisaxe: manifestación formal das dinámicas antrópicas e naturais a diversas escalas espaciais e temporais.	B1.3. Recoñecer e caracterizar os elementos da matriz biofísica que conforman a estrutura dunha paisaxe, e aqueles outros de orixe	PSB1.3.1. Identifica, caracteriza formalmente e localiza no mapa as xeoformas, a rede hidrográfica e as formacións vexetais recoñecibles nunha paisaxe.	50%	Actividades	CSC CMCTT CD

Paisaxe e Sustentabilidade. 1º/ 2º curso						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			CC
h	Elementos estruturais e texturais. Matriz biofísica: xeofomas, rede hidrográfica e cuberta vexetal. Usos do solo, formas e elementos: mosaico agrario, rede de asentamentos e redes de mobilidade. Paisaxe urbana.	antrópica e as funcións que estes desenvolven.	PSB1.3.2. Identifica, caracteriza formalmente e localiza no mapa, segundo a paisaxe en que viva, o parcelario agrario, os tipos de asentamentos e a rede de mobilidade.	50%	Actividades	CSC CMCTT CD
b f g h m	B1.4. Principios básicos da ecoloxía da paisaxe. Configuración espacial: matriz e teselas identificables nas paisaxes. As súas relacións espaciais e as súas funcións ecolóxicas. Necesaria conectividade nas paisaxes. Papel dos corredores ecolóxicos.	B1.4. Identificar e describir formalmente unidades homoxéneas na escena paisaxística e comprender algunhas das relacións espaciais e dinámicas ecolóxicas básicas que as explican.	PSB1.4.1. Localiza nun mapa da súa zona de estudo as principais manchas-unidades presentes, caracterizaas e explica de xeito sinxelo a súa funcionalidade ecolóxica.	50%	Actividades	CMCTT CCL
			PSB1.4.2. Identifica e caracteriza de xeito sinxelo os elementos naturais da paisaxe que cumpren a función de conectividade.	50%	Actividades	CMCTT CCL
b f ñ	B1.5. Diversidade de paisaxes no territorio galego. Tipoloxías segundo dominancia de elementos e principais dinámicas (naturais e culturais). Espazos agroforestais. Espazos construídos: rede urbana e de comunicación. Grandes áreas da paisaxe galega. Principais tipos de paisaxes galegas.	B1.5. Recoñecer os principais tipos de paisaxes: segundo os elementos dominantes, as dinámicas e a funcionalidade (naturais, urbanas e rurais).	PSB1.5.1. Identifica a paisaxe natural, os seus elementos formais dominantes e as súas funcións.	50%	Actividades	CMCTT
			PSB1.5.2. Identifica a paisaxe agraria e rural, os seus elementos formais dominantes e as súas funcións.	50%	Actividades	CMCTT
			PSB1.5.3. Identifica a paisaxe urbana e periurbana, os seus elementos formais e as súas funcións.	50%	Actividades	CMCTT
Bloque 2. A paisaxe como produto social. Dinámicas e cambios nas paisaxes. A súa evolución						
b f h l ñ	B2.1. Paisaxe: produto social. Respostas culturais e tecnolóxicas da sociedade na súa relación co medio ao longo do tempo.	B2.1. Comprender que a paisaxe é o resultado dunha complexa interacción de factores naturais e humanos, actuando nun sistema espacial diferenciado.	PSB2.1.1. Describe de xeito básico algunha das relacións causais entre os elementos construídos, as formas de explotación ou de asentamento, e as condicións impostas polo medio.	50%	Actividades	CSC CMCTT CCL
b f g l ñ	B2.2. Continuidade e cambio nas paisaxes. As paisaxes actuais e as súas dinámicas. Pegadas de procesos pretéritos.	B2.2. Comprender que a paisaxe é cambio a calquera escala espacial e temporal á que se analice.	PSB2.2.1. Recoñece e valora os cambios a diversas escalas espazo-temporais nas paisaxes do seu contorno.	50%	Actividades	CAA CSC

	Paisaxe e Sustentabilidade. 1º/ 2º curso						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe				CC
b e f g l ñ	B2.3. Procesos históricos que explican as nosas paisaxes.	B2.3. Identificar a evolución das paisaxes e as pegadas no presente de dinámicas pretéritas.	PSB2.3.1. Realiza procuras e pequenas investigacións en medios impresos e dixitais, referidas a procesos históricos ou acontecementos salientables na súa paisaxe próxima, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.	50%	Actividades		CAA CSC CD
b e f g h l	B2.4. Equilibrio ecolóxico, equidade social e eficiencia económica nas paisaxes. Fraxilidade das paisaxes. Necesario respecto ao equilibrio ecolóxico. Conflitos, impactos e ameazas sobre as paisaxes.	B2.4. Avaliar criticamente as accións do ser humano sobre a paisaxe e as súas consecuencias ambientais, identificando algúns destes problemas no contexto próximo.	PSB2.4.1. Utiliza tecnoloxías da información e da comunicación para elaborar documentos dixitais propios adecuados á súa idade, resultado da procura, a análise e a selección de información relevante referida a conflitos e impactos paisaxísticos na súa zona próxima, e expón e defende estes traballos.	50%	Actividades		CAA CSC CD CMCTT
Bloque 3. O carácter das paisaxes. Os seus valores tanxibles e intanxibles							
b e f g l ñ	B3.1. Cualificación das paisaxes. Valores que a sociedade lles outorga ás súas paisaxes. Carácter das paisaxes: esencia dos lugares. A paisaxe como construción colectiva.	B3.1. Comprender que todas as paisaxes posúen un carácter que as singulariza, froito das súas formas e da súa organización, así como dos valores intanxibles e materiais que cada cultura nun momento da súa historia lles outorga.	PSB3.1.1. Realiza procuras e pequenas investigacións en medios impresos e dixitais referidas aos valores da paisaxe próxima, e localiza páxinas e recursos na web directamente relacionados con eles.	50%	Actividades		CAA CSC CMCTT CD
b f l m	B3.2. Valores ecolóxicos. Paisaxes sustentables. Rede de espazos de interese natural recoñecidos no contorno.	B3.2. Comprender que a calidade da paisaxe é un indicador dos seus equilibrios ecolóxicos e sociais e desenvolver unha actitude responsable cara ás condicións ambientais das paisaxes.	PSB3.2.1. Sitúa nun mapa, caracteriza de xeito básico e valora a importancia dos espazos naturais próximos ao seu contorno.	50%	Actividades		CSC CMCTT
b e f l ñ	B3.3. Valores históricos e patrimoniais das nosas paisaxes. Tipoloxías arquitectónicas propias das grandes áreas da paisaxe galega.	B3.3. Entender que a paisaxe é un recurso patrimonial, portador de valores que merecen ser preservados.	PSB3.3.1. Identifica e localiza nun mapa fitos, lugares de referencia ou conmemorativos nas paisaxes actuais que son herdanza do pasado.	50%	Actividades		CSC CD
b e f g h l ñ o	B3.4. Sinais de identidade das paisaxes galegas. Toponimia. Nomes das paisaxes. Manifestacións culturais vinculadas ás paisaxes: festas, lendas, e feiras e mercados. Literatura e paisaxe.	B3.4. Recoñecer que as paisaxes contribúen intensamente na formación da nosa identidade individual e colectiva.	PSB3.4.1. Realiza unha pequena investigación e localiza nun mapa da súa paisaxe próxima topónimos ligados a feitos xeográficos ou ás actividades tradicionais, entre outras.	50%	Actividades		CAA CSC CCL CD

	Paisaxe e Sustentabilidade. 1º/ 2º curso						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			CC	
b f g l m ñ	B3.5. Actividades económicas baseadas nos valores culturais e naturais que singularizan o territorio. Fenómeno turístico. Paisaxes como principal activo.	B3.5. Considerar o valor económico das paisaxes, á vez que a súa fragilidade como recurso, xa que depende dun desenvolvemento sustentable.	PSB3.5.1. Realiza unha pequena investigación sobre a importancia económica das actividades turísticas baseadas nas paisaxes galegas.	50%	Actividades	CAA CSC CMCCT	
Bloque 4. Paisaxe e calidade de vida. Un dereito da cidadanía							
b f g m	B4.1. Paisaxe, saúde e calidade de vida. Influencia das paisaxes no benestar. Paisaxe e hábitos saudables. Benestar emocional e mellora da saúde nunha paisaxe de calidade.	B4.1. Entender que a paisaxe está relacionada co benestar e a calidade de vida.	PSB4.1.1. Coñece e valora as posibilidades que ofrece unha paisaxe de calidade para o benestar. PSB4.1.2. Deseña un itinerario sinxelo na súa paisaxe que percorre espazos propicios para o desenvolvemento de actividades físicas e de lecer.	50%	Actividades	CAA CSC CMCCT	
b f l m ñ	B4.2. Ordenación, xestión e protección das paisaxes galegas. Convenio Europeo da Paisaxe.	B4.2. Comprender a necesidade da ordenación e da xestión das paisaxes para a súa salvagarda, e formular actuacións sinxelas, encamiñadas á conservación da paisaxe.	PSB4.2.1. Realiza unha pequena investigación e suxire algunha actuación que mellore ou resolva algún impacto na súa paisaxe máis próxima.	50%	Actividades	CAA CSC CAA	
a b f g h	B4.3. Participación social na xestión das paisaxes. Exercicio dun dereito. A paisaxe como ben común.	B4.3. Comprender que a paisaxe é un dereito da cidadanía e que require da nosa participación activa.	PSB4.3.1. Argumenta nun debate o seu punto de vista respecto a cuestións relacionadas coa calidade e a conservación da súa paisaxe cotiá.	50%	Actividades	CAA CSC CCL	

3.5.2 Temporalización

A continuación, realizamos unha secuenciación lineal dos contidos da materia, mais é importante aclarar que na práctica moitos destes contidos se traballarán simultaneamente a través do traballo de investigación que realizarán os alumnos e alumnas ao longo do curso.

- 1ª avaliación: Bloque 1 (As lecturas das paisaxes. As súas dimensións e tipoloxías) e Bloque 2 (A paisaxe como produto social. Dinámicas e cambios nas paisaxes. A súa evolución).

Previsión de datas de entrega de traballos: 26 de outubro de 2021 e 30 de novembro de 2021.

- 2ª avaliación: Bloque 3 (O carácter das paisaxes. Os seus valores tanxibles e intanxibles).

Previsión de entrega de traballos: 1 de febreiro de 2022 e 8 de marzo de 2022.

- 3ª avaliación: Bloque 4 (Paisaxe e calidade de vida. Un dereito da cidadanía).

Previsión de entrega de traballos: 5 de abril de 2022 e 24 de abril de 2022.

3.5.3 Metodoloxía

A metodoloxía empregada nesta materia busca asegurar a continuidade da actividade de ensino-aprendizaxe nas diferentes modalidades (presencial, semipresencial e non presencial) co menor impacto para o alumnado.

No currículo desta materia recollido no Decreto 86/2015 sinálase que a materia “É unha excelente ocasión para a experimentación nas metodoloxías e na xestión de aula, a partir de proxectos interdisciplinares e tarefas pertinentes e contextualizadas. Baixo os postulados do desenvolvemento de competencias clave, aprender e facer son accións inseparables nesta materia. Por tanto, as metodoloxías recomendadas serán aquelas que requiran mobilizar coñecementos, habilidades e actitudes en situacións moi próximas á realidade vivida polo alumnado; propostas que estimulen a creatividade a partir de traballos baseados en proxectos, que partan do seu contexto próximo como estratexia para introducir aprendizaxes significativas na vivencia e na valoración das súas paisaxes; escenarios de aprendizaxe que integren de xeito natural as ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación.”

Por esta razón consideramos que é axeitado e se axusta ao currículo da materia traballar os contidos desde o proxecto de investigación Patio con(vida) que se está a desenvolver como parte do Proxecto Terra do Plan Proxecta e do proxecto O IESP de Ames, un espazo sostible e seguro, do Programa de Formación Permanente do Profesorado (PFPP).

Neste proxecto, comezado xa o curso pasado, analizaremos o espazo do centro como unha paisaxe en si mesma, tanto desde o punto de vista medioambiental como social, e faremos propostas seguindo criterios

internacionais (como os ODS, ou os dereitos humanos) para conseguir un espazo máis sostible.

A nosa proposta consiste na investigación das características do eido do noso instituto tanto desde o punto de vista natural como cultural (o bravo e o manso, tomando unha división empregada tradicionalmente en Galicia) e a dinamización dese espazo renaturalizando certas áreas do eido do centro para poder coñecer e desfrutar da vexetación autóctona e ventureira, contribuíndo así a mellorar o equilibrio medioambiental, e mellorando as zonas máis urbanizadas e culturizadas.

Neste proxecto deberemos buscar o equilibrio entre os beneficios ecolóxicos de renaturalizar o noso contorno coas necesidades de infraestrutura, servizos e mesmo expectativas por parte da sociedade, dun centro educativo.

Sempre se empregará unha metodoloxía activa do alumnado que favoreza a súa participación como cidadáns e cidadás democráticos para a consecución dun mundo máis xusto e sustentable.

Ademais de realizar o proxecto coa paisaxe do centro, traballarase coa contorna inmediata tanto física (o municipio) como emocional (os lugares onde o alumnado teña as súas raíces) dos alumnos e alumnas para investigar sobre aspectos da paisaxe sustentable entendida como paisaxe cultural (patrimonio cultural e natural).

Esta materia impártese en inglés polo que se seguirá a metodoloxía **CLIL/AICLE** (Aprendizaxe Integrada de Contidos e Lingua Estranxeira).

O principal obxectivo da incorporación da lingua estranxeira ao ensino da materia é que o alumnado acade confianza no uso desa lingua, por iso se intentará que o alumnado acade un uso da lingua estranxeira axeitado ao seu nivel de coñecementos, facendo fincapé no uso vivo da lingua máis que na corrección académica da mesma.

- Mellorar a competencia lingüística do alumnado, reforzando e ampliando o coñecemento e uso da lingua inglesa.
- Formar cidadáns no contexto dun mundo globalizado, a través do achegamento e afondamento noutra cultura, da cal a lingua é un instrumento fundamental.

- Favorecer a participación do alumnado nos programas educativos europeos, tanto no ensino secundario como no universitario, favorecendo unha futura mobilidade tanto persoal como profesional.

A impartición da materia en inglés enmárcase no programa CLIL (Contents and Language Integrated Learning) ou AICLE (Aprendizaxe Integrada de Contidos e Linguas Estranxeiras). Este programa promove o uso dunha metodoloxía flexible e dinámica no que se resuman os contidos de xeito que poidan ser traballados nunha lingua estranxeira.

O estudo desta materia en inglés aumenta a dificultade da materia para o alumnado. Por este motivo, introdúcese un apoio en lingua galega para repetir e reforzar as explicacións máis teóricas. A medida que avanza o curso e que o alumnado colle máis confianza en que pode superar a materia malia o uso da lingua inglesa irase diminuindo o apoio na lingua galega.

Levarase a cabo o seguinte procedemento ao longo do curso en relación co progreso do alumnado con respecto á materia e á lingua inglesa. **Dadas as circunstancias actuais de pandemia, realizarase a adaptación que se considere necesaria e axeitada segundo as circunstancias do curso:**

- Antes do comezo do curso, farase unha avaliación inicial dos seus coñecementos da materia así como as súas capacidades lingüísticas en inglés nas catro principais competencias: fala, escoita, escrita e lectura, para coñecer a diversidade do alumnado e poder enfocar mellor a materia e o uso da lingua extranxeira.
- Ao principio do curso introducíranse na aula temas cotiás, para que os alumnos e alumnas se sintan máis cómodos traballando en inglés e deste xeito collan máis confianza nas súas posibilidades.
- Destilaranse os contidos priorizando claramente os máis relevantes e evitando solapamentos, para posibilitar unha aprendizaxe na que teña un peso moi importante a actividade práctica. Non se trata de reducir os coñecementos adquiridos se non de asegurar que o alumnado se centra en aspectos relevantes e non en información de detalle que rematará esquecendo. Ponse o énfase na calidade e relevancia dos contidos adquiridos máis que na cantidade.

- Cando sexa posible, desde a materia de inglés realizaranse actividades relacionadas cos contidos da materia de Ciencias Sociais, Xeografía, para contribuír a reforzar o vocabulario específico.
- Durante o curso, levaranse a cabo reunións coa coordinadora de plurilingüe para avaliar o progreso do alumnado no traballo da materia usando a lingua inglesa e para definir medidas correctoras se existe algún problema.
- Sempre se atenderá á diversidade do alumnado, tanto en relación á materia como á lingua estranxeira, adaptando na medida do posible a actividade de ensino-aprendizaxe ás características do alumnado.
- Os erros producidos no uso da lingua estranxeira nunca puntuarán negativamente. O uso da lingua inglesa para responder aos exames será optativo e sempre puntuará positivamente.

3.5.4 Materiais e recursos didácticos

Para esta materia usarase material de elaboración propia, documentos escritos e audiovisuais, pero maioritariamente usarase o espazo do municipio de Ames en xeral e o espazo do centro en particular como fontes de información primaria, o que implicará frecuentes saídas ao eido do centro e, se a situación de pandemia o permite, un roteiro polo municipio de Ames.

Os recursos que se poderán empregar para traballar estes materiais son os seguintes:

- **Curso virtual:** No curso virtual de Geography and History enmarcado na aula virtual do centro os alumnos e alumnas teñen ao seu dispor toda a información relativa aos temas do currículo. Presentacións de powerpoint, actividades, información adicional en relación a cada un dos bloques de contidos, etc.
- **Sistema de información KaleidoScapes:** Sistema de creación propia (xunto con César González, investigador do CSIC) que os alumnos e alumnas levan usando varios anos e que foi de grande utilidade durante o confinamento no curso anterior. Neste sistema pódense realizar actividades, traballos de investigación, tests, simulacros de exame e exames reais en caso de necesidade.

- **Vídeo-clases a través da plataforma Cisco Webex Meetings:** No caso de ensino non presencial realizaranse as conexións semana realizaranse no horario de clase marcado para o ensino presencial, non sendo que desde o centro ou a administración se indique outra cousa.
- **Correo electrónico:** Esta é unha ferramenta que se usa de xeito cotiá na materia na modalidade de ensino presencial. No caso de ensino non presencial, os luns de cada semana enviarase un correo de saúdo e organización da semana, e manterase unha comunicación fluída segundo as necesidades durante a semana.

3.5.5 Avaliación e cualificación

Os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación, son coherentes cos principios comúns especificados no apartado, *avaliación, cualificación e promoción do alumnado*. Neste apartado trataremos unicamente aqueles aspectos que son específicos desta materia

3.5.5.1 Instrumentos de avaliación

- **Traballos de investigación:** Os alumnos e alumnas realizarán un traballo de investigación durante o curso que se dividirá en tres partes, coincidindo cada unha das partes cun trimestre e unha avaliación. Estes traballos de investigación versarán sobre o contorno físico ou emocional do alumnado e o propio espazo do centro escolar, tomado como unha paisaxe.
- **Participación na aula:** Os alumnos e alumnas participarán de xeito cotiá en actividades deseñadas para cada xornada lectiva. Terase en conta o desenvolvemento das actividades propostas e tamén a súa actitude na aula en relación ás competencias clave: competencias sociais e cívicas, aprender a aprender e sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- **Proba de recuperación ordinaria:** O alumnado que non acade o 5 e non deberá entregar na data marcada para a recuperación o traballo que teña pendente.
- **Avaliación extraordinaria:** Os alumnos e alumnas que non conseguisen un cinco durante a avaliación ordinaria deben entregar o traballo de investigación completo.

3.5.5.2 Criterios de cualificación

- **Nota mínima necesaria nos exames para non ter que repetir a proba:** Non se exixirá puntuación mínima para non ter que repetir unha proba non superada, senón que se fará media con todas as puntuacións do alumnado.
- **Porcentaxes nos que se divide a cualificación global:** A cualificación global de cada avaliación divídese nas seguintes porcentaxes: o traballo de investigación constituirá o 80% da puntuación total, e traballo e participación cotiá representará o 20% da puntuación total.
- **Cualificación final:** A cualificación final obterase da suma da cualificación global de cada avaliación (segundo as porcentaxes explicadas anteriormente) e a división desta cifra entre tres (correspondentes ás tres avaliación do curso escolar).
- **Recuperación dentro da recuperación da avaliación ordinaria:** A cualificación final da recuperación obterase de facer media entre a nota obtida na proba de recuperación e as restantes notas do curso.

3.5.6 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividad lectiva non presencial e semipresencial

A programación da materia está pensada para desenvolverse presencialmente. No caso de actividad lectiva semipresencial ou non presencial manteríanse os contidos, tal e como se explica no apartado 2.9, pero estes ilustraríanse con fontes secundarias (documentos escritos, audiovisuais e cartográficos) no canto de utilizar as fontes primarias do contorno do alumnado e do centro escolar.

Na actividade semipresencial ou non presencial seguiríase a realizar o traballo de investigación individual ou en equipo a través da plataforma KaleidoScapes, variando o tema de investigación en función das condicións do alumnado.

3.5.7 Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC

Como parte do desenvolvemento do proxecto Patio con(vida) utilizaremos as fontes primarias ofrecidas polo propio espazo do centro e fontes secundarias, tanto escritas como audiovisuais.

De acordo co lema das bibliotecas escolares deste curso: A biblioteca toma a palabra, daremos especial importancia aos aspectos relacionados co patrimonio inmaterial relacionado coas paisaxes (lendas, refráns, testemuños orais).

O curso pasado (2020-2021) a Biblioteca do centro incorporou diferentes libros e material audiovisual de apoio ao desenvolvemento deste proxecto que seguiremos utilizando durante este curso. Ademais, este curso solicitaremos á Biblioteca algunha nova bibliografía:

- Sandoval Rey, S., Romay cousido, C. D. (2013): Cuándo ver aves en Galicia. Propuestas mes a mes para familias, aficionados y expertos. Birding Series. Editorial Tundra.
- Fernández Martínez, M., Silvar, C. (2019): Guía das libélulas de Galicia. Serie Baía Verde. Baía Edicións.

As publicacións coas que seguiremos traballando son:

- A chave (2020): Os nomes galegos de plantas e árbores. Xinzo de Limia. Ourense. https://www.achave.gal/wp-content/uploads/achave_osnomesgalegosdas_plantas_e_arbores_2020.pdf
- ADEGA (2018): Informe de resultados da ecoauditoría no IESP de Ames. Educación ambiental. Non publicado.
- Asensi Cabirta, M. (2006): Guía dos anfibios e réptiles de Galicia. Guía da natureza. Baía Verde. Baía edicións.
- Ballesteros, E.; Santamás, J. (2019): Vida. Herbario ilustrado. Editorial Bridge. Barcelona.
- Bradbury, K. (2019): Wildlife gardening for everyone and everything. Royal Society of Wildlife Trusts. Editorial: Bloomsbury. London.
- Cartelle, Y.; Díaz d'A Silva, J. I.; Silvar, C. (2007): Guía de mamíferos de Galicia. Guía da natureza. Baía Verde. Baía edicións.
- Cartografía dixital do Instituto Geolóxico y Minero de España: MapasIGME - Portal de cartografía del IGME: Cartografía del IGME
- Geomap:GeaMap.com: visualiza mapas online
- Gende Barbeito, A. (2009): Aves do Val da Maía. Concello de Ames.

- Fernández de Ana Magán, F.J. e Rodríguez Fernández, A. (2000): Os cogumelos nos ecosistemas forestais de Galicia. Edicións Xerais de Galicia.
- Fitzgerald, J. (2020): Greenovation. Urban leadership on climate change. Oxford University Press
- Flora de Galicia: Flora de Galicia | Identificando plantas y otras cosas por la naturaleza gallega. Botanizing and more along Galicia's natural environment. (wordpress.com)
- García, X. R. (2008): Guía das plantas de Galicia. Edicións Xerais. Colección Natureza.
- Goulson, D. (2020): The garden jungle or gardening to save the planet. Editorial Vintage.
- Hildebrand, C. (2016): Herbarium. Editorial:Thames and Hudson. London.
- IGN. Comparador de mapas: Comparador Mapas | IGN CNIG
- Niño Rici, H. e Silvar, C. ((1997): Guía das árbores de Galicia. Guía da natureza. Baía Verde. Baía edicións.
- Palacios Palomar, C. J. (2019): Natural mente: Píldoras de ciencia y conciencia para disfrutar de la naturaleza sin dañarla. Editorial: Plaza y Valdés, S. L.
- Parente, L e Pérez, R. (2013): Charcas con vida. Construción e recuperación de pequenas charcas. ADEGA. Santiago de Compostela.
- Penas Patiño, X.M.; Pedreira López, C.; Silvar, C. (1991): Guía das aves de Galicia. Guía da natureza. Baía Verde. Baía edicións.
- Rouse, D. (2020): How to attract birds to your garden. Editorial DK. London
- Strange, N. (2019): Arte botánico con acuarela: 20 proyectos con plantas paso a paso. Editorial Gustavo Gili S.L.
- The Butterflies brothers (2020): Wild your garden. Create a sanctuary for nature. Editorial DK. London

Wikipedia (versión galega, española e inglesa) para consultar información variada en relación ás especies catalogadas. Wikipedia - Wikipedia, a enciclopedia libre,

3.5.8 Actividades complementarias e extraescolares

Os alumnos e alumnas da materia participarán no *Plan Proxecta* e no *Programa de Formación Permanente do Profesorado (PFPP)*, ambos da Consellería de Cultura, Educación e Universidade.

Dentro do Plan Proxecta participarán no *Proxecto Terra*. Como parte do PFPP participarán no proxecto *IESP de Ames, un espazo sostible e seguro*.

O desenvolvemento da materia incluírá frecuentes saídas ao eido do centro para analizar o IESP de Ames como paisaxe.

Tamén se desenvolverán actividades diversas como charlas (morcegos, poninizadoras, patrimonio), obradoiros (creación de caixas-niños, casas para insector, bolboretario), celebracións (foliada, obradoiros de danza, observación de estrelas).

No caso de que a situación de pandemia o permita tamén se realizará un roteiro polo municipio de Ames.

3.6 1º Bacharelato: Historia do Mundo Contemporáneo

Esta materia desenvolverase segundo o estipulado no decreto 86/2015 e será impartida pola profesora Mª José Costa Alcalde.

3.6.1 Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación

No decreto 86/2015 especificanse os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave. Na táboa a seguir recollemos esa información e engadimos o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
	Bloque 1. O Antigo Réxime					
a b	B1.1. Trazos do Antigo Réxime.	B1.1. Definir e esquematizar os trazos do Antigo Réxime, describindo os seus aspectos	HMCB1.1.1. Extrae os trazos do Antigo Réxime dun texto proposto que os conteña.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do	CSC CAA

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
c d e h		demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais, utilizando diferentes tipos de diagramas.			alumnado	CCL
			HMCB1.1.2. Obtén e selecciona información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa ao Antigo Réxime.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL CD
			HMCB1.1.3. Clasifica os trazos do Antigo Réxime en aspectos demográficos, económicos, políticos, sociais e culturais.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL CCEC
			HMCB1.1.4. Elabora mapas conceptuais que explican os trazos característicos do Antigo Réxime.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h	B1.2. Transformacións no Antigo Réxime: economía, poboación e sociedade.	B1.2. Distinguir as transformacións no Antigo Réxime enumerar as que afectan a economía, a poboación e a sociedade.	HMCB1.2.1. Explica as transformacións do Antigo Réxime que afectan a economía, a poboación e a sociedade.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
			HMCB1.2.2. Analiza a evolución dos trazos do Antigo Réxime do século XVII e o século XVIII.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h	B1.3. Revolucións e parlamentarismo en Inglaterra.	B1.3. Explicar o parlamentarismo inglés do século XVII resumindo as características esenciais do sistema e valorando o papel das revolucións para alcanzar as transformacións necesarias para logralo.	HMCB1.3.1. Describe as características do parlamentarismo inglés a partir de fontes históricas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCEC CCL
			HMCB1.3.2. Distingue as revolucións inglesas do século XVII como formas que promoven o cambio político do Antigo Réxime.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCEC CCL
a b c d e h	B1.4. O pensamento da Ilustración.	B1.4. Relacionar as ideas da Ilustración co Liberalismo de comezo do século XIX, establecendo elementos de coincidencia entre ambas as ideoloxías.	HMCB1.4.1. Enumera e describe as ideas da Ilustración e as do Liberalismo de comezos do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCEC CCL
			HMCB1.4.2. Establece as semellanzas e AS diferenzas entre as ideas da Ilustración e o Liberalismo de comezos do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCEC CCL

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
a b c d e g h	B1.5. Relacións internacionais: equilibrio europeo.	B1.5. Describir as relacións internacionais do Antigo Réxime demostrando a idea de equilibrio europeo.	HMCB1.5.1. Sitúa en mapas de Europa os países ou reinos en función dos conflitos en que interveñen.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CD
a b c d e h m n	B1.6. Manifestacións artísticas do momento.	B1.6. Diferenciar manifestacións artísticas do Antigo Réxime e seleccionar as obras máis destacadas.	HMCB1.6.1. Distingue e caracteriza obras de arte do Rococó.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCEC CCL CAA
	Bloque 2. As revolucións industriais e as súas consecuencias sociais					50%
a b c d e h l	B2.1. Revolución industrial: concepto, factores que a fan posible (económicos, sociais e ideolóxicos).	B2.1. Obter información que permita explicar as revolucións industriais do século XIX, seleccionándoa das fontes bibliográficas ou en liña nas que se ache dispoñible.	HMCB2.1.1. Identifica as causas da primeira Revolución Industrial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h l	B2.2. Revolución ou revolucións industriais: características. Transformacións técnicas e novas fontes de enerxía.	B2.2. Describir as Revolucións Industriais do século XIX e establecer os seus trazos característicos e as súas consecuencias sociais	HMCB2.2.1. Explica razoadamente a evolución cara á segunda Revolución Industrial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
			HMCB2.2.2. Analiza comparativa e esquemáticamente as dúas revolucións industriais.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e g h m p	B2.3. Protagonismo de Gran Bretaña e extensión do proceso de industrialización a outras zonas de Europa. Industrialización extraeuropea	B2.3. Enumerar os países que iniciaron a industrialización, localizalos adecuadamente e establecer as rexións onde se produce ese avance.	HMCB2.3.1. Localiza nun mapa os países industrializados e as súas rexións industriais.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CD
			HMCB2.3.2. Analiza aspectos que expliquen o desenvolvemento económico do sector industrial dos primeiros países industrializados, a partir de fontes historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL CMCCT
			HMCB2.3.3. Debate en torno ao	50%	Proba oral ou	CSC

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
	Industrialización española e galega.		éxito ou o fracaso da industrialización en España e en Galicia.		escrita Traballo do alumnado	CAA
a b c d e g h j	B2.4. Cambios debidos á Revolución Industrial: transportes, agricultura, poboación (migracións e novo concepto de cidade).	B2.4. Identificar os cambios nos transportes, na agricultura e na poboación que influíron ou foron consecuencia da Revolución Industrial do século XIX.	HMCB2.4.1. Sinala os cambios sociais máis relevantes do século XIX asociándoos ao proceso da Revolución Industrial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CSIEE
			HMCB2.4.2. Describe a partir dun plano a cidade industrial británica.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
			HMCB2.4.3. Identifica en imaxes os elementos propios da vida nunha cidade industrial do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL CD
			HMCB2.4.4. Comenta mapas que expliquen a evolución da extensión das redes de transporte: ferrocarril, estradas e canles.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CD
a b c d e h m	B2.5. Economía industrial: pensamento e primeiras crises.	B2.5. Analizar e seleccionar ideas que identifiquen as características da economía industrial e do liberalismo económico.	HMCB2.5.1. Explica as causas e consecuencias das crises económicas e as súas posibles solucións a partir de fontes históricas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h m	B2.6. Nacemento do proletariado e organización da clase obreira: orixes do sindicalismo e correntes de pensamento; partidos políticos obreiros.	B2.6. Coñecer as correntes de pensamento que pretenden mellorar a situación da clase obreira do século XIX.	HMCB2.6.1. Compara as correntes de pensamento social da época da Revolución Industrial: socialismo utópico, socialismo científico e anarquismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
			HMCB2.6.2. Distingue e explica as características dos tipos de asociacionismo obreiro.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
	Bloque 3. A crise do Antigo Réxime					50%

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
a b c d e h i	B3.1. Crise do Antigo Réxime: visión global.	B3.1. Analizar a evolución política, económica, social, cultural e de pensamento que caracteriza a primeira metade do século XIX, distinguindo os feitos, os personaxes e os símbolos, e encadrándoos en cada variable analizada.	HMCB3.1.1. Realiza eixes cronolóxicos que inclúan diacronía e sincronía dos acontecementos da primeira metade do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CMCCT
a b c d e h	B3.2. Nacemento dos EEUU.	B3.2. Describir as causas e o desenvolvemento da independencia de Estados Unidos, e establecer as causas máis inmediatas e as etapas da independencia.	HMCB3.2.1. Identifica xerarquías causais na guerra de independencia dos Estados Unidos a partir de fontes historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
a b c d e h	B3.3. Revolución Francesa de 1789: aspectos políticos e sociais.	B3.3. Explicar, a partir de información obtida en internet, a Revolución Francesa de 1789, incluíndo cada idea obtida nas causas, no desenvolvemento e nas consecuencias.	HMCB3.3.1. Explica as causas da Revolución Francesa de 1789.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
			HMCB3.3.2. Explica esquematicamente o desenvolvemento da Revolución Francesa.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
a b c d e g h	B3.4. Imperio Napoleónico.	B3.4. Identificar o Imperio Napoleónico, localizar a súa expansión europea e establecer as súas consecuencias.	HMCB3.4.1. Identifica nun mapa histórico a extensión do Imperio Napoleónico.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CD
a b c d e h	B3.5. O Congreso de Viena e o Absolutismo.	B3.5. Analizar a transcendencia para Europa do Congreso de Viena e a restauración do absolutismo, e identificar as súas consecuencias para os países implicados.	HMCB3.5.1. Analiza as ideas defendidas e as conclusións do Congreso de Viena, e relaciónaaas coas súas consecuencias.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
a b c d e	B3.6. Revolucións liberais ou burguesas de 1820, 1830 e 1848. O caso	B3.6. Identificar as revolucións burguesas de 1820, 1830 e 1848, e relacionar as súas causas e o seu desenvolvemento.	HMCB3.6.1. Compara as causas e o desenvolvemento das revolucións de 1820, 1830 e 1848.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Objec-tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competenci as clave
h p	español.					
a b c d e g h	B3.7. O Nacionalismo: unificacións de Italia e Alemaña.	B3.7. Coñecer o proceso de Unificación de Italia e Alemaña, obtendo o seu desenvolvemento a partir da análise de fontes gráficas.	HMCB3.7.1. Describe e explica a unificación de Italia e a de Alemaña a partir de fontes gráficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CD
a b c d e h m n	B3.8. Cultura e Arte: Europa entre o neoclasicismo e o romanticismo.	B3.8. Descubrir as manifestacións artísticas de comezos do século XIX, obtendo información de medios bibliográficos ou de internet e presentándoa adecuadamente.	HMCB3.8.1. Establece as características propias da pintura, a escultura e a arquitectura do Neoclasicismo e o Romanticismo a partir de fontes gráficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCEC CCL CAA
a b c d e h	B3.9. Independencia das colonias hispano-americanas.	B3.9. Analizar utilizando fontes gráficas a independencia de Hispanoamérica.	HMCB3.9.1. Realiza un friso cronolóxico explicativo da independencia das colonias hispanoamericanas ao comezo do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CMCCT CAA
	Bloque 4. A dominación europea do mundo e a I Guerra Mundial					50%
a b c d e h	B4.1. Tránsito do século XIX ao XX: visión global.	B4.1. Describir as transformacións e os conflitos xurdidos a finais do século XIX e comezos do século XX, e distinguir o seu desenvolvemento e os factores desencadeadores.	HMCB4.1.1. Realiza un diagrama en que se expliquen as cadeas causais e os procesos dentro do período de finais do século XIX e comezos do XX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA
a b c d e	B4.2. Evolución dos principais Estados en Europa, América e	B4.2. Analizar a evolución política, social e económica dos principais países europeos, ademais de Xapón e os Estados Unidos a finais do século XIX, e presentar información que explique tales feitos.	HMCB4.2.1. Elabora un eixe cronolóxico con feitos que explican a evolución durante a segunda metade do século XIX de Inglaterra, Francia, Alemaña, o Imperio Austrohúngaro, Rusia, os Estados Unidos e Xapón.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CMCCT CAA

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
h	Asia: Inglaterra vitoriana; Francia (III República e II Imperio); Alemaña bismarckiana; o Imperio Austrohúngaro; Rusia; os Estados Unidos (da Guerra Civil ata comezos do século XX) e Xapón (transformacións de finais do século XIX).		HMCB4.2.2. Explica a partir de imaxes as características que permiten identificar a Inglaterra vitoriana.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL CD
			HMCB4.2.3. Analiza textos relativos á época de Napoleón III en Francia.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
			HMCB4.2.4. Identifica e explica razoadamente os feitos que converten Alemaña nunha potencia europea durante o mandato de Bismarck.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h	B4.3. Expansión colonial dos países industriais: causas; colonización e reparto de Asia, África e outros enclaves coloniais; consecuencias.	B4.3. Describir a expansión imperialista de europeos, xaponeses e estadounidenses a finais do século XIX, e establecer as súas consecuencias.	HMCB4.3.1. Identifica e explica razoadamente as causas e as consecuencias da expansión colonial da segunda metade do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
			HMCB4.3.2. Localiza nun mapamundi as colonias das potencias imperialistas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD CAA
			HMCB4.3.3. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h	B4.4. Relacións internacionais. Paz Armada: a Tripla Alianza e a Tripla Entente.	B4.4. Comparar sinteticamente os sistemas de alianzas do período da Paz Armada.	HMCB4.4.1. Describe as alianzas dos países máis destacados durante a Paz Armada.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
a b c d e g h	B4.5. I Guerra Mundial: causas, desenvolvemento e consecuencias.	B4.5. Distinguir os acontecementos que conducen á declaración das hostilidades da I Guerra Mundial, e desenvolver as súas etapas e as súas consecuencias.	HMCB4.5.1. Identifica a partir de fontes históricas ou historiográficas as causas da I Guerra Mundial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
			HMCB4.5.2. Comenta símbolos conmemorativos vinculados á I Guerra Mundial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL

Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			HMCB4.5.3. Analiza e explica as etapas da Gran Guerra a partir de mapas históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL CD
			HMCB4.5.4. Extrae conclusións de gráficos e imaxes sobre as consecuencias da I Guerra Mundial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
Bloque 5. O período de entreguerras, a II Guerra Mundial e as súas consecuencias						50%
a b c d e h	B5.1. Economía, sociedade e cultura da época: os anos vinte.	B5.1. Recoñecer as características do período de Entreguerras inseríndoas nos correspondentes aspectos políticos, económicos, sociais ou culturais.	HMCB5.1.1. Explica as características do período de Entreguerras a partir de manifestacións artísticas e culturais de comezos do século XX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
a b c d e h	B5.2. Revolución Rusa; formación e desenvolvemento da URSS.	B5.2. Esquematizar o desenvolvemento da Revolución Rusa de 1917 recoñecendo as súas etapas e os seus protagonistas máis significativos, e establecer as súas consecuencias.	HMCB5.2.1. Identifica e explica algunhas das causas da Revolución Rusa de 1917.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
			HMCB5.2.2. Compara a Revolución Rusa de febreiro de 1917 coa de outubro de 1917.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h	B5.3. Tratados de Paz e reaxuste internacional: Sociedade de Nacións.	B5.3. Identificar os tratados de paz da I Guerra Mundial e establecer como unha consecuencia o xurdimento da Sociedade de Nacións.	HMCB5.3.1. Explica os acordos dos tratados de paz da I Guerra Mundial e analiza as súas consecuencias a curto prazo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
			HMCB5.3.2. Analiza o papel que xoga a Sociedade de Nacións nas relacións internacionais, a partir de fontes históricas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
a b c d e h	B5.4. Estados Unidos e a crise de 1929: a Gran Depresión e o "New Deal".	B5.4. Explicar a Gran Depresión e describir os factores desencadeadores e as súas influencias na vida cotiá.	HMCB5.4.1. Interpreta imaxes da Gran Depresión.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA CD
			HMCB5.4.2. Comenta gráficas que explican a crise económica de 1929.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CMCCT

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
a b c d e h m	B5.5. Fascismos europeos e nazismo alemán.	B5.5. Recoñecer a transcendencia dos fascismos europeos como ideoloxías que conduciron ao desencadeamento de conflitos no panorama europeo do momento.	HMCB5.5.1. Compara o fascismo italiano e o nazismo alemán.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
			HMCB5.5.2. Distingue símbolos dos fascismos europeos da primeira metade do século XX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC
a b c d e h	B5.6. Relacións internacionais do período de entreguerras ; viraxes cara á guerra.	B5.6. Comprender as relacións internacionais no período de entreguerras como elementos importantes das causas da II Guerra Mundial.	HMCB5.5.3. Analiza a partir de fontes contrapostas as relacións internacionais anteriores ao estoupido da II Guerra Mundial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h	B5.7. II Guerra Mundial: orixes do conflito e características xerais.	B5.7. Identificar e explicar as desencadeadores da II Guerra Mundial, así como os feitos máis característicos.	HMCB5.7.1. Identifica e explica as causas desencadeadores da II Guerra Mundial a partir de fontes históricas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h	B5.8. Desenvolvemento da II Guerra Mundial.	B5.8. Establecer as etapas do desenvolvemento da II Guerra Mundial, distinguindo as que afectaron a Europa e as que afectaron aos Estados Unidos e a Xapón.	HMCB5.8.1. Explica as etapas da II Guerra Mundial tanto na fronte europea como na guerra do Pacífico.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
			HMCB5.8.2. Analiza o desenvolvemento da II Guerra Mundial a partir de mapas históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h	B5.9. Consecuencias da II Guerra Mundial.	B5.9. Analizar o papel da guerra mundial como elemento de transformación da vida cotiá.	HMCB5.9.1. Describe as consecuencias da II Guerra Mundial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h m	B5.10. Antisemitismo: o Holocausto.	B5.10. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.	HMCB5.10.1. Analiza imaxes que explican o Holocausto levado a cabo pola Alemaña nazi.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CD
			HMCB5.10.2. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do	CSC CAA

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
					alumnado	CCL
a b c d e h	B5.11. Preparación da Paz e a ONU.	B5.11. Obter e seleccionar información escrita e gráfica relevante, utilizando fontes primarias ou secundarias, relativa á posguerra.	HMCB5.11.1. Sintetiza textos que explican a intervención da ONU nas relacións internacionais e nos asuntos de descolonización.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
	Bloque 6. Evolución de dous mundos diferentes e os seus enfrontamentos					50%
a b c d e h	B6.1. Formación do bloque comunista fronte ao bloque capitalista: Guerra Fría.	B6.1. Describir os feitos políticos, económicos, sociais e culturais que explican o xurdimento dos dous bloques antagónicos, clasificándoos e presentándoos adecuadamente.	HMCB6.1.1. Localiza nun mapa os países que formaban os bloques comunista e capitalista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD
a b c d e h	B6.2. Evolución das relacións entre as dúas superpotencias. Conflitos: da Guerra Fría á coexistencia pacífica e a distensión.	B6.2. Interpretar a Guerra Fría, a coexistencia pacífica e a distensión, e as súas consecuencias, e establecer acontecementos que exemplifiquen cada unha destas etapas das relacións internacionais.	HMCB6.2.1. Identifica e explica os conflitos da Guerra Fría a partir dun mapa histórico.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL CD
a b c d e h	B6.3. Evolución da economía mundial de posguerra.	B6.3. Distinguir feitos que explican o enfrontamento entre os bloques comunista e capitalista, revisando as novas dos medios de comunicación da época.	HMCB6.3.1. Selecciona símbolos e imaxes que se identifiquen co mundo capitalista e o mundo comunista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC
			HMCB6.3.2. Extrae conclusións dos textos, imaxes, mapas e gráficas que expliquen a evolución de ambos os bloques enfrontados na Guerra Fría, e sinala a que bloque pertence e algúns motivos que explican esa pertenza.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL CD CMCCT
a b c d e h	B6.4. Características sociais e culturais de dous modelos políticos diferentes: comunismo e	B6.4. Comparar e analizar o modelo capitalista co comunista desde os puntos de vista político, social, económico e cultural, e exemplificar coa selección de feitos que durante este período afectan as dúas grandes superpotencias: a URSS e os Estados Unidos.	HMCB6.4.1. Explica algunhas características da economía capitalista a partir de gráficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CMCCT
			HMCB6.4.2. Explica algunhas características da economía comunista a partir de gráficos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CMCCT

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
	capitalismo.		HMCB6.4.3. Establece razoadamente e comparativamente as diferenzas entre o mundo capitalista e o comunista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
			HMCB6.4.4. Identifica formas políticas do mundo occidental e do mundo comunista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
	Bloque 7. A descolonización e o terceiro mundo					50%
a b c d e h	B7.1. Orixe, causas e factores da descolonización.	B7.1. Explicar os motivos e os feitos que conducen á descolonización, e establecer as causas e os factores que explican o proceso.	HMCB7.1.1. Localiza nun mapa as zonas afectadas pola descolonización e os seus conflitos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CD
a b c d e h	B7.2. Etapas e modelos de descolonización.	B7.2. Describir as etapas e as consecuencias do proceso descolonizador, e identificar as que afectan a unhas colonias e a outras, establecendo feitos e personaxes significativos de cada proceso.	HMCB7.2.1. Establece de xeito razoado as causas, os feitos e os factores que desencadean e explican o proceso descolonización.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
			HMCB7.2.2. Identifica e compara as características da descolonización de Asia e de África.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
a b c d e h	B7.3. Desenvolvemento do proceso descolonizador: papel da ONU.	B7.3. Definir o papel da ONU na descolonización, analizando información que demostre as súas actuacións.	HMCB7.3.1. Explica as actuacións da ONU no proceso descolonizador a partir de fontes históricas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
a b c d e h m	B7.4. O terceiro mundo e o Movemento de Países Non Aliados: problemas dos países do terceiro mundo.	B7.4. Analizar o subdesenvolvemento do terceiro mundo e establecer as causas que o explican.	HMCB7.4.1. Analiza as características dos países do terceiro mundo a partir de gráficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CMCCT
			HMCB7.4.2. Localiza nun mapa os países do terceiro mundo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD
			HMCB7.4.3. Analiza textos e imaxes do Movemento de Países Non Aliados e dos países subdesenvolvidos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
a b c d e h	B7.5. Relacións entre os países desenvolvidos e non desenvolvidos; nacemento da axuda internacional.	B7.5. Apreciar o nacemento da axuda internacional e o xurdimento das relacións entre os países desenvolvidos e subdesenvolvidos, reproducindo as formas de axuda ao desenvolvemento e describindo as formas de neocolonialismo dentro da política de bloques.	HMCB7.5.1. Explica a evolución das relacións entre os países desenvolvidos e os países en vías de desenvolvemento, comparando a axuda internacional coa intervención neocolonialista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
Bloque 8. A crise do bloque comunista						50%
a b c d e h i	B8.1. A URSS e as democracias populares.	B8.1. Describir a situación da URSS a finais do século XX, establecendo os seus trazos máis significativos desde unha perspectiva política, social e económica.	HMCB8.1.1. Localiza nun mapa as repúblicas exsoviéticas e os países formados tras a caída do muro de Berlín.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD
			HMCB8.1.2. Elabora un eixe cronolóxico que ordena os acontecementos que explican a desintegración da URSS, a formación da CEI e o xurdimento das repúblicas exsoviéticas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CMCCT
			HMCB8.1.3. Compara os países dos Balcáns desde os anos 80 ata a actualidade, utilizando mapas de situación.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CD CCL
a b c d e h	B8.2. Irrupción de M. Gorbachov: Perestroika e Glasnost.	B8.2. Resumir as políticas de M. Gorbachov nomeando as disposicións concernentes á Perestroika e á Glasnost, e resaltar as súas influencias.	HMCB8.2.1. Describe os trazos políticos e socioeconómicos da URSS desde a época de Breznev ata a de Gorbachov.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
a b c d e h i	B8.3. Desintegración da URSS: CEI- Federación Rusa e as novas repúblicas exsoviéticas.	B8.3. Analizar a situación creada co xurdimento da CEI e as repúblicas exsoviéticas, recollendo informacións que resuman as novas circunstancias políticas e económicas.	HMCB8.3.1. Elabora un cadro sinóptico sobre a situación política e económica das repúblicas exsoviéticas e a CEI- Federación Rusa.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CMCCT
a b c d e	B8.4. Caída do muro de Berlín e evolución dos países de Europa central e	B8.4. Explicar a caída do muro de Berlín e nomear as súas repercusións nos países de Europa central e oriental.	HMCB8.4.1. Analiza imaxes que reflicten a caída do muro de Berlín.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
			HMCB8.4.2. Explica as novas relacións das repúblicas	50%	Proba oral ou escrita	CSC CCL

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
h	oriental.		exsoviéticas con Europa occidental.		Traballo do alumnado	
			HMCB8.4.3. Realiza unha procura guiada en internet para explicar de maneira razoada a disolución do bloque comunista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h	B8.5. Problema dos Balcáns. Guerra de Iugoslavia.	B8.5. Identificar o problema dos Balcáns, enumerar as causas do xurdimento de tal situación e resumir os feitos que configuran o desenvolvemento de conflitos nesta zona.	HMCB8.5.1. Describe comparativamente a evolución política dos países de Europa central e oriental tras a caída do muro de Berlín.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
			HMCB8.5.2. Describe e analiza as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da guerra dos Balcáns, nomeadamente en Iugoslavia	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
Bloque 9. O mundo capitalista na segunda metade do século XX						50%
a b c d e h m	B9.1. Pensamento e cultura da sociedade capitalista na segunda metade do século XX.	B9.1. Distinguir os postulados que defende a cultura capitalista da segunda metade do século XX establecendo as liñas de pensamento e os logros obtidos.	HMCB9.1.1. Enumera as liñas de pensamento económico do mundo capitalista na segunda metade do século XX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
			HMCB9.1.2. Explica o modelo capitalista dun país elaborando información a partir dunha procura guiada en internet	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
a b c d e h m	B9.2. Estado do benestar.	B9.2. Describir o Estado do benestar, aludindo ás características significativas que inflúen na vida cotiá.	HMCB9.2.1. Identifica razoadamente as características e símbolos do Estado do benestar.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL
a b c d e h	B9.3. Proceso de construción da Unión Europea: das Comunidades Europeas á Unión.	B9.3. Explicar o proceso de construción da Unión Europea enumerando os fitos máis destacados que configuran a súa evolución.	HMCB9.3.1. Elabora eixes cronolóxicos sobre o proceso de construción da Unión Europea.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CMCCT
a b c d e	B9.4. Obxectivos e institucións da Unión Europea.	B9.4. Coñecer os obxectivos da Unión Europea en relación coas institucións que compoñen a súa estrutura.	HMCB9.4.1. Relaciona razoadamente as institucións da Unión Europea cos obxectivos que esta persegue.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
h						
a b c d e h	B9.5. Evolución dos Estados Unidos: dos anos 60 aos 90.	B9.5. Describir a evolución política, social e económica dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90 do século XX, sintetizando os aspectos que explican a transformación da sociedade norteamericana e que constitúen elementos orixinais do Estado do benestar.	HMCB9.5.1. Realiza un eixe cronolóxico dos feitos máis significativos de tipo político, social e económico dos Estados Unidos desde os anos 60 aos 90.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CMCCT
			HMCB9.5.2. Selecciona e presenta mediante mapas ou redes conceptuais información referida aos Estados Unidos entre 1960 e 2000.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD CAA
a b c d e h	B9.6. Xapón e os novos países asiáticos industrializados.	B9.6. Identificar as singularidades do capitalismo de Xapón e os novos países industriais asiáticos, establecendo trazos de carácter político, económico, social e cultural.	HMCB9.6.1. Establece razoadamente as características e os símbolos que explican aspectos singulares do capitalismo de Xapón e a área do Pacífico.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CAA CCL
	Bloque 10. O mundo actual desde unha perspectiva histórica					50%
a b c d e g h m	B10.1. Globalización e medios de comunicación: impacto científico e tecnolóxico. Caída do muro de Berlín. Atentados de Nova York. A inmigración como fenómeno globalizado.	B10.1. Analizar as características da globalización e describir a influencia dos medios de comunicación neste fenómeno, así como o impacto dos medios científicos e tecnolóxicos na sociedade actual.	HMCB10.1.1. Identifica as principais características ligadas á fiabilidade e á obxectividade do fluxo de información existente en internet e noutros medios dixitais.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD CCL CAA
			HMCB10.1.2. Elabora un breve informe sobre as relacións entre inmigración e globalización a partir de fontes históricas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD CCL CSIEE
			HMCB10.1.3. Extrae conclusións de imaxes e material videográfico relacionados co mundo actual.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD CCL
a b c d e h m	B10.2. A ameaza terrorista nun mundo globalizado.	B10.2. Describir os efectos da ameaza terrorista (yihadismo, etc.) sobre a vida cotiá, e explicar as súas características.	HMCB10.2.1. Realiza unha procura guiada en internet sobre a ameaza terrorista, organizacións que a sustentan, actos máis relevantes (11-S de Nova York, 11-M de Madrid 7-X de Londres, etc.), os seus símbolos e as repercusións na sociedade (cidadanía ameazada, asociacións de vítimas, mediación en conflitos, etc.), e analiza e comunica a información máis relevante.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD CCL CAA

	Historia do Mundo Contemporáneo. 1º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
a b c d e h	B10.3. Europa: reto e unión.	B10.3. Resumir os retos da Unión Europea no mundo actual, identificando os seus problemas para amosarse como zona xeopolítica unida fronte a outras áreas.	HMCB10.3.1. Identifica os retos actuais da Unión Europea a partir de novas xornalísticas seleccionadas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
			HMCB10.3.2. Explica comparativamente os desaxustes da Unión Europea na relación con outros países ou áreas xeopolíticas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
a b c d e h m n	B10.4. Trazos salientables da sociedade norteamericana a comezos do século XXI, tras os atentados do 11 de setembro de 2001.	B10.4. Enumerar os trazos salientables da sociedade norteamericana a comezos do século XXI identificando a transcendencia dos atentados do 11-S e explicando as transformacións e o impacto ocasionado a este país.	HMCB10.4.1. Elabora mapas conceptuais sobre os trazos da sociedade norteamericana, agrupados en política, sociedade, economía e cultura.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD CCL CAA
a b c d e h n	B10.5. Hispanoamérica: situación actual.	B10.5. Analizar a evolución política, económica, social e cultural de Hispanoamérica.	HMCB10.5.1. Describe os principais movementos políticos, económicos, sociais e culturais da Hispanoamérica actual.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
a b c d e h m	B10.6. O mundo islámico na actualidade.	B10.6. Describir a evolución do mundo islámico na actualidade, resumindo os seus trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais.	HMCB10.6.1. Enumera e explica os trazos económicos, políticos, relixiosos e sociais do mundo islámico, e localiza nun mapa os países que o forman na actualidade.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD CCL CAA
a b c d e h	B10.7. África islámica, subsahariana e Sudáfrica.	B10.7. Distinguir a evolución dos países de África relacionando as súas zonas xeoestratéxicas.	HMCB10.7.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre os principais países do continente africano.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
a b c	B10.8. A India e China do século XX ao XXI:	B10.8. Resumir a evolución de China e a India desde finais do século XX ao século XXI, seleccionando trazos políticos,	HMCB10.8.1. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais de China e a India.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
d e h	evolución política, económica, social e de mentalidades.	económicos, sociais e de mentalidades	HMCB10.8.2. Compara aspectos económicos, políticos, relixiosos e sociais entre países emerxentes de Asia e África.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL CAA
Bloque 11. A historia contemporánea: o tempo histórico. Métodos e ferramentas propias da disciplina.						50%
h l m	B11.1. Tempo histórico.	B11.1. Recoñecer que os acontecementos e procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	HMCB11.1.1. Recoñece que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CMCCT CAA
e g h l m i	B11.2. Fontes históricas.	B11.2. Localizar e seleccionar información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias (biblioteca, internet, etc.), e analizar a súa credibilidade.	HMCB11.2.1. Localiza e selecciona información escrita e gráfica salientable utilizando fontes primarias e secundarias, e analiza a súa credibilidade.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CD CAA CCL
e h i n	B11.3. Vocabulario histórico e artístico da Idade Contemporánea.	B11.3. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	HMCB11.3.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CSC CCL

3.6.2 Temporalización

- 1ª Avaliación: O Antigo Réxime, A Revolución Industrial, Revolucións liberais e nacionalismo, Os cambios sociais. Orixe de desenvolvemento do movemento obreiro, As grandes potencias europeas.
- 2ª Avaliación: Segunda Revolución industrial e imperialismo, Primeira Guerra Mundial, A Revolución Rusa e a URSS, Os problemas económicos de entreguerras, O ascenso dos totalitarismos fascismos e nazi, A Segunda Guerra Mundial.
- 3ª Avaliación: A Guerra Fría, Descolonización e Terceiro Mundo, O mundo comunista, O mundo capitalista. O mundo entre dous milenios.

3.6.3 Metodoloxía

A metodoloxía que se seguirá no curso deriva da teoría da aprendizaxe significativa e pódese resumir nos seguintes aspectos: Partir do nivel de desenvolvemento do alumnado, asegurar a construción de aprendizaxes significativas, facer que o alumnado constrúa aprendizaxes significativas por si mesmo, facer que o alumnado modifique progresivamente os seus esquemas de coñecemento, e incrementar a actividade manipulativa e mental do alumnado.

Asegurar unha aprendizaxe significativa supón asumir unha serie de condicións:

- a) O contido debe ser potencialmente significativo, tanto dende o punto de vista da estrutura lóxica da materia coma no que concirne á estrutura psicolóxica do alumnado.
- b) O proceso de ensino-aprendizaxe debe conectar coas necesidades, intereses, capacidades e experiencias da vida cotiá dos alumnos e as alumnas. Neste sentido, a información que recibe o alumno ha de ser lóxica, comprensible e útil.
- c) Deben potenciarse as relacións entre as aprendizaxes previas e as novas.
- d) Os alumnos e as alumnas deben ter unha actitude favorable para aprender significativamente. Así pois, han de estar motivados para relacionar os contidos novos con aqueles que adquiriron previamente.
- e) As interaccións de profesorado e alumnado e de alumnos con alumnos facilitan a construción de aprendizaxes significativas. Ao mesmo tempo, favorecen os procesos de socialización entre os alumnos e as alumnas.
- f) É importante que os contidos se agrupen en torno a núcleos de interese para o alumnado e que se aborden en contextos de colaboración e dende ópticas con marcado carácter interdisciplinar.

3.6.4 Materiais e recursos didácticos

Os alumnos e alumnas usarán o libro de texto obrigatorio: Fernández, J. M. et al. (2015): Historia do Mundo Contemporáneo. Editorial Santillana. 978-84-9972-286-3.

O alumnado deberá utilizar unha libreta tamaño folio.

Os alumnos e alumnas disporán dos seguintes recursos facilitados polas profesoras:

- Arquivos informáticos do temario, complementarios do libro de texto ou de xeito alternativo a este suministrados polo profesor a través da aula virtual, elaborados e seleccionados a través de páxinas web especializadas ou bibliografía específica.
- Apuntamentos complementarios sobre aspectos históricos, económicos, biográficos, ideolóxicos.
- Vocabulario de conceptos históricos, económicos, legislativo...
- Biblioteca do centro: acceso a enciclopedias, CDS para a elaboración de traballos individuais ou de grupo
- Acceso a páxinas de Internet con contidos sobre a materia
- Lectura e traballo, películas, documentais sobre obras de diversos autores para achegarnos a un coñecemento máis cercano dos feitos estudados.

3.6.5 Avaliación e cualificación

Os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación, son coherentes cos principios comúns especificados no apartado, *avaliación, cualificación e promoción do alumnado*. Neste apartado trataremos unicamente aqueles aspectos que son específicos desta materia

3.6.5.1 Instrumentos de avaliación

- **Exames:** Realizaranse dous exames por trimestre. A valoración será de 1 a 10.
- **Traballo trimestral:** Valórase tanto o traballo escrito entregado, como a exposición oral que se faga na clase. A valoración será de 1 a 10.

- **O traballo no caderno da materia e participación:** É obrigatoria a realización de esquemas-resumo no caderno. Valórase a participación nas actividades propostas, tanto na aula como no centro. Esa participación debe ser colaborativa e respectuosa cos compañeiros. Da observación diaria na clase determínase a participación activa na mesma por parte do alumno/a (respostas correctas ás preguntas e ás actividades da materia que lle propoña a profesora; o esforzo, a responsabilidade ante as obrigacións, o coidado dos materiais).
- **Probas de recuperación:** Ao comezo da segunda e a terceira avaliación realizaranse exames de recuperación dos exames da primeira e segunda avaliación respectivamente que o alumnado deba repetir por non ter acadado a nota mínima exixida ou por non ter acadado un aprobado na respectiva avaliación.
- **Proba de recuperación final:** Será realizada ao final da terceira avaliación polo alumnado que non acadara un 5 de media entre as tres avaliacións. A recuperación consistirá nunha proba escrita sobre os contidos das avaliacións que cada alumno e alumna teña suspensas. A proba consistirá en responder por escrito a 10 preguntas curtas extraídas do temario desenvolvido durante o curso. A valoración será de 1 punto por resposta correcta, ata o máximo de 10.
- **Avaliación extraordinaria:** A proba consistirá en responder por escrito a 10 preguntas curtas extraídas do temario desenvolvido durante o curso. A valoración será de 1 punto por resposta correcta, ata o máximo de 10.

3.6.5.2 Criterios de cualificación

- **Nota mínima necesaria nos exames para non ter que repetir a proba:** É preciso acadar un 3,5 como mínimo en cada exame para non ter que recuperar a proba.
- **Faltas de expresión e ortográficas:** cada 10 faltas de ortografía no exame que a profesora considere como graves, supoñen a perda de 1 punto na cualificación. Só se poderán baixar tres puntos sobre a nota final.
- **Porcentaxes nos que se divide a cualificación global:** A cualificación global de cada avaliación divídese nas seguintes porcentaxes: resultado

dos exames escritos, 80% da puntuación total, os traballos trimestrais supoñen o 10% da puntuación total, e o traballo no caderno da materia e participación cotiá, representan outro 10% da puntuación total. É obrigatoria a realización de esquemas-resumo no caderno. Por cada un dos temas que non teña o seu esquema-resumo realizado nas datas postas para revisar o traballo descontarase 0,25 da nota global da avaliación.

- **Cualificación final:** A cualificación final obtérase da suma da cualificación global de cada avaliación (segundo as porcentaxes explicadas anteriormente) e a división desta cifra entre tres (correspondentes ás tres avaliación do curso escolar). A actitude ante a materia, traballo, interese e esforzo pode incidir ata un 5% alza, en positivo, na cualificación final do curso, nunca en negativo.
- **Recuperacións ao longo do curso:** A cualificación final obtérase de facer media entre a nota obtida na proba de recuperación e as restantes notas do curso.
- **Recuperación final dentro da avaliación ordinaria:** A cualificación final obtérase de facer media entre a nota do exame, que substituirá á nota do bloque de exame (80%) de cada avaliación recuperada, ou de todo o curso se se realizou un exame de todas as avaliacións, e a nota dos bloques de traballos de investigación trimestral (10%) e traballo e participación (10%).

3.6.6 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial

Ver apartado 2.9.

3.6.7 Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC

Ver apartados 2.15 e 2.16.

3.6.8 Actividades complementarias e extraescolares

Por mor da situación de pandemia, non se propón polo de agora ningunha actividade complementaria ou extraescolar. No caso de mellorar a situación de pandemia, proporanse as actividades para a súa aprobación polo Claustro e Consello escolar.

3.7 2º Bacharelato: Historia de España

Esta materia desenvolverase segundo o estipulado no Decreto 86/2015, e será impartida polas profesoras Mª José Costa Alcalde e Mª Dolores Suárez Denis.

3.7.1 Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación

No decreto 86/2015 especificáanse os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias chave. Na táboa a seguir recollemos esa información e engadimos o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
Bloque 0: Como se escribe a Historia. Criterios comúns						
de g h i l m	B0.1. Método histórico. Fontes e perspectivas.	B0.1. Localizar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas) en bibliotecas, internet, etc., e extraer información salientable sobre o tratado, valorando criticamente a súa fiabilidade.	HEB0.1.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CD CAA CSC CSIEE CCEC
de h i l	B0.2. Análise e comentario de fontes.	B0.2. Elaborar mapas e liñas de tempo, localizando as fontes adecuadas, utilizando os datos proporcionados ou servíndose dos coñecementos xa adquiridos.	HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
h i l	B0.3. Utilidade das fontes.	B0.3. Comentar e interpretar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas), relacionando a súa información cos coñecementos previos.	HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
d e h i l	B0.4. Mapas e liñas do tempo.	B0.4. Recoñecer a utilidade das fontes para o/a historiador/a, á parte da súa fiabilidade.	HEB0.4.1. Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC
Bloque 1. A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)						
d e h i l n P	B1.1. Da prehistoria á monarquía visigoda: prehistoria (evolución do Paleolítico ao Neolítico; pintura cantábrica e levantina; importancia da metalurxia); configuración das áreas celta e ibérica (Tartesos, indoeuropeos e colonizadores orientais; cultura castrexa); Hispania romana (conquista e romanización da Península; legado cultural romano; exemplo galego); monarquía visigoda (ruralización da economía; poder da Igrexa e a nobreza).	B1.1. Explicar as características dos principais feitos e procesos históricos da Península Ibérica desde a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda, e identificar as súas causas e consecuencias.	HEB1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CCS
HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.			50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC	
HEB1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.			50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CMCCT CSC	
HEB1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.			50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC	
HEB1.1.5. Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos.			50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CCEC	
HEB1.1.6. Debuxa un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.			50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CAA CSC	

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
			HEB1.1.7. Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CCEC
			HEB1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CCEC
			HEB1.1.9. Resume as características da monarquía visigoda e explica por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CD CAA CSIEE CCEC
			HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC
			HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
Bloque 2. A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)						
d e h i n	B2.1. Al-Andalus: conquista musulmá da Península; evolución política de Al-	B2.1. Explicar a evolución dos territorios musulmáns na Península, describindo as súas etapas políticas e os cambios económicos, sociais e culturais que introduciron.	HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
	Andalus; revitalización económica e urbana; estrutura social; relixión, cultura e arte.		HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC
			HEB2.1.3. Describe a evolución política de Al-Andalus.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CCEC
de hi p	B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: evolución política; nacemento das Cortes. Os reinos cristiáns na baixa Idade Media (séculos XIV e XV) diferente evolución e organización política das coroas de Castela, Aragón e Navarra. Proceso de reconquista e repoboación.	B2.2. Explicar a evolución e configuración política dos reinos cristiáns, en relación co proceso de reconquista e o concepto patrimonial da monarquía.	HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
d e h i p	B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: réxime señorial e sociedade estamental. Tensións sociais.	B2.3. Diferenciar as tres grandes fases da evolución económica dos reinos cristiáns durante toda a Idade Media (estancamento, expansión e crise), e sinalar os seus factores e as súas características.	HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumno do	CCL CSC
d e h i p	B2.4. Os reinos cristiáns na Idade Media: do estancamento á expansión económica. Crises agraria e demográfica.	B2.4. Analizar a estrutura social dos reinos cristiáns e describir o réxime señorial e as características da sociedade estamental.	HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumno do	CCL CMCCT CSC
d e g h m n p	B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural: cristiáns, musulmáns e xudeus. Manifestacións artísticas.	B2.5. Describir as relacións culturais de cristiáns, musulmáns e xudeus, e especificar as súas colaboracións e as influencias mutuas.	HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumno do	CCL CSC CCEC
			HEB2.5.2. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumno do	CCL CD CAA CSIEE CCEC
Bloque 3. A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)						50%
d e h i p	B3.1. Os Reis Católicos: unión dinástica de Castela e Aragón; reorganización do Estado; política relixiosa; conquista de Granada; descuberta de América; incorporación de Navarra; relacións con	B3.1. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna, e identificar as reminiscencias medievais e os feitos salientables que abren o camiño á modernidade.	HEB3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumno do	CCL CSC
			HEB3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumno do	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
	Portugal.		HEB3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
dehi	B3.2. Auxe do Imperio no século XVI: dominios de Carlos I e de Filipe II; modelo político dos Austrias; conflitos internos; conflitos relixiosos no seo do Imperio; conflitos exteriores; exploración e colonización de América e do Pacífico; política económica respecto a América; a revolución dos prezos e o custo do Imperio.	B3.2. Explicar a evolución e a expansión da monarquía hispánica durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos I e Filipe II.	HEB3.2.1. Compara os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB3.2.3. Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
dehi	B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; expulsión dos mouriscos; proxectos de reforma de Olivares; guerra dos Trinta Anos e perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; rebelións de Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; crise demográfica e	B3.3. Explicar as causas e as consecuencias da decadencia da monarquía hispánica no século XVII, relacionando os problemas internos, a política exterior e a crise económica e demográfica.	HEB3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB3.3.2. Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CAA

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
	económica.		HEB3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CAA
			HEB3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB3.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC
d e g h i m n p	B3.4. Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura e na arte.	B3.4. Recoñecer as grandes achegas culturais e artísticas do Século de Ouro español, extraendo información de interese en fontes primarias e secundarias (en bibliotecas, internet, etc.).	HEB3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CD CAA CSC CCEC
Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)						50%
d e h i	B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e europea; a Paz de Utrecht e o novo equilibrio europeo; os pactos de familia con Francia.	B4.1. Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, e explicar as súas consecuencias para a política exterior española e a nova orde internacional.	HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
			HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
dehi p	B4.2. Reformas institucionais: novo modelo de Estado; Administración en América; Facenda Real; relacións Igrexa-Estado.	B4.2. Describir as características do novo modelo de Estado, especificando o alcance das reformas promovidas polos primeiros monarcas da dinastía borbónica.	HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB4.2.2. Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CAA
			HEB4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
dehi p	B4.3. Economía e política económica: recuperación demográfica; problemas da agricultura, a industria e o comercio; liberalización do comercio con América.	B4.3. Comentar a situación inicial dos sectores económicos, detallando os cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica.	HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CAA
			HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
			HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
d e h i m p	B4.4. Engalaxe económica de Cataluña. Estancamento económico de Galicia.	B4.4. Explicar a engalaxe económica de Cataluña, en comparación coa evolución económica do resto de España.	HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
d e h i p	B4.5. A Ilustración en España e Galicia: proxectistas, anovadores e ilustrados; despotismo ilustrado; novo concepto de educación; Sociedades Económicas de Amigos do País; prensa periódica.	B4.5. Expor os conceptos fundamentais do pensamento ilustrado, identificando as súas vías de difusión.	HEB4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC CCEC
			HEB4.5.2. Razona a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CCEC
Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo						50%
d e h i p	B5.1. Impacto da Revolución Francesa: relacións entre España e Francia; Guerra da Independencia.	B5.1. Analizar as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata a Guerra da Independencia, e especificar en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España.	HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
a d e h i	B5.2. Primeiro intento de revolución liberal, Cortes de Cádiz e Constitución de 1812.	B5.2. Comentar o labor lexislador das Cortes de Cádiz, en relación co ideario do liberalismo.	HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CAA

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
p			HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CAA
dehi p	B5.3. Reinado de Fernando VII: restauración do absolutismo; trienio liberal; reacción absolutista.	B5.3. Describir as fases do reinado de Fernando VII, e explicar os principais feitos de cada unha.	HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC
			HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
dehi	B5.4. Emancipación da América española: protagonismo crioulo; fases do proceso; repercusións para España.	B5.4. Explicar o proceso de independencia das colonias americanas, diferenciando as súas causas e as súas fases, así como as repercusións económicas para España.	HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de independencia das colonias americanas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
d e g h i l m n	B5.5. A obra de Goya como testemuño da época.	B5.5. Relacionar as pinturas e os gravados de Goya cos acontecementos deste período, e identificar nelas o reflexo da situación e os feitos contemporáneos.	HEB5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CD CSC CCEC
Bloque 6. A conflitiva construción do Estado liberal (1833-1874)						50%
d e h i p	B6.1. O carlismo como derradeiro bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas primeiras guerras carlistas.	B6.1. Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á revolución liberal, analizando os seus compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias.	HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CAA CSC
HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.			50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC	
HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.			50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC	
d e h i p	B6.2. Triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: primeiros partidos políticos; protagonismo político dos militares; lexislación económica de signo liberal; nova sociedade	B6.2. Analizar a transición definitiva do Antigo Réxime ao réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicar o protagonismo dos militares e especificando os cambios políticos, económicos e sociais.	HEB6.2.1. Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.			50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC	

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
	de clases.		HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CCEC
d e h i	B6.3. Proceso constitucional.	B6.3. Explicar o proceso constitucional durante o reinado de Isabel II, en relación coas correntes ideolóxicas dentro do liberalismo e a súa loita polo poder.	HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
d e h i p	B6.4. Sexenio Democrático: revolución de 1868 e caída da monarquía isabelina; procura de alternativas políticas e monarquía de Amadeo I; primeira República; guerra de Cuba, terceira guerra carlista e insurrección cantonal.	B6.4. Explicar o Sexenio Democrático como período de procura de alternativas democráticas á monarquía isabelina, especificando os grandes conflitos internos e externos que desestabilizaron o país.	HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as súas consecuencias políticas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
c d e h i p	B6.5. Inicios do movemento obreiro español: condicións de vida da poboación obreira e labrega; a Asociación Internacional de Traballadores e o xurdimento das correntes anarquista e socialista.	B6.5. Describir as condicións de vida das clases traballadoras e os inicios do movemento obreiro en España, en relación co desenvolvemento do movemento obreiro internacional.	HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)						50%
d e h i p	B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: inspiración no modelo inglés; a Constitución de 1876 e o bipartidismo; quenda de partidos, caciquismo e fraude electoral.	B7.1. Explicar o sistema político da Restauración, distinguindo a súa teoría e o seu funcionamento real.	HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB7.1.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1876.			
			HEB7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.			

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
dehi	B7.2. Oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro.	B7.2. Analizar os movementos políticos e sociais excluídos do sistema, especificando a súa evolución durante o período estudado.	HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CCEC
			HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC CCEC
dehi	B7.3. Éxitos políticos: estabilidade e consolidación do poder civil; liquidación do problema carlista; solución temporal do problema de Cuba.	B7.3. Describir os principais logros do reinado de Afonso XII e a rexencia de María Cristina, inferindo as súas repercusións na consolidación do novo sistema político.	HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
dehi	B7.4. Perda das derradeiras colonias e crise de 1898: guerra de Cuba e con Estados Unidos; Tratado de París; rexeneracionismo.	B7.4. Explicar o desastre colonial e a crise do 98, identificando as súas causas e as súas consecuencias.	HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CCEC
Bloque 8. Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente						50%

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
de h i l p	B8.1. Lento crecemento da poboación: mantemento dun réxime demográfico antigo; excepción de Cataluña.	B8.1. Explicar a evolución demográfica de España ao longo do século XIX, comparando o crecemento da poboación española no seu conxunto co de Cataluña e o dos países máis avanzados de Europa.	HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
de h i l p	B8.2. Economía española no XIX: agricultura protexida e estancada (efectos das desamortizacións; baixos rendementos); deficiente industrialización (industria téxtil catalá, siderurxia e a minaría); dificultades dos transportes (condicionamentos xeográficos; rede de ferrocarrís); comercio (proteccionismo fronte a librecambismo); finanzas (a peseta como unidade monetaria; desenvolvemento da banca moderna;	B8.2. Analizar os sectores económicos e especificar a situación herdada, as transformacións de signo liberal e as consecuencias que se derivan delas.	HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB8.2.4. Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
	problemas da Facenda; investimentos estranxeiros. O caso galego.		HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB8.2.9. Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
Bloque 9. A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931)						50%

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
dehi	B9.1. Intentos de modernización do sistema: revisionismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluces.	B9.1. Relacionar o rexeneracionismo xurdido da crise do 98 co revisionismo político dos primeiros gobernos, e especificar as súas actuacións máis importantes.	HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC
			HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
dehi	B9.2. Quebra do sistema: impacto dos acontecementos exteriores (intervención en Marrocos; I Guerra Mundial; Revolución Rusa); crecente axitación social (Semana Tráxica de Barcelona; crise xeral de 1917; "trienio bolchevique" en Andalucía).	B9.2. Analizar as causas da quebra do sistema político da Restauración e identificar os factores internos e os externos.	HEB9.2.1. Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
dehi	B9.3. Ditadura de Primo de Rivera: directorio militar e directorio civil; remate da guerra de Marrocos; caída da ditadura; afundimento da monarquía.	B9.3. Explicar a ditadura de Primo de Rivera como solución autoritaria á crise do sistema, e describir as súas características, etapas e actuacións.	HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
dehi p	B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século: efectos da Guerra Mundial na economía española; intervencionismo estatal da ditadura; transición ao réxime demográfico moderno; movementos migratorios; transvasamento de poboación da agricultura á industria.	B9.4. Explicar a evolución económica e demográfica no primeiro terzo do século XX, en relación coa situación herdada do século XIX.	HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB9.4.2. Describe a política económica da ditadura de Primo de Rivera.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB9.4.3. Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
Bloque 10. A II República. A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)						50%
dehi	B10.1. A II República como solución democrática ao afundimento do sistema da Restauración.	B10.1. Explicar a II República como solución democrática ao afundimento do sistema político da Restauración, enmarcándoa no contexto internacional de crise económica e conflictividade social.	HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
			HEB10.1.2. Diferencia as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
a b d e h i p	B10.2. Evolución política durante a II República: bienio reformista (Constitución de 1931; política de reformas; Estatuto de Cataluña; forzas de oposición á República); bienio radical-cedista (política restauradora e radicalización popular; revolución de Asturias); Fronte Popular (primeiras actuacións do Goberno; preparación do golpe militar).	B10.2. Diferenciar as etapas da República ata o comezo da Guerra Civil, especificando os feitos e as actuacións principais en cada unha.	HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB10.2.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1931.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CAA
			HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
b d e h i p	B10.3. Guerra Civil: sublevación e desenvolvemento da guerra; dimensión internacional do conflito; evolución das dúas zonas; consecuencias da guerra.	B10.3. Analizar a Guerra Civil, identificando as súas causas e as consecuencias, a intervención internacional e o curso dos acontecementos nas dúas zonas.	HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instruemento	Competencias clave
d e g h i m n p	B10.4. Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36.	B10.4. Valorar a importancia da Idade de Prata da cultura española, e expor as achegas das xeracións e das figuras máis representativas.	HEB10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CD CAA CSC CSIEE CCEC
Bloque 11. A ditadura franquista (1939-1975)						50%
b c d e h i p	B11.1. Características e evolución do franquismo: postguerra (grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo; oscilantes relacións co exterior; configuración política do novo Estado; represión política; autarquía económica); anos do "desenvolvemento"(plans de desenvolvemento e o crecemento económico; transformacións sociais; reafirmación política do réxime; política exterior; crecente	B11.1. Analizar as características do franquismo e a súa evolución no tempo e especificar as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron, en relación coa cambiante situación internacional.	HEB11.1.1. Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB11.1.2. Diferencia etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB11.1.3. Explica a organización política do Estado franquista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
	oposición ao franquismo); fin do franquismo (inestabilidade política; dificultades exteriores; efectos da crise económica internacional de 1973).		HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do franquismo desde 1973.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC CAA
			HEB11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
			HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC
b d e g h i m p	B11.2. Cultura española durante o franquismo: cultura oficial; cultura do exilio; cultura interior á marxe do sistema.	B11.2. Describir a diversidade cultural do período, distinguindo as súas manifestacións.	HEB11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CD CSIEE CCEC
Bloque 12. Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975)						50%
a b d e h i p	B12.1. Transición á democracia: crise económica mundial; alternativas políticas ao franquismo, continuísmo, reforma ou ruptura; o papel do Rei; a lei para a reforma política; primeiras eleccións democráticas.	B12.1. Describir as dificultades da transición á democracia desde o franquismo nun contexto de crise económica, e explicar as medidas que permitiron a celebración das primeiras eleccións democráticas.	HEB12.1.1. Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB12.1.4. Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
a b c d e h i p	B12.2. Período constituinte: Pactos da Moncloa; preautonomías de Cataluña e o País Vasco; Constitución de 1978 e Estado das autonomías. O caso de Galicia.	B12.2. Caracterizar o novo modelo de Estado democrático establecido na Constitución de 1978, especificando as actuacións previas encamiñadas a alcanzar o máis amplo acordo social e político.	HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB12.2.2. Describe como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
a b c d e h i	B12.3. Gobiernos constitucionais: problema do terrorismo; golpe de Estado frustrado de 1981; ingreso na OTAN; plena integración en Europa.	B12.3. Analizar a evolución económica, social e política de España desde o primeiro Goberno constitucional de 1979 ata a aguda crise económica iniciada en 2008, sinalando as ameazas máis salientables ás que se enfronta e os efectos da plena integración en Europa.	HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CAA CSC
			HEB12.3.3. Analiza a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC
			HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

Historia de España. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Mínimo	Instrumento	Competencias clave
			HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CMCCT CAA CSC
a b d e h	B12.4. Papel de España no mundo actual.	B12.4. Resumir o papel de España no mundo actual, especificando a súa posición na Unión Europea e as súas relacións con outros ámbitos xeopolíticos.	HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCL CSC

3.7.2 Temporalización

Os contidos da materia distribuiranse do seguinte xeito, tendo en conta os requerimentos do grupo de traballo de Historia de España da CIUG.

- **Primeira avaliación:** Contidos a desenvolver en 36 sesións de clase aproximadamente.
  - Unha visión xeral da Historia de España ata o Século XVIII
  - España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbón (1700-1788)
  - A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo
  - A construción do Estado liberal (1833-1874)
- **Segunda avaliación:** Programa a desenvolver ata a 1ª quincena de marzo. Contidos a desenvolver en 25 sesións de clase aproximadamente.
  - A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)
  - Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente
  - A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931).

- **Terceira avaliación:** Contidos a desenvolver en 24 sesións de clase aproximadamente.
  - A II República.
  - A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)
  - A ditadura franquista (1939-1975)
  - Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975).

3.7.3 Metodoloxía

Entendemos que a metodoloxía didáctica no Bacharelato para a materia de Historia de España, debe favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si propio, de xeito autónomo, pero tamén saber participar na elaboración de actividades de tipo colaborativo; igualmente deberá aprender e desenvolver os métodos apropiados para a investigación e análise dos elementos de cada unha das materias. Tamén se insistirá na relación entre aspectos teóricos e desenvolvemento práctico mediante a aplicación a supostos concretos dos coñecementos teóricos.

Os criterios metodolóxicos que se empregarán serán os seguintes: Partida das capacidades do alumnado.

- Adaptación ás características do alumnado, procurando diversificar as actividades de acordo coas súas capacidades e posibilidades.
- Facilitación da autonomía e os instrumentos que permitan ao alumnado aprender por si mesmo empregando distintas estratexias
- Motivar ao alumnado procurando despertar o seu interese polas materias, pola aprendizaxe, estimulando os procesos de ensino-aprendizaxe.
- Fomentar a participación do alumnado na dinámica da aula, tanto na súa implicación individual como formando parte do colectivo (actitude colaborativa).
- Formular de xeito claro os contidos, estratexias, métodos e obxectivos de cada contido, criterio de avaliación e estándares de aprendizaxe.

- Estimular o rigor e a claridade no desenvolvemento das actividades e tarefas.
- Impulsar a proxección ben práctica ou ligada á vida cotiá e as circunstancias danosa existencia presente, coa finalidade de asegurar a funcionalidade e a validez dos contidos e obxectivos destas materias.
- Utilización, na medida do posible dos medios TIC con que conta o centro e o alumnado, facilitando o seu uso.

3.7.4 Materiais e recursos didácticos

Utilizaremos o libro de texto, entendendo o papel deste elemento como un recurso no que o alumnado poderá dispor da información básica, tanto dos contidos como de diversos instrumentos para o tratamento, análise, elaboración e presentación da información, dispoñendo de pautas para o desempeño das tarefas.

Fernández Ros, J. M. et al. (2016): Historia de España. Bacharelato 2. Santillana Editorial. Madrid. ISBN: 978-84-680-3224-5

Complementariamente, empregaranse na medida do posible, en función da existencia e das dispoñibilidades do centro (Departamento didáctico, biblioteca, medios audiovisuais e recursos do centro) os medios TIC e os soportes dixitais con que se poda dispor.

Estimularase, na medida das capacidades das familias do alumnado, o uso deses recursos coa finalidade de estimular o desempeño das competencias de xeito autónomo, aprendendo a organizar o seu tempo e o deseño organizativo do traballo.

3.7.5 Avaliación e cualificación

Os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación, son coherentes cos principios comúns especificados no apartado *avaliación, cualificación e promoción do alumnado*. Neste apartado trataremos unicamente aqueles aspectos que son específicos desta materia.

3.7.5.1 Instrumentos de avaliación

- **Exames:** Realizaranse dous exames por trimestre. Os modelos de exames terán como referencia os establecidos pola CIUG, pero os profesores/as poderán introducir as modificacións que consideren oportunas. A valoración será de 1 a 10.
- **Traballo no caderno e participación:** O alumno debe realizar no seu caderno de traballo actividades, resumos, esquemas, ou outros tipos de exercicios relacionados coa materia que se imparte. A valoración será de 1 a 10.
- **Probas de recuperación:** Ao comezo da segunda e a terceira avaliación poderanse realizar exames de recuperación dos exames da primeira e segunda avaliación respectivamente que o alumnado deba repetir por non ter acadado a nota mínima exixida ou por non ter acadado un aprobado na respectiva avaliación.
- **Proba de recuperación final:** Será realizada ao final da terceira avaliación polo alumnado que non acadara un 5 de media entre as tres avaliacións. A recuperación consistirá nunha proba escrita sobre os contidos das avaliacións que cada alumno e alumna teña suspensas. A valoración será de 1 punto por resposta correcta, ata o máximo de 10.
- **Avaliación extraordinaria:** O alumnado deberá responder correctamente preguntas curtas e definicións extraídas da listaxe fornecida polo Grupo de Traballo da materia Historia de España da CIUG. Na segunda parte da proba, realizará unha composición entre dúas que se ofrecerán para escoller. Deberá acadar un mínimo de 2,5 puntos en cada parte da proba para superala.

3.7.5.2 Criterios de cualificación:

- **Nota mínima necesaria nos exames para non ter que repetir a proba:** É preciso acadar un 3,5 como mínimo en cada exame para non ter que recuperar a proba.
- **Porcentaxes nos que se divide a cualificación global:** A cualificación global de cada avaliación divídese nas seguintes porcentaxes: resultado dos exames escritos, 90% da puntuación total, os traballos trimestrais

supoñen o 10% da puntuación total, e o traballo no caderno da materia e participación cotiá, representan outro 10% da puntuación total.

Poderá ser obrigatoria a realización de esquemas-resumo no caderno. Nese caso, por cada un dos temas que non teña o seu esquema-resumo realizado nas datas postas para revisar o traballo poderase descontar 0,25 da nota global da avaliación.

- **Faltas de expresión e ortográficas:** cada 10 faltas de ortografía no exame que a profesora considere como graves, supoñen a perda de 1 punto na cualificación. Só se poderán baixar tres puntos sobre a nota final.
- A **conduta académica** do alumno durante as sesións: interese na aula, atención, intervencións, etc. en relación aos competencias claves de aprender a aprender, competencias cívicas e sociais, e sentido da iniciativa e espírito emprendedor, permite a **mellora** da nota na avaliación **sen determinar aprobado** ou **suspenso**, excepto en caso de copia ou plaxio.
- **Cualificación final:** A cualificación final obterase da suma da cualificación global de cada avaliación (segundo as porcentaxes explicadas anteriormente) e a división desta cifra entre tres (correspondentes ás tres avaliación do curso escolar). A actitude ante a materia, traballo, interese e esforzo pode incidir ata un 5% alza, en positivo, na cualificación final do curso, nunca en negativo.
- **Recuperacións ao longo do curso:** A cualificación final obterase de facer media entre a nota obtida na proba de recuperación e as restantes notas da avaliación.
- **Recuperación final dentro da avaliación ordinaria:** A cualificación final obterase de facer media entre a nota do exame, que substituirá á nota do bloque de exame (90%) de cada avaliación recuperada, ou de todo o curso se se realizou un exame de todas as avaliacións, e a nota do bloque de traballo no caderno e participación (10%).
- **Avaliación extraordinaria:** O alumnado deberá acadar o mínimo de 2,5 puntos en cada parte da proba para superala.

3.7.6 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial

Ver apartado 2.9.

3.7.7 Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC

Ver o especificado nos apartados 2.15 e 2.16.

3.7.8 Actividades complementarias e extraescolares

Por mor da situación de pandemia, non se propón polo de agora ningunha actividade complementaria ou extraescolar. No caso de mellorar a situación de pandemia, propóranse as actividades para a súa aprobación polo Claustro e Consello escolar.

3.8 2º Bacharelato: Historia da Arte

Esta materia desenvolverase segundo o estipulado no Decreto 86/2015, e será impartida pola profesora Sonia Barreiro Martínez.

3.8.1 Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación

No decreto 86/2015 especificáanse os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave. Na táboa a seguir recollemos esa información e engadimos o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

Historia da Arte. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
	Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica					
n	B1.1. Grecia, creadora da linguaxe clásica: principais manifestacións.	B1.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte grega, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.1.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas. HAB1.1.2. Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	NEC CCL CAA
				50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			HAB1.1.3. Describe os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB1.1.4. Describe as características do teatro grego e a función das súas partes.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB1.1.5. Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B1.2. A función social da arte en Grecia.	B1.2. Explicar a función social da arte grega, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.2.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
d e m n	B1.3. Comentario de obras de arte: Grecia.	B1.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte grega, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauró.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB1.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n p	B1.4. Visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana e na Gallaecia.	B1.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte romana, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.4.1. Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.2. Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.3. Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB1.4.4. Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			HAB1.4.5. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.6. Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.7. Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B1.5. Función social da arte en Roma.	B1.5. Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
d e m n	B1.6. Comentario de obras de arte: Roma.	B1.6. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte romana, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB1.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.	50%		
d e g m n	B1.7. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B1.7. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB1.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre Fidias.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			HAB1.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos".	50%		

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
h n p	B1.8. Conservación do patrimonio: arte grecorromana	B1.8. Respetar as creacións artísticas da Antigüidade grecorromana, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que cómpre conservar.	HAB1.8.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval						
n	B2.1. Achega cristiá na arquitectura e na iconografía.	B2.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte paleocristiá, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.1.1. Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.1.2. Describe a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
			HAB2.1.3. Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martirios" paleocristiáns, e as súas partes.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB2.1.4. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B2.2. Arte bizantina.	B2.2. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte bizantina, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.2.1. Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.2.2. Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.2.3. Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
d e m n	B2.3. Comentario de obras de arte bizantina	B2.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte bizantina, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.3.1. Identifica, analiza e comenta o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
n p	B2.4. Arte prerrománica.	B2.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte prerrománica, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.4.1. Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB2.4.2. Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B2.5. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. Iconografía románica.	B2.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.5.1. Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.5.2. Describe as características e as función das igrejas e dos mosteiros na arte románica.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
			HAB2.5.3. Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
n	B2.6. Función social da arte románica.	B2.6. Explicar a función social da arte románica, especificando o papel de clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.6.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
d e m n	B2.7. Comentario de obras de arte románica.	B2.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte románica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.7.1. Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B2.8. Achega do Gótico: expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. Pintura italiana e	B2.8. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.8.1. Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.8.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.8.3. Describe as características e a evolución da escultura gótica, e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
	flamenga, orixe da pintura moderna.		HAB2.8.4. Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.8.5. Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B2.9. Función social da arte gótica.	B2.9. Explicar a función social da arte gótica, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.9.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC CAA
d e m n	B2.10. Comentario de obras de arte gótica.	B2.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte gótica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de Paris.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.10.2. Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n p	B2.11. O peculiar desenvolvemento artístico da Península Ibérica. Arte hispanomusulmá. O Románico no Camiño de Santiago. O Gótico e a súa longa duración.	B2.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica e gótica española e hispanomusulmá, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.11.1. Explica as características e evolución da arte románica e gótica en España.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.11.2. Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.11.3. Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
			HAB2.11.4. Explica a evolución da arte hispanomusulmá.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			HAB2.11.5. Explica as características da arte mudéxar e específica, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéxar popular e o cortesán.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
d e m p	B2.12. Comentario de obras de arte medieval española.	B2.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte medieval española, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.4. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.5. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmetal da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.6. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Giralda de Sevilla e Alhambra de Granada.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
d e g m n	B2.13. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B2.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB2.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CD CSIEE

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
h n p	B2.14. Conservación do patrimonio: arte medieval.	B2.14. Respetar as creacións da arte medieval, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB2.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
			HAB2.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno						
n	B3.1. Renacemento. Patróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas de grandes artistas do Renacemento italiano.	B3.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.2. Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.3. Especifica as características da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.4. Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.5. Compara a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.6. Explica a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e cita os artistas máis representativos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B3.2. Función social da arte no Renacemento	B3.2. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.2.1. Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
d e m n	B3.3. Comentario de obras de arte: arte do Renacemento.	B3.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e "A Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B3.4. A recepción da estética renacentista na Península Ibérica.	B3.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.4.1. Especifica as características peculiares do Renacemento español en comparación co italiano.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.4.2. Describe a evolución da arquitectura renacentista española.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.4.3. Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			HAB3.4.4. Explica as características da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
d e m n	B3.5. Comentario de obras de arte española do Renacemento.	B3.5. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.5.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.5.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.5.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B3.6. Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.	B3.6. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.6.1. Explica as características esenciais do Barroco.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB3.6.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.3. Compara a arquitectura barroca coa renacentista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.4. Explica as características xerais do urbanismo barroco.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB3.6.5. Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.6. Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			HAB3.6.7. Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.8. Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenga e holandesa.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B3.7. Función social da arte no Barroco.	B3.7. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.7.1. Describe o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
d e m n	B3.8. Comentario de obras de arte: arte do Barroco.	B3.8. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Barroco, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.8.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.8.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.8.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccia); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B3.9. Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. Imaxinaria barroca. Achega da	B3.9. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.9.1. Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.9.2. Explica as características da imaxinaria barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
	pintura española: grandes figuras do Século de Ouro.		HAB3.9.3. Explica as características xerais da pintura española do século XVII.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB3.9.4. Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
d e m n	B3.10. Comentario de obras de arte: arte española do Barroco.	B3.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Barroco, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.10.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández; "Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla", "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a cabalo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B3.11. Século XVIII. Mantemento do Barroco. Refinamento o rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.	B3.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do século XVIII, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB3.11.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSC
			HAB3.11.2. Compara o Barroco tardío e o Rococó, e especifica a diferente concepción da vida e a arte que encerran.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSC
			HAB3.11.3. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			HAB3.11.4. Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.11.5. Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.11.6. Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.11.7. Explica a figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinaria relixiosa española en madeira policromada.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
d e m n p	B3.12. Comentario de obras de arte: arte do século XVIII.	B3.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do século XVIII, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB3.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
d e g m n	B3.13. Traballo de investigación en historia da arte.	B3.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B3.14. Conservación do patrimonio: arte moderna.	B3.14. Respetar as creacións da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB3.14.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSIEE

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
	Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación					
n	B4.1. A figura de Goya.	B4.1. Analizar a obra de Goya e identificar nela os trazos propios das correntes da súa época e os que anticipan diversas vangardas posteriores.	HAB4.1.1. Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Bordeos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB4.1.2. Compara a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
d e m n	B4.2. Comentario de obras de arte: Goya.	B4.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas de Goya, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808", desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra", "Saturno devorando un fillo" e "A leiteira de Bordeos".	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B4.3. A Revolución Industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. Nacemento do urbanismo moderno.	B4.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.3.1. Describe as características e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSC CMCCT
			HAB4.3.2. Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB4.3.3. Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB4.3.4. Explica as características do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB4.3.5. Explica as características e principais tendencias da arquitectura modernista.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB4.3.6. Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB4.3.7. Describe as características e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
d e m n	B4.4. Comentario de obras de arte: arquitectura do século XIX.	B4.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B4.5. Evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo e Simbolismo. Os postimpresionistas, xerme das vangardas pictóricas do século XX.	B4.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da pintura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.5.1. Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.2. Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.3. Explica o Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
			HAB4.5.4. Compara o Realismo co Romanticismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.5. Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB4.5.6. Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.7. Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B4.6. Función social da arte no século XIX.	B4.6. Explicar a evolución cara á independencia dos artistas respecto aos clientes, especificando o papel desempeñado polas academias, os salóns, as galerías privadas e os marchantes.	HAB4.6.1. Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Objec-tivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
d e m n	B4.7. Comentario de obras de arte: o século XIX.	B4.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da pintura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.7.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de Courbet; "O ángelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B4.8. Escultura: mantemento do clasicismo. Rodin.	B4.8. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da escultura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.8.1. Relaciona a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSC
			HAB4.8.2. Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
d e m n	B4.9. Comentario de obras de arte: século XIX.	B4.9. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da escultura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
d e g m n	B4.10. Traballo de investigación en historia da arte.	B4.10. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB4.10.1. Realiza un traballo de investigación sobre as exposicións universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			HAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CD CSIEE

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
h n p	B4.11. Conservación do patrimonio: arte do século XIX.	B4.11. Respeitar as creacións da arte do século XIX, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB4.11.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX						
n	B5.1. O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo.	B5.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das vangardas artísticas das artes plásticas na primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.1.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
			HAB5.1.2. Describe a orixe e as características do Fauvismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB5.1.3. Describe o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSC
			HAB5.1.4. Describe o ideario e os principios do futurismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB5.1.5. Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB5.1.6. Describe o proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distingue a vertente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB5.1.7. Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
			HAB5.1.8. Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB5.1.9. Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
			HAB5.1.10. Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n e	B5.2. Comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade do século XX.	B5.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da plástica da primeira metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB5.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerge", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da memoria", de Dalí.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB5.2.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B5.3. Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.	B5.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura da primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.3.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB5.3.2. Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
en	B5.4. Comentario de obras de arte: arquitectura da primeira metade do século XX.	B5.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura da primeira metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB5.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau (Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Savoia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
de g m n	B5.5. Traballo de investigación en Historia da Arte.	B5.5. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías.	HAB5.5.1. Realiza un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españoles Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC).	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CD CSIEE
d h m n p	B5.6. Conservación do patrimonio: arte do século XX.	B5.6. Respetar as manifestacións da arte da primeira metade do século XX, valorando a súa importancia como expresión da profunda renovación da linguaxe artística na que se sustenta a liberdade creativa actual.	HAB5.6.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 6. A universalización da arte desde a segunda metade do século XX						
n	B6.1. Predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: High Tech, arquitectura Posmoderna e Deconstrución.	B6.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura desde a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual.	HAB6.1.1. Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
			HAB6.1.2. Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB6.1.3. Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
d e m n	B6.2. Comentario de obras de arte: arquitectura desde a segunda metade do século XX.	B6.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B6.3. Artes plásticas: das segundas vangardas á posmodernidade.	B6.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas desde a segunda metade do século XX, no marco das novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan o mundo actual.	HAB6.3.1. Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB6.3.2. Explica a abstracción postpictórica.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB6.3.3. Explica o Minimalismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB6.3.4. Explica a arte cinética e a Op-Art.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB6.3.5. Explica a arte conceptual.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB6.3.6. Explica a Arte Povera.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB6.3.7. Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
			HAB6.3.8. Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
			HAB6.3.9. Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
d e m n	B6.4. Comentario de obras de arte: a arte desde a segunda metade do século XX.	B6.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.4.1. Identifica o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analiza e comenta as seguintes obras: "Pintura"(Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe"(serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra"(estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA
n	B6.5. Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo e cómic. Combinación de linguaxes expresivas.	B6.5. Explicar o desenvolvemento e a extensión dos novos sistemas visuais, como a fotografía, o cine, a televisión, o cartelismo ou o cómic, especificando o modo en que combinan diversas linguaxes expresivas.	HAB6.5.1. Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL
i n	B6.6. Impacto das novas tecnoloxías na difusión e na creación artística.	B6.6. Describir as posibilidades que abriron as novas tecnoloxías, e explicar os seus efectos tanto para a creación artística como para a difusión da arte.	HAB6.6.1. Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CMCCT CD
n	B6.7. Arte e cultura visual de masas.	B6.7. Identificar a presenza da arte na vida cotiá, e distinguir os ámbitos en que se manifesta.	HAB6.7.1. Define o concepto de cultura visual de masas, e describe os seus trazos esenciais.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
			HAB6.7.2. Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CSC
h n	B6.8. O patrimonio artístico	B6.8. Respectar as manifestacións da arte de todos os tempos,	HAB6.8.1. Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL

	Historia da Arte. 2º de bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe			Competencias clave
p	como riqueza cultural. A preocupación pola súa conservación. A UNESCO.	valorándoas como patrimonio cultural herdado que se debe conservar e transmitir ás xeracións futuras, e explicar que é o Patrimonio Mundial da UNESCO, así como a súa orixe e a súa finalidade.	HAB6.8.2. Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL CAA CD CSIEE
	Bloque 7. O vocabulario artístico					
e n	B7.1. Vocabulario artístico.	B7.1. Utilizar a terminoloxía específica da arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os elementos e as técnicas principais.	HAB7.1.1. Utiliza con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.	50%	Proba oral ou escrita Traballo do alumnado	CCEC CCL

3.8.2 Temporalización

- 1ª avaliación: Bloque 1 (Raíces da arte europea: o legado clásico. Grecia e Roma), Bloque 2 (Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval. Arte bizantina. Arte prerrománica. Arte gótica).
- 2ª avaliación: Bloque 3 (Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno. Renacemento e Barroco.?).
- 3ª avaliación: Bloque 4 (O século XIX: a arte nun mundo en transformación. Goya. O Impresionismo e o Postimpresionismo), Bloque 5 (A ruptura coa tradición: a arte na primeira metade do século XX. As Vangardas: Fauvismo, Expresionismo, Cubismo, Neoplasticismo, Dadismo, Surrealismo. O Movemento Moderno de Arquitectura), Bloque 6 (A universalización da arte desde a segunda metade do século XX. Expresionismo abstracto. Informalismo. Arte conceptual y Minimalismo. Pos Art. Performances).

En total imos estudar, segundo a proposta da CIUG para a preparación de ABAU: 26 obras de arte antiga e medieval no primeiro trimestre, 38 obras de arte moderna no segundo trimestre e, por último, 42 obras de arte contemporánea no terceiro trimestre

Consideramos esta distribución bastante equilibrada, pois no primeiro trimestre imos ver obras de estilos moi distintos que se estenden ao longo dun período histórico bastante extenso, no segunda abordaremos o mundo moderno, a súa vez tamén denso en obras e contido, e para rematar veremos un maior número de obras de arte contemporánea que, nembargantes, concéntrase no tempo e correspondena unha mesma época.

As principais novidades en relación ao curso pasado serían: a recuperación da arte prerrománica e de determinadas obras de arte moderna e contemporánea, xunto coa significativa incorporación de obras de artistas *mulleres*, antes ausentes do temario. Concretamente, estudiaremos a artista barroca Artemisia Gentilleschi e ás pintoras doséculo XX: Frida Khalo e Maruja Mallo, así coma as artistas contemporáneas Marina Abramovic, Cindy Sherman e Louis Bourgeois.

3.8.3 Metodoloxía

Os criterios metodolóxicos que se empregarán serán os seguintes:

- Partida das capacidades do alumnado.
- Facilitación da autonomía e os instrumentos que permitan ao alumnado aprender por si propio empregando distintas estratexias.
- Motivar ao alumnado procurando espertar o seu interese pola materia, pola aprendizaxe, estimulando os procesos de ensino-aprendizaxe.
- Fomentar a participación do alumnado na dinámica da aula, tanto na súa implicación individual como formando parte do colectivo (actitude colaborativa).
- Formular de xeito claro os contidos, estratexias, métodos e obxectivos de cada contido, criterio de avaliación e estándares de aprendizaxe.
- Estimular o rigor e a claridade no desenvolvemento das actividades e tarefas.
- Utilización, na medida do posible dos medios TIC con que conta o centro e o alumnado, facilitando o seu uso.

3.8.4 Materiais e recursos didácticos

Recoméndase o libro de texto tanto en versión castelá como galega: Triadó Tur, J. R. et al. (2016): Historia del Arte. Editorial Vicens Vives. 978-84-682-3580-9; ou Historia da Arte. Editorial Vicens Vives. 978-84-682-3638-4.

A profesora proverá o material necesario para a adquisición dos coñecementos, polo que non é obrigatorio.

Existen dous exemplares na Biblioteca do Centro (un castelán e outro en gaglego) a disposición do alumnado.

3.8.5 Avaliación e cualificación

Os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación, son coherentes cos principios comúns especificados no apartado, *avaliación, cualificación e promoción do alumnado*. Neste apartado trataremos unicamente aqueles aspectos que son específicos desta materia

3.8.5.1 Instrumentos de avaliación

- **Probas escritas.** Realizarase polo menos un exame cada trimestre seguindo o modelo de ABAU, pero coas modificacións que a profesora considere oportunas desde o punto de vista pedagóxico.
- **Traballo e participación:** Realizaranse exercicios-comentarios, exercicios de vocabulario e terase en conta a participación cotiá na aula.
- **Probas de recuperación:** A profesora poderá realizar unha recuperación da materia suspensa na primeira e segunda avaliacións a aqueles alumnos/as suspensos, no inicio da avaliación seguinte.
- **Recuperación final ordinaria:** Será realizada á final da terceira avaliación **polo** alumnado que non acadara un 5 de media entre as tres avaliacións. A recuperación consistirá nunha proba escrita sobre os contidos das avaliacións que cada alumno e alumna teña suspensas.
- **Probas opcionais:** Os alumnos e alumnas que teñan intención de presentarse á ABAU poderán realizar probas trimestrais, cuadrimestrais ou con bloque de temas ao longo do curso.

3.8.5.2 Criterios de cualificación

- **Nota mínima necesaria nos exames para non ter que repetir a proba:** Non se exixirá puntuación mínima para non ter que repetir unha proba non superada, senón que se fará media con todas as puntuacións do alumnado.
- **Porcentaxes nos que se divide a cualificación global:** A cualificación global de cada avaliación divídese nas seguintes porcentaxes: resultado dos exames escritos, 90% da puntuación total, e traballo e participación cotiá, 10% da puntuación total.
- **Probas opcionais:** As probas opcionais non obrigatorias non baixan nota senón que só a suben e poderán facelo ata un máximo de 2 puntos.
- **Cualificación final:** A cualificación final obterase da suma da cualificación global de cada avaliación (segundo as porcentaxes explicadas anteriormente) e a división desta cifra entre tres (correspondentes ás tres avaliación do curso escolar), pero non se corresponderá necesariamente coa media aritmética das cualificacións parciais, senón que a profesora valorará a evolución do alumno/a o longo do curso.
- **Recuperación dentro da recuperación da avaliación ordinaria:** A cualificación final da recuperación obterase de facer media entre a nota obtida na proba de recuperación e as restantes notas do curso.

3.8.6 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividad lectiva non presencial e semipresencial

Ver apartado 2.9.

3.8.7 Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC

Ver apartados 2.15 e 2.16.

3.8.8 Actividades complementarias e extraescolares

Poderanse realizar saídas do centro, sempre que a situación pandémica o permita, tanto para coñecer in situ obras da nosa contorna (visita á Santiago de Compostela, por exemplo), coma para coñecer monumentos e visitar Museos doutros lugares (Posibles visitas a Madrid, Roma ou París). Neste segundo

caso, a viaxe realizaríase no primeiro trimestre ou a principios do segundo, co fin de interferir o menos posible co ritmo usual do curso.

3.9 2º Bacharelato: Xeografía

Esta materia desenvolverase segundo o estipulado no Decreto 86/2015 e será impartida pola profesora Mª Isabel Cobas Fernández.

Dado que o alumnado terá que realizar un exame externo da materia ao final de curso dentro da Avaliación de Bacharelato para o Acceso á Universidade (ABAU), é inevitable que o deseño da programación da materia se vexa fortemente influído polas directrices publicadas polo grupo de traballo de Xeografía da Comisión Interuniversitaria de Galicia (CIUG) para ditas probas (ver ciug.gal/grupos/xeografia.php).

Polo de agora non foron publicadas aínda as indicacións da CIUG con respecto ao exame da ABAU 2021-2022. A programación será modificada, se for preciso, coas consignas que se reciban ao respecto ao longo do curso.

3.9.1 Contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, obxectivos e instrumentos de avaliación

No decreto 86/2015 especificáanse os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias chave. Na táboa a seguir recollemos esa información e engadimos o grao mínimo de consecución e os instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe.

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
Bloque 1. A xeografía e o estudo do espazo xeográfico						
de g i l	B1.1. Concepto de xeografía. Métodos e ferramentas propias da disciplina.	B1.1. Recoñecer a peculiaridade do coñecemento xeográfico utilizando as súas ferramentas de análise e os seus procedementos.	XHB1.1.1. Describe a finalidade do estudo da xeografía, e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos.	50%	Coñecemento transversal na pregunta práctica do exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
degi	B1.2. Características do espazo xeográfico. Concepto de paisaxe como resultado da interacción entre factores naturais e culturais. Desenvolvemento sustentable.	B1.2. Identificar o espazo xeográfico como tal nas súas diversas ocupacións, entendéndoo como centro de relacións humanas e sociais.	XHB1.2.1. Identifica as paisaxes xeográficas.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL
			XHB1.2.2. Enumera e describe as características das paisaxes xeográficas.	50%	Exame e observación na aula	CMCCT CAA
dgil	B1.3. Representación gráfica do espazo xeográfico a distintas escalas.	B1.3. Distinguir e analizar os tipos de planos e mapas con diferentes escalas, identificándoos como ferramentas de representación do espazo xeográfico	XHB1.3.1. Utiliza adecuadamente as ferramentas características da ciencia xeográfica.	50%	Coñecemento transversal na pregunta práctica do exame e participación na aula.	CMCCT CAA CD
dgi	B1.4. Planos e mapas: compoñentes e análise. O mapa topográfico nacional a escala 1:50.000.	B1.4. Analizar e comentar o mapa topográfico nacional E: 1/50.000.	XHB1.4.1. Extrae información do mapa topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CD
			XHB1.4.2. Extrae a información de mapas e planos de diferentes escalas.	50%	Coñecemento transversal na pregunta práctica do exame e participación na aula.	CMCCT CD
degi	B1.5. Técnicas cartográficas.	B1.5. Deseñar e comparar mapas sobre espazos xeográficos próximos utilizando os procedementos característicos.	XHB1.5.1. Identifica nunha paisaxe as diferenzas entre paisaxe natural e cultural.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
degi	B1.6. Obtención e interpretación da información cartográfica. Imaxes de satélite.	B1.6. Procurar, seleccionar e elaborar información de contido xeográfico obtida de fontes diversas, e presentala de xeito adecuado.	XHB1.6.1. Analiza e extrae conclusións da observación dun plano e dun mapa, comentando as características do espazo xeográfico.	50%	Coñecemento transversal na pregunta práctica do exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 2. O relevo español: a súa diversidade xeomorfolóxica						
degi	B2.1. España e a súa singularidade xeográfica: unidade e diversidade.	B2.1. Distinguir as singularidades do espazo xeográfico español establecendo os aspectos que lle confiren unidade e os elementos que ocasionan diversidade.	XHB2.1.1. Debuxa e sinala sobre un mapa físico de España as unidades do relevo español, comentando as súas características.	50%	Exame	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
d e g i l	B2.2. Relevo español: diversidade xeomorfolóxica. Localización dos principais accidentes xeográficos.	B2.2. Describir os trazos do relevo español, situando e analizando as súas unidades de relevo.	XHB2.2.1. Identifica e representa nun mapa os elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.	50%	Exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B2.3. Evolución xeolóxica do territorio español como conformadora das diferentes morfoestruturas.	B2.3. Definir o territorio español subliñando as diferenzas das unidades morfoestruturais.	XHB2.3.1. Enumera e describe os principais trazos do relevo de España.	50%	Coñecemento transversal na pregunta práctica do exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL
d e g i l	B2.4. Litoloxía peninsular e insular e formas de modelaxe.	B2.4. Diferenciar a litoloxía de España, incidindo nas súas características e na modelaxe.	XHB2.4.1. Clasifica as unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.	50%	Coñecemento transversal na pregunta práctica do exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL
d e g i l	B2.5. Identificación das unidades do relevo español peninsular e insular, e os trazos de cada unha.	B2.5. Utilizar correctamente o vocabulario específico da xeomorfoloxía.	XHB2.5.1. Describe sumariamente nun mapa a evolución xeolóxica e a conformación do territorio español.	50%	Exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B2.6. Corte topográfico: realización e análise.	B2.6. Procurar e seleccionar información do relevo obtido de fontes diversas (bibliográficas, cartográficas, internet ou traballos de campo), e presentala de xeito adecuado sinalando os condicionamentos que o relevo pode impor.	XHB2.6.1. Realiza un corte topográfico e explica o relevo que reflicte.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B2.7. Concepto de solo. Os solos en España: variedade edáfica e as súas características.	B2.7. Identificar as características edáficas dos solos.	XHB2.7.1. Enumera e describe os elementos constitutivos dos tipos de solo de España.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL
			XHB2.7.2. Localiza nun mapa de España os tipos de solos peninsulares e insulares.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 3. A diversidade climática e a vexetación						

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
d g i l	B3.1. Clima e tempo atmosférico. Factores xeográficos, dinámica atmosférica e elementos do clima.	B3.1. Sinalar nun mapa de España os dominios climáticos.	XHB3.1.1. Localiza os climas nun mapa de España.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CA CD
d e g i l	B3.2. Dominios climáticos españois: as súas características e representación en climogramas.	B3.2. Distinguir os climas en España e comentar as súas características, sinalando os factores e os elementos que os compoñen, para diferenciais.	XHB3.2.1. Describe e compara os climas en España, enumerando os factores e os elementos característicos.	50%	Exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B3.3. Dominios climáticos españois: factores limitantes.	B3.3. Distinguir os climas en España e a súa representación en climogramas.	XHB3.3.1. Representa e comenta climogramas específicos de cada clima.	50%	Exame, actividade e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B3.4. Variabilidade climática. Temperatura e precipitación.	B3.4. Comentar a información climatolóxica que se deduce utilizando mapas de temperaturas ou precipitacións de España.	XHB3.4.1. Comenta as características dos climas españois a partir dos seus climogramas representativos.	50%	Exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B3.5. Situacións sinópticas e tipos de tempo atmosférico en España.	B3.5. Analizar os tipos de tempo atmosférico en España utilizando os mapas de superficie e de altura.	XHB3.5.1. Enumera os trazos dos tipos de tempo atmosférico reflectidos nas estacións climatolóxicas.	50%	Exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB3.5.2. Identifica e interpreta nun mapa do tempo os elementos que explican os tipos de tempo atmosférico.	50%	Exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B3.6. Mapas do tempo, altura e superficie: análise e interpretación.	B3.6. Interpretar un mapa do tempo aplicando as características dos tipos de tempo peninsulares ou insulares.	XB33.6.1. Comenta un mapa do tempo de España distinguindo os elementos que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente.	50%	Exame, actividade e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
degipl	B3.7. Escenarios de cambio climático en diferentes dominios do territorio peninsular e insular.	B3.7. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á diversidade climática de España utilizando as fontes dispoñibles, tanto de internet como de medios de comunicación social, ou bibliografía.	XHB3.7.1. Analiza como afecta a España o cambio climático.	50%	Exame, actividades e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB3.7.2. Extrae conclusións ambientais, utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD
dgil	B3.8. Factores xeográficos e características da vexetación. Rexións bioxeográficas.	B3.8. Identificar as rexións vexetais.	XHB3.8.1. Identifica nun mapa os dominios vexetais, e describe e comenta as súas características.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
degipl	B3.9. Formacións vexetais españolas e a súa distribución. Análise de cliseres de vexetación.	B3.9. Diferenciar razoadamente as formacións vexetais españolas.	XHB3.9.1. Ante unha paisaxe natural, identifica as formacións vexetais que aparezan.	50%	Actividade na aula	CMCCT CA CD
			XHB3.9.2. Analiza razoadamente unha cliserie.	50%	Exame, actividades e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 4. A hidrografía						
degipl	B4.1. Diversidade hídrica da península e das illas. Principais elementos hídricos nas paisaxes.	B4.1. Explicar a diversidade hídrica da Península Ibérica e nas illas, enumerando e localizando os tipos de elementos hídricos que se poden percibir coa observación da paisaxe.	XHB4.1.1. Explica a diversidade hídrica en España.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
degipl	B4.2. Vertentes hidrográficas. Principais cuncas fluviais peninsulares.	B4.2. Describir as cuncas fluviais españolas situándoas nun mapa e enumerando as súas características.	XHB4.2.1. Localiza nun mapa de España as principais cuncas fluviais.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
degipl	B4.3. Réximes fluviais predominantes.	B4.3. Identificar os réximes fluviais máis característicos.	XHB4.3.1. Relaciona os réximes hídricos dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
d e g i l	B4.4. Zonas húmidas en España.	B4.4. Enumerar as zonas húmidas de España, localizalas nun mapa e comentar as súas características.	XHB4.4.1. Localiza nun mapa as zonas húmidas españolas, e debate un aspecto de actualidade sobre este tema.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B4.5. Aproveitamento dos recursos hídricos: incidencia da seca e das chuvias torrenciais.	B4.5. Analizar o aproveitamento dos recursos hídricos en España, incluíndo as características de seca e das chuvias torrenciais do clima.	XHB4.5.1. Sitúa nun mapa da rede hidrográfica española os grandes encoros, e deduce consecuencias, analizando tamén as características climáticas.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB4.5.2. Analiza e comenta gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da Península Ibérica, e saca conclusións.	50%	Exame, actividade e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B4.6. Augas subterráneas.	B4.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á hidroloxía española, incidindo na explotación das augas subterráneas, utilizando distintas fontes de información.	XHB4.6.1. Selecciona imaxes e novas xornalísticas que reflictan a desigualdade hídrica española e a súa interacción coas actividades humanas.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 5. As paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade						
d e g i l	B5.1. Paisaxes naturais españolas.	B5.1. Describir e reflectir nun mapa as paisaxes naturais españolas, identificando os seus trazos.	XHB5.1.1. Distingue as características dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB5.1.2. Localiza no mapa as paisaxes naturais españolas e identifica as súas características.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CSC
d e g i	B5.2. Influencia do medio na actividade humana. Políticas favorecedoras do patrimonio natural.	B5.2. Relacionar o medio natural coa actividade humana, describindo casos de modificación do medio polo ser humano.	XHB5.2.1. Identifica e formula os problemas suscitados pola interacción entre persoa e natureza sobre as paisaxes.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CSC

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
l p			XHB5.2.2. Analiza algún elemento lexislador correctivo da acción humana sobre a natureza.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CSC
d e g i l p	B5.3. Os medios humanizados e a súa interacción no espazo xeográfico. Paisaxes culturais.	B5.3. Describir os espazos humanizados e enumerar os seus elementos constitutivos.	XHB5.3.1. Diferencia as paisaxes humanizadas das naturais.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL
d e g i l p	B5.4. Aproveitamento sustentable do medio físico.	B5.4. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ás paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como en bibliografía ou medios de comunicación social.	XHB5.4.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia do medio na actividade humana.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB5.4.2. Selecciona e analiza a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia das persoas sobre o medio.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB5.4.3. Obtén e analiza a información que apareza nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B5.5. Variedades de paisaxes naturais.	B5.5. Comparar imaxes das variedades de paisaxes naturais.	XHB5.5.1. Diferencia as paisaxes naturais españolas a partir de fontes gráficas e comenta imaxes representativas de cada unha das variedades de paisaxes naturais localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 6. A poboación española						

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
d g i l	B6.1. Fontes para o estudo da poboación. Procedementos de análise en demografía.	B6.1. Identificar as fontes para o estudo da poboación establecendo os procedementos que permiten estudar casos concretos.	XHB6.1.1. Utiliza as ferramentas de estudo da poboación.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CD
d e g i l	B6.2. Evolución histórica.	B6.2. Comentar gráficos e taxas que amosen a evolución da poboación española.	XHB6.2.1. Comenta a pirámide actual de poboación española e compáraa con algunha dun período anterior ou de previsións futuras.	50%	Exame, actividade e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB6.2.2. Distingue as pirámides de poboación na súa evolución histórica.	50%	Exame, actividades e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B6.3. Movementos naturais de poboación.	B6.3. Caracterizar a poboación española identificando os movementos naturais.	XHB6.3.1. Aplica a teoría da transición demográfica ao caso español.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB6.3.2. Elixo datos e taxas demográficas que amosen a configuración da poboación dun territorio.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B6.4. Distribución territorial da poboación.	B6.4. Diferenciar a densidade de poboación no espazo peninsular e insular, explicando a distribución de poboación.	XHB6.4.1. Comenta o mapa da densidade de poboación actual en España.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B6.5. Migracións.	B6.5. Explicar a distribución da poboación española identificando as migracións.	XHB6.5.1. Explica os procesos migratorios antigos que afectan a España.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB6.5.2. Identifica e analiza as migracións recentes.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
			XHB6.5.3. Explica as relacións entre comunidades autónomas en relación coas migracións interiores.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B6.6. Mapa da distribución da poboación española.	B6.6. Analizar a poboación das comunidades autónomas, definindo a súa evolución e a problemática de cada unha.	XHB6.6.1. Compara e comenta a poboación das rexións que medran e as que diminúen a súa poboación.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B6.7. Mapa de densidade da poboación española.	B6.7. Comentar un mapa da densidade de poboación de España, analizando a súa estrutura.	XHB6.7.1. Analiza un gráfico da estrutura da poboación española.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B6.8. Conformación do espazo demográfico actual. Definición e cálculo de taxas demográficas.	B6.8. Analizar as pirámides de poboación das comunidades autónomas, incidindo no caso galego, e comentar as súas peculiaridades.	XHB6.8.1. Resolve problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación.	50%	Exame, actividade e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B6.9. Diversidades rexionais. Estrutura, problemática actual e posibilidades de futuro da poboación española. Realidade demográfica galega.	B6.9. Explicar as perspectivas de poboación española e a ordenación do territorio.	XHB6.9.1. Selecciona e analiza información sobre as perspectivas de futuro da poboación española.	50%	Exame, actividade e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B6.10. Ordenación do territorio. Peso do factor demográfico.	B6.10. Obter e seleccionar información de contido demográfico utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como noutras fontes de información.	XHB6.10.1. Presenta e defende información sobre a poboación española salientando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou en exposicións en directo.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 7. O espazo rural e as actividades do sector primario						

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
de g i l	B7.1. Peso das actividades agropecuarias, forestais e pesqueiras no PIB. Poboación activa.	B7.1. Describir as actividades agropecuarias e forestais, especificando as características de España.	XHB7.1.1. Identifica as actividades agropecuarias e forestais.	50%	Exame e participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB7.1.2. Diferencia as actividades do sector primario doutras actividades económicas.	50%	Exame e participación na aula	CCL CAA CD
de g i l p	B7.2. Aspectos naturais e históricos que explican os factores agrarios.	B7.2. Distinguir as paisaxes agrarias, a súa morfoloxía e as súas estruturas, establecendo as súas características.	XHB7.2.1. Sitúa nun mapa a distribución dos principais aproveitamentos agrarios.	50%	Participación na aula.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB7.2.2. Achega os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas.	50%	Participación na aula	CAA CCL
de g i l p	B7.3. Elementos que conforman as paisaxes agrarias. Paisaxes agrarias de España: características.	B7.3. Analizar adecuadamente unha paisaxe rural distinguindo o terreo de labor, os bosques e o hábitat.	XHB7.3.1. Selecciona e comenta imaxes que poñen de manifesto as características das paisaxes agrarias españolas.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
de g i l p	B7.4. Estrutura da propiedade e tenencia da terra.	B7.4. Comprender a evolución da estrutura da propiedade e identificar formas de tenza da terra.	XHB7.4.1. Define historicamente, de forma sumaria, a estrutura da propiedade	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
de g i l p	B7.5. Explotacións agrarias: características. Tipos de agricultura: coexistencia de formas avanzadas e tradicionais. Transformacións agroindustriais.	B7.5. Explicar o sector agrario español tendo en conta as súas estruturas da propiedade e as características das súas explotacións.	XHB7.5.1. Identifica e analiza as características das paisaxes agrarias españolas.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
degipl	B7.6. Políticas de reforma agraria. Situación española do sector no contexto da Unión Europea. Política Agraria Común (PAC).	B7.6. Explicar a situación do sector agrario español tendo en conta o contexto europeo e as políticas da Unión Europea.	XHB7.6.1. Achega datos ou gráficos de aspectos estruturais que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB7.6.2. Comenta textos xornalísticos que expliquen a situación española na PAC.	50%	Participación na aula	CCL CAA
degipl	B7.7. Actividade pesqueira: localización, características e problemas. Análise dos aspectos físicos e humanos que conforman o espazo pesqueiro. Caso galego.	B7.7. Analizar a actividade pesqueira, e definir as súas características e os seus problemas.	XHB7.7.1. Establece as características e as peculiaridades da actividade pesqueira española e galega.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB7.7.2. Selecciona e analiza novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros e identifica a súa orixe.	50%	Participación na aula	CCL CAA
degipl	B7.8. Silvicultura: características e desenvolvemento no territorio.	B7.8. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo rural, silvícola ou pesqueiro, utilizando fontes dispoñibles en internet, en medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB7.8.1. Confecciona gráficos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeirias, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 8. As fontes de enerxía e o espazo industrial						
degipl	B8.1. Proceso de industrialización español: características e breve evolución histórica.	B8.1. Analizar o proceso de industrialización español establecendo as características históricas que conducen á situación actual.	XHB8.1.1. Selecciona e analiza información sobre os problemas e a configuración da industria española.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB8.1.2. Establece un eixe cronolóxico para explicar a evolución histórica da industrialización española.	50%	Actividade na aula	CCL CAA CMCCT
			XHB8.1.3. Selecciona e analiza imaxes que amosen a evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto.	50%	Exame e participación na aula	CCL CAA CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
d e g i l	B8.2. Localización das fontes de enerxía en España.	B8.2. Relacionar as fontes de enerxía e a industrialización, e describir as súas consecuencias en España.	XHB8.2.1. Relaciona o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias primas en España.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CDC
d e g i l	B8.3. Achea ao PIB da industria. Poboación activa. Deficiencias e problemas do sector industrial español.	B8.3. Coñecer os factores da industria en España.	XHB8.3.1. Enumera as características da industria española e as súas diferenzas rexionais.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB8.3.2. Confecciona e analiza gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B8.4. Elementos das paisaxes industriais. Tipoloxías de paisaxes.	B8.4. Identificar e comentar os elementos dunha paisaxe industrial dada.	XHB8.4.1. Analiza e comenta paisaxes de espazos industriais.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B8.5. Rexións industriais e eixes de desenvolvemento de España: importancia das políticas territoriais no sector. Planificación e perspectivas de futuro.	B8.5. Describir os eixes de desenvolvemento industrial sobre un mapa, establecendo as súas características e as posibilidades de rexeneración e cambio no futuro.	XHB8.5.1. Sinala nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os sectores industriais.	50%	Participación na aula	CCL CD CAA
			XHB8.5.2. Localiza e describe as rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial.	50%	Participación na aula	CCL CAA CD
			XHB8.5.3. Describe os eixes ou focos de desenvolvemento industrial, e as súas perspectivas de futuro.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
d e g i l	B8.6. Influencia da política da Unión Europea na configuración da industria española.	B8.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo industrial español e a influencia nel da política industrial europea, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet, como na bibliografía ou nos medios de comunicación.	XHB8.6.1. Describe as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 9. O sector servizos						
d e g i l	B9.1. Terciarización da economía española: influencia no PIB. Poboación activa do sector terciario.	B9.1. Analizar a terciarización da economía española establecendo as súas características e a influencia no produto interior bruto, e utilizar correctamente a terminoloxía do sector servizos.	XHB9.1.1. Identifica as características do sector terciario español.	50%	Actividade e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B9.2. Análise dos servizos e distribución no territorio.	B9.2. Identificar a presenza dos servizos no territorio, analizando a súa distribución e o impacto no medio.	XHB9.2.1. Explica a incidencia do sector servizos para a economía española.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B9.3. Sistema de transportes en España. Impacto das infraestruturas sobre o espazo xeográfico.	B9.3. Explicar o sistema de transporte en España, distinguindo a articulación territorial que configura.	XHB9.3.1. Describe como se articulan os medios de comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB9.3.2. Comenta sobre un mapa de transportes a transcendencia que este sector ten para articular o territorio.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB9.3.3. Describe e analiza mapas que reflectan un sistema de transporte determinado.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
			XHB9.3.4. Distingue nun mapa os principais nodos de transporte español.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB9.3.5. Resolve problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B9.4. Desenvolvemento comercial: características, evolución e distribución territorial.	B9.4. Describir o desenvolvemento comercial e a ocupación territorial que impón, e establecer as súas características.	XHB9.4.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento comercial.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B9.5. Espazos turísticos: características e evolución.	B9.5. Localizar nun mapa os espazos turísticos, e enumerar as súas características e as desigualdades rexionais.	XHB9.5.1. Analiza e explica as desigualdades do espazo turístico.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B9.6. Outras actividades terciarias: sanidade, educación, finanzas e servizos públicos.	B9.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á actividade ou ao espazo do sector servizos español, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como na bibliografía ou nos medios de comunicación social.	XHB9.6.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento turístico español.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
XHB9.6.2. Explica como articulan o territorio outras actividades terciarias.			50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD	
XHB9.6.3. Analiza e comenta imaxes do espazo destinado a transportes, comercial ou outras actividades do sector servizos.			50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD	

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
d e g i l	B9.7. Transformacións das paisaxes nas zonas turísticas. Caso do litoral.	B9.7. Identificar e comentar unha paisaxe transformado por unha importante zona turística.	XHB9.7.1. Confecciona esquemas para analizar a influencia do sector servizos na economía e no emprego en España, a partir de imaxes que reflectan o seu impacto nunha paisaxe.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD CSC
Bloque 10. O espazo urbano						
d e g i l	B10.1. Concepto de cidade e a súa influencia na ordenación do territorio.	B10.1. Definir a cidade.	XHB10.1.1. Define cidade e achega exemplos.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL
d e g i l p	B10.2. Morfoloxía e estrutura urbanas. Análise socioeconómica e política a través do plano da cidade.	B10.2. Analizar e comentar planos de cidades, distinguindo os seus trazados.	XHB10.2.1. Analiza e explica o plano da cidade máis próxima ao lugar de residencia, ou a máis significativa.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B10.3. Planificacións urbanas. Instrumentos do planeamento.	B10.3. Identificar o proceso de urbanización e enumerar as súas características e as planificacións internas.	XHB10.3.1. Identifica as características do proceso de urbanización.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL
			XHB10.3.2. Explica e propón exemplos de procesos de planificación urbana.	50%	Actividade na aula	CAA CCL
d e g i l p	B10.4. Características do proceso de urbanización. Áreas de influencia.	B10.4. Analizar a morfoloxía e a estrutura urbana, e extraer conclusións da pegada da historia e a súa expansión espacial, reflexo da evolución económica e política da cidade.	XHB10.4.1. Sinala a influencia histórica no plano das cidades españolas.	50%	Exame e actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB10.4.2. Explica a morfoloxía urbana e sinala as partes dunha cidade sobre un plano desta.	50%	Exame e actividades na aula	CCL CD CAA
d e g i	B10.5. Características da paisaxe urbana.	B10.5. Analizar e comentar unha paisaxe urbana.	XHB10.5.1. Comenta unha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.	50%	Exame, actividade e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
l p			XHB10.5.2. Selecciona e analiza imaxes que expliquen a morfoloxía e a estrutura urbana dunha cidade coñecida.	50%	Actividade na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l p	B10.6. Usos do solo urbano. Ordenación territorial.	B10.6. Identificar o papel das cidades na ordenación do territorio.	XHB10.6.1. Explica a xerarquización urbana española.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL
d e g i l	B10.7. Rede urbana española. Características do proceso de crecemento espacial das cidades.	B10.7. Describir a rede urbana española e comentar as súas características.	XHB10.7.1. Describe e analiza as influencias mutuas entre a cidade e o espazo que a rodea.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL
d e g i l p	B10.8. Sistema urbano español: desenvolvemento sustentable. Cidades saudables. O territorio como recurso.	B10.8. Obter, seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ao espazo urbano español, utilizando fontes en que estea dispoñible, en internet, nos medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB10.8.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas que amosen a configuración e a problemática do sistema urbano español.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 11. Formas de organización territorial						
d e g i l p	B11.1. Organización territorial de España.	B11.1. Describir a organización territorial española analizando a estrutura local, autonómica e estatal.	XHB11.1.1. Localiza e explica nun mapa a organización territorial española, partindo do concello e da comunidade autónoma.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i	B11.2. Influencia da historia e da Constitución de 1978 no deseño territorial.	B11.2. Explicar a organización territorial española e establecer a influencia da historia e da Constitución de 1978, mediante o emprego de	XHB11.2.1. Explica a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
I		mapas históricos e actuais.	XHB11.2.2. Caracteriza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB11.2.3. Compara a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB11.2.4. Distingue e enumera as comunidades autónomas, as principais cidades en cada unha e os países fronteirizos de España.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
degipl	B11.3. Desequilibrios e contrastes territoriais.	B11.3. Analizar a organización territorial española e describir os desequilibrios e os contrastes territoriais, así como os mecanismos correctores.	XHB11.3.1. Enumera os desequilibrios e os contrastes territoriais existentes na organización territorial española.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL
degipl	B11.4. Comunidades Autónomas: políticas rexionais e de cohesión territorial. Comunidade Autónoma de Galicia.	B11.4. Describir a transcendencia das comunidades autónomas e definir as políticas territoriais que levan a cabo, incidindo no caso de Galicia.	XHB11.4.1. Explica as políticas territoriais que practican as comunidades autónomas en aspectos concretos.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL
degipl	B11.5. A cuestión territorial na España das autonomías.	B11.5. Obter, seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ás formas de organización territorial en España, utilizando fontes en que estea dispoñible en internet, nos medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB11.5.1. Distingue os símbolos que diferencian as comunidades autónomas.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL
			XHB11.5.2. Explica razoadamente os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.	50%	Participación na aula	CAA CCL
Bloque 12. España en Europa e no mundo						

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
de gi l	B12.1. España: situación xeográfica; posición e localización dos territorios que conforman a unidade e a diversidade política.	B12.1. Definir a situación xeográfica de España no mundo, establecendo a súa posición e localizando os seus territorios.	XHB12.1.1. Localiza nun mapa as grandes áreas xeoeconómicas e sinala aquelas coas que España ten máis relación.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB12.1.2. Identifica aspectos salientables de España na situación mundial.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
			XHB12.1.3. Localiza a situación española entre as grandes áreas xeoeconómicas mundiais.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
de gi l	B12.2. España en Europa. Estrutura territorial. Contrastes físicos e socioeconómicos de Europa.	B12.2. Describir o continente europeo distinguindo a súa estrutura territorial e os contrastes físicos e socioeconómicos.	XHB12.2.1. Explica a posición de España na Unión Europea.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL
de gi l	B12.3. Posición de España na Unión Europea. Políticas rexionais e de cohesión territorial.	B12.3. Identificar a posición de España na Unión Europea, enumerando as políticas rexionais e de cohesión territorial que se practican en Europa e que afectan a España.	XHB12.3.1. Extrae conclusións das medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL
			XHB12.3.2. Comenta novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na Unión Europea.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
de gi l	B12.4. España no mundo. Globalización e diversidade no mundo.	B12.4. Definir a globalización e explicar os seus trazos.	XHB12.4.1. Identifica e describe os trazos da globalización con exemplificacións que afectan a España.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CSC

Xeografía. 2º de bacharelato.						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Limiar mínimo	Instrumento de avaliación	Competencias clave
d e g i l	B12.5. Procesos de mundialización e desigualdades territoriais. Grandes eixes mundiais.	B12.5. Comparar os procesos de mundialización e diversidade territorial, resumindo as características de ambos.	XHB12.5.1. Confecciona cadros comparativos da aplicación a casos concretos dos conceptos de mundialización e de diversidade territorial.	50%	Participación na aula	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B12.6. Posición de España nas áreas socioeconómicas e xeopolíticas mundiais.	B12.6. Explicar as repercusións da inclusión de España en espazos socioeconómicos e xeopolíticos continentais e mundiais, utilizando fontes diversas baseadas en material bibliográfico ou en liña e en opinións expostas nos medios de comunicación social.	XHB12.6.1. Explica as repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.	50%	Exame e participación na aula	CMCCT CAA CCL CD

3.9.2 Temporalización

Os contidos da materia distribuiranse do seguinte xeito, tendo en conta os requerimentos do grupo de traballo de Xeografía da CIUG (12 bloques temáticos).

- 1ª avaliación: Bloque 1 (Introdución á Xeografía e aos documentos xeográficos), Bloques 2, 3, 4 e 5 (Xeografía Física).

Posibles datas de exame: 4 de novembro de 2021 e 2 de decembro de 2021.

- 2ª avaliación: Bloques 11 e 12 (Xeografía Política), Bloques 7, 8 e 9 (Xeografía económica).

Posibles datas de exame: 3 de febreiro de 2022 e 10 de marzo de 2022.

- 3ª avaliación: Bloque 6 (Demografía), Bloque 10 (Urbanismo), e conclusión do curso.

Posibles datas de exame: 7 de abril de 2022 e 5 de maio de 2022.

Recuperación ordinaria a fixar por xefatura de estudos.

3.9.3 Metodoloxía

A metodoloxía empregada nesta materia busca asegurar a continuidade da actividade de ensino-aprendizaxe nas diferentes modalidades (presencial, semipresencial e non presencial) co menor impacto para o alumnado.

Por esta razón, desde comezo de curso xa se empregarán as novas tecnoloxías como unha ferramenta do ensino presencial. Os alumnos e alumnas daranse de alta no **curso virtual de Xeografía de España** e no sistema de información **KaleidoScapes**, que son as ferramentas que se usarán en caso de ensino semipresencial e a distancia tanto para que o alumnado teña acceso aos contidos da materia como para que poidan facer as actividades e proxectos de investigación tanto individualmente como en grupo.

Estas dúas ferramentas inclúen **foros** de comunicación tanto individual como grupal, e ademais tamén se empregará de xeito regular o **correo electrónico** como medio de comunicación fóra da aula.

Familiarizarase ao alumnado coa metodoloxía de **Flipped classroom**, ou clase invertida, na cal o alumnado disporá dos contidos que se van traballar antes de que se impartan na aula. Deste xeito os alumnos e alumnas poden realizar unha primeira aproximación aos contidos, seleccionar aqueles aspectos que lle presenten máis dificultades e comunicalos á profesora e así centrar máis as explicacións nestes aspectos. Para cada tema realizarase un test de opcións múltiples para poder identificar as áreas nas que o alumnado ten máis dificultades e reforzaranse as explicacións destes aspectos na aula. Coa metodoloxía de Flipped classroom inténtase conseguir tres obxectivos: desenvolver a autonomía do alumnado, conseguir un aproveitamento máis efectivo do tempo común na aula e preparar ao alumnado para un posible ensino-aprendizaxe semipresencial ou non presencial de xeito que a transición se realice sen ningún atranco.

3.9.4 Materiais e recursos didácticos

Para esta materia usarase material de elaboración propia, material extraído de diferentes sitios web de información xeográfica, material información de novas xornalísticas e material proporcionado pola CIUG. Os recursos que se empregarán para traballar estes materiais son os seguintes:

- **Curso virtual:** No curso virtual de *Xeografía de España*, enmarcado na aula virtual do centro, os alumnos e alumnas teñen ao seu dispor toda a información relativa aos temas do currículo. Presentacións de powerpoint, documentos de word coas preguntas teóricas desenvolvidas, e vocabulario desenvolvido, información adicional en relación a cada un dos bloques de contidos.
- **Sistema de información KaleidoScapes:** Sistema de creación propia (xunto con César González, investigador do CSIC) que os alumnos e alumnas levan usando varios anos. Neste sistema realízanse as actividades, os traballos de investigación, os tests, os simulacros de exame e os exames reais en caso de necesidade.
- **Vídeo-clases e reunións a través da plataforma Cisco Webex Meetings:** No caso de ensino non presencial realizaranse as conexións no horario de clase marcado para o ensino presencial, non sendo que desde o centro ou a administración se indique outra cousa.
- **Correo electrónico:** Esta é unha ferramenta que se usa de xeito cotiá na materia na modalidade de ensino presencial. No caso de ensino non presencial, os luns de cada semana envíase un correo de saúdo e organización da semana, e mantérase unha comunicación fluída segundo as necesidades durante a semana.

3.9.5 Avaliación e cualificación

Os procedementos e instrumentos de avaliación, así como os criterios de cualificación, son coherentes cos principios comúns especificados no apartado, *avaliación, cualificación e promoción do alumnado*. Neste apartado trataremos unicamente aqueles aspectos que son específicos desta materia

3.9.5.1 Instrumentos de avaliación

Seguiranse os principios comúns establecidos polo departamento e tamén o sistema de cualificación de exames establecido polo grupo de traballo de Xeografía da CIUG.

- **Exames escritos:** Realizaranse dous exames escritos por avaliación. Os exames responderán ao modelo de exame das PAU, tanto na súa

configuración como na cualificación, mais na primeira e segunda avaliación poderanse introducir as modificacións necesarias desde o punto de vista pedagóxico para adaptalo ao desenvolvemento ordinario do curso de 2º de bacharelato.

Na terceira avaliación os exames seguirán o modelo de exame establecido pola ABAU para a convocatoria 2021-2022 sen incorporar ningunha modificación por parte do profesorado na súa estrutura nin sistema de cualificación, para que sirva de ensaio xeral ao alumnado antes de presentarse á ABAU.

A pregunta práctica do exame será eliminatoria de materia, mais a pregunta de vocabulario e a pregunta teórica avaliarán sempre toda a materia.

A valoración será de 1 a 10.

- **Traballo e participación:** Terase en conta a participación nas diferentes actividades propostas e a participación.
  - As actividades consisten en prácticas periódicas do exercicio práctico do exame de selectividade (por exemplo: comentario de mapa do tempo, comentario de climograma, comentario de cliserie, comentario de hidrograma, comentario de pirámide de poboación, comentario de plano urbano, etc.); realización de tests en relación cos bloques temáticos estudados, e pequenas actividades de investigación relacionadas cos contidos vistos en clase para axudar a consolidar o coñecemento. Estas actividades realizaranse na plataforma KaleidoScapes e puntuaranse de 1 a 10.
  - A participación deberá ser colaborativa e respectuosa cos compañeiros e compañeiras, atendendo ás competencias de aprender a aprender, competencias sociais e cívicas, e sentido de iniciativa e espírito emprendedor. A calidade da participación activa determinarase mediante a observación directa por parte da profesora (respostas ás preguntas e as actividades da materia propostas en clase, contribución activa ao desenvolvemento da clase, etc.).
- **Probos de recuperación:** Ao comezo da segunda e a terceira avaliación poderanse realizar exames de recuperación da primeira e segunda

avaliación respectivamente, seguindo o modelo de exame usado nas respectivas avaliacións.

- **Proba de recuperación final:** Será realizada ao final da terceira avaliación polo alumnado que non acadara un 5 de media entre as tres avaliacións e incorporará os contidos das avaliacións que teña suspensas. A recuperación consistirá nun exame seguindo o modelo de exame da ABAU introducindo as modificacións que se consideren necesarias por parte da profesora en función do modelo de exame usado ao longo do curso.

A valoración será de 1 a 10.

- **Avaliación extraordinaria:** Será realizada polo alumnado que non acadara o aprobado na convocatoria ordinaria. A proba incluírá toda a materia do curso e consistirá nun exame seguindo o modelo de exame da ABAU introducindo as modificacións que se consideren necesarias por parte da profesora en función do modelo de exame usado ao longo do curso. A valoración será de 1 a 10.

3.9.5.2 Criterios de cualificación

- **Nota mínima necesaria nos exames para non ter que repetir a proba:** Non se exixirá puntuación mínima para non ter que repetir unha proba non superada, senón que se fará media con todas as puntuacións do alumnado.
- **Porcentaxes nos que se divide a cualificación global:** A cualificación global de cada avaliación divídese nas seguintes porcentaxes: resultado dos exames escritos, 90% da puntuación total, e traballo e participación cotiá, 10% da puntuación total.
- **Recuperacións ao longo do curso:** A cualificación final obterase de facer media entre a nota obtida no exame de recuperación (90%) e a nota do bloque de traballo e participación (10%).
- **Cualificación final:** A cualificación final obterase da suma da cualificación global de cada avaliación (segundo as porcentaxes explicadas anteriormente) e a división desta cifra entre tres (correspondentes ás tres avaliación do curso escolar). A nota obtida pode aumentarse ata un 5% en casos excepcionais atendendo á progresión do alumnado ao longo do curso.

- **Recuperación final dentro da avaliación ordinaria:** A cualificación final obterase de facer media entre a nota do exame, que substituirá á nota do bloque de exame (90%) de cada avaliación recuperada, ou de todo o curso se se realizou un exame de todas as avaliacións, e a nota do bloque de traballo e participación (10%).

3.9.6 Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva non presencial e semipresencial

Como se sinalou no apartado de metodoloxía, desenvolverase unha metodoloxía modular que permite traballar nos tres escenarios de ensino-aprendizaxe.

- **Metodoloxía de traballo que se seguirá no caso do ensino semipresencial e a distancia:** Tal e como se explicou no apartado anterior, no ensino a distancia seguirase a grades trazos a mesma metodoloxía que se desenvolve na clase presencial: Flipped classroom, uso da aula virtual co seu foro, uso de KaleidoScapes, e uso do correo electrónico.

O que diferencia ao ensino a distancia é a ausencia dun lugar de encontro na aula e dunhas explicacións en persoa por parte da profesora con intervencións activas do alumnado. No caso do ensino a distancia as clases presenciais na aula substituiranse por vídeo-conferencias. Nestas **vídeo-conexións** seguirase a traballar a materia combinando explicación de contidos e resolución de dúbidas nun diálogo entre a profesora e o alumnado baseado na metodoloxía de *Flipped classroom*.

Seguirase co programa de actividades, tests e exames establecido a principio de curso a través do sistema de información KaleidoScapes.

3.9.7 Contribución ao proxecto lector e ao desenvolvemento das TIC

Durante o curso o alumnado traballará con fontes escritas como parte das fontes xeográficas que deben analizar. Para cada un dos temas que se traballarán durante o curso ofrecerase unha selección de lecturas recomendadas e consultarase de xeito cotiá os medios de información tanto en papel como dixitais para poder poñer en relación os contidos da materia coa realidade actual.

Os alumnos e alumnas utilizarán a plataforma KaleidoScapes ([Bienvenidos - KaleidoScapes](#)) para a realización dos diferentes traballos e actividades ao longo do curso.

3.9.8 Actividades complementarias e extraescolares

Os alumnos e alumnas da materia participarán de maneira puntual no *Plan Proxecta* e no *Programa de Formación Permanente do Profesorado (PFPP)*, ambos da Consellería de Cultura, Educación e Universidade. Dentro do Plan Proxecta participarán no Proxecto Terra e no programa de Educación Patrimonial. Como parte do PFPP participarán nos proxectos IESP de Ames, un espazo sostible e seguro, e Memoria democrática.

Os alumnos e alumnas tamén participará puntualmente no programa *Prensa-escola* de La Voz de Galicia.

Esta programación foi redactada entre os días 1 e 15 de setembro de 2021.

Asdo: Mª Isabel Cobas Fernández   Asdo.: Sonia Barreiro Martínez
Xefa do Departamento

Asdo.: Mª José Costa Alcalde   Asdo: Miguel Fernández Blanco

Asdo: Mª Dolores Suárez Dénis   Asdo: Alfonso Villar Agra

Asdo.: Cristina Yáñez Calviño